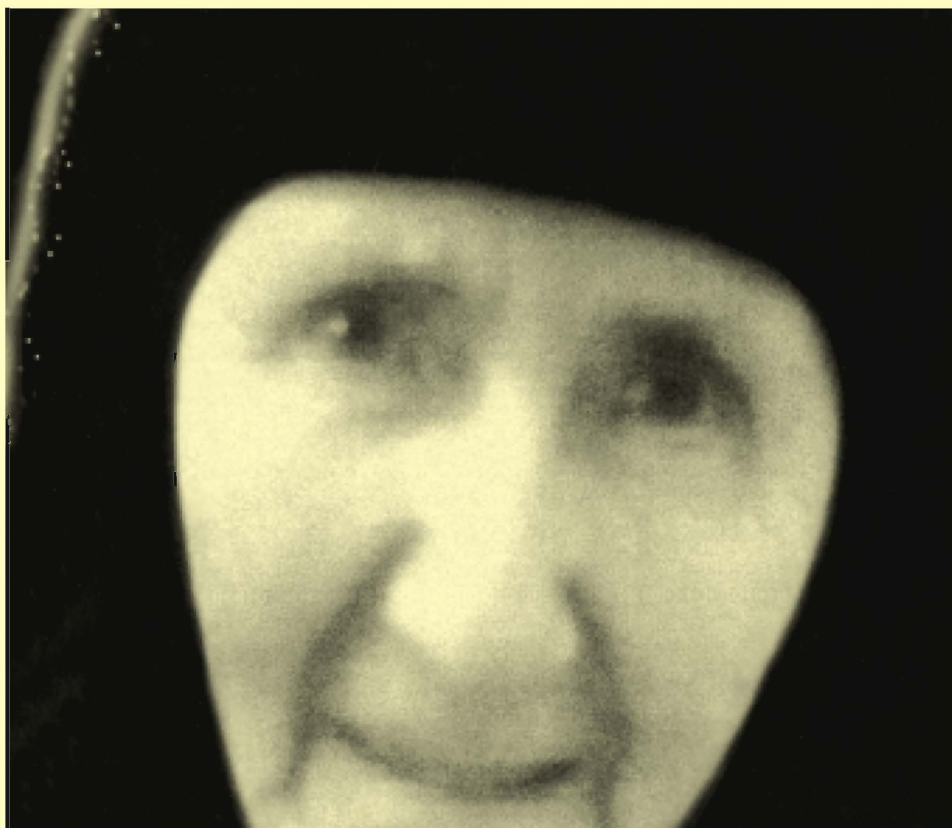

ΑΝΑΣΑΖΙ,
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ
«ΙΘΑΓΕΝΗΣ»
ΦΥΛΗ ΤΩΝ ΗΠΑ

ΔΑΥΛΟΣ

ΔΡΧ. 1700
ΕΥΡΩ 4,98

Ὁ σέρ Τζὼν Μπόαρντμαν μιλά στὸν «Δ»
ΚΑΡΚΙΝΩΜΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
Η ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Ἡ «γυναῖκα-ὑποχείριο» στὸν ἄνδρα
ὡς ἐπίσημη θέση τοῦ Χριστιανισμοῦ

**Μηνιαίο Περιοδικό
Πρωτοποριακής Έρευνας.**
Κυδαθηναίων 29, Πλάκα,
105 58 Αθήνα.
Τηλέφωνα: 3223957, 9841655.
Τηλομοιότυπος: 3314997.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ («Internet»):
<http://www.davlos.gr>
Ήλεκτρονική αλληλογραφία:
davlos@otenet.gr

Τα Γραφεία του «Δ» λειτουργούν
πρωινές ώρες 9.30 - 14.30
καθημερινά (και Σάββατο).

Ίδρυτής-Ίδιοκτήτης-
Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλιό Φάληρο.

Παραγωγή: PRESS LINE
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ.: 5225.479.

- Τιμή αντιτύπου: 1.700 δρχ. - 4,98 ευρώ.
- 12μηνη συνδρομή: 16.000 δρχ.- 46,98 ευρώ.
- Όργανισμών κ.λπ.: 24.000 δρχ.- 70,43 ευρώ.
- Φοιτητών: 13.000 δρχ. - 38,15 ευρώ.
- Έξωτერიκού: 80 δολλ. ΗΠΑ.
- Η συνδρομή καταβάλλεται
κατά την έγγραφη.
- Η συνδρομή ανανεώνεται αυτόματα
μετά την λήξη του 12μήνου. Διακοπή
της συνδρομής γίνεται μόνον κατόπιν
τηλεφωνήματος του ενδιαφερομένου.

**ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.**

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά εμβάσματα στη διεύθυνση:
ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ,
Πόστ Ρεστάντ 175 01, Π. Φάληρο.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

Απαγορεύεται η έν όλο ή έν μέρος
ανάδημοσίευση ή αναμετάδοση
καθ' οιονδήποτε τρόπον
δημοσιευμάτων του «Δαυλός»
χωρίς την γραπτή άδεια του εκδότη.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 15168:

«Αντιφασιστικός» φασισμός

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 15170:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΚΟΓΛΟΥ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΑΜΠΕΛΟΣ, Β.
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ, Ν. ΑΣΠΙΩΤΗΣ - Κ.Ε. ΓΕΩΡΓΙΑΝΑΣ, Θ. ΑΥΡΑΣ.

ΣΕΛΙΣ 15170:

Οί απόψεις του Ίουλιανού για τους Ρωμαίους,
για τους Ίουδαίους και για τους Χριστιανούς

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΗΤΣΙΟΥ

ΣΕΛΙΣ 15175:

Καρκίνωμα για την αρχαιολογική έπιστήμη
ή μη δημοσίευση των ευρημάτων ανασκαφών

Συνέντευξη του σέρ ΤΖΩΝ ΜΠΟΑΡΝΤΜΑΝ στη ΝΑΝΣΥ ΜΠΕΚΑ

ΣΕΛΙΣ 15182:

Στρουθοκαμλισμός

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΓΛΑΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15183:

Ο ανατολίζων Αντιαφροκεντρισμός της κ. Λέφκοβιτς

Π. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15186:

Σκουπιδότοπος τό μυκηναϊκό ανάκτορο Θηβών

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15188:

Η μυστηριώδης φύλη Άνασάζι των ΗΠΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ - ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 15189:

Λευκοί άνθρωποι στίς ΗΠΑ πριν 9.000 χρόνια

Ω.

ΣΕΛΙΣ 15196:

Ζεϋ, άνα, Δωδωναΐς, Πελασγική...

ΠΑΝ. Α. ΚΟΥΒΑΛΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15199:

Η θέση της γυναίκας στόν Χριστιανισμό

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΙΤΣΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15199:

Η συμμετοχή των γυναικών στήν προετοιμασία
των Όλυμπιακών Αγώνων στήν Άρχαιότητα

Θ. Α. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15207:

Η τεχνολογία των θεών (6')

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15217:

Περιήγηση στό Σελινούντα της Σικελίας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΝΑΑΜΠΑΝΤΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15222:

Μυκηναϊκό νεκροταφείο στά Γλυκά Νερά

ΜΑΡΙΟΣ ΜΑΜΑΝΕΑΣ

ΣΕΛΙΣ 15224:

Οί Ίππομάχοι - Πομάκοι της Θράκης

Καθηγητής ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 15229:

Η κρατιστική αντίληψη της Έλλάδος και ό «Δ»

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΗΤΣΙΟΥ

ΣΕΛΙΣ 15231:

Ο ύπερρεαλισμός, ή άγνοια και οί Έλληνες

ΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

ΣΕΛΙΣ 15241:

Άν ξαναζούσε ό Πλάτων

ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΚΟΥΤΟΥΛΑΣ

ΣΕΛΙΣ 15244

Τό «μασκάρεμα» των έγκυκλοπαιδειών

ΛΑΖΑΡΟΣ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

Ο ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ: σελ. 15198 • Ο ΚΑΛΑΘΟΣ ΤΩΝ ΑΧΡΗΣΤΩΝ: σελ.
15206 • ΟΙ ΓΕΝΝΗΤΟΡΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: σελ.
15215 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΠΤΑ: σελ. 15239 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ:
σελ. 15244.

«Ἐντι - φασιστικός» φασισμός

Κάποιος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἔχομε στὴ διάθεση παντὸς νομίμως ἐνδιαφερομένου, ἀδελφὸς βουλευτῆ, ὅπως μᾶς πληροφόρησαν, φέρων τὸν τίτλο «εἰδικὸς σύμβουλος τοῦ μορφωτικοῦ ἀκολουθού του Γενικοῦ Προξενείου τῆς Ἑλλάδος στὸ Σίδνεϋ» ἢ κάποιον «ἄλλον ἢ ἡμεῖς παρόμοιον», ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Καβάφης, ἐπισκέφθηκε πρὸ καιροῦ τὴν Δημόσια Βιβλιοθήκη τοῦ Ὁμοσπόνδου Κράτους τῆς Νέας Νότιας Οὐαλλίας τῆς Αὐστραλίας. Στὴν ἐπίσκεψή του τὸν συνόδευσε ὁ ὑπεύθυνος τῆς Βιβλιοθήκης. Σὲ κάποια αἴθουσα εἶδε στὰ ράφια τὸν «Δαυλὸ» καί, ἀφοῦ διαβεβαίωσε τὸν συνοδευόντα ὑπεύθυνο ὅτι «τὸ περιοδικὸ αὐτὸ εἶναι φασιστικόν», ἀπαίτησε νὰ πεταχτῇ ἀμέσως ἀπὸ τὰ ράφια. Ὁ ὑπεύθυνος μὲ ἀγγλοσαξωνικὸ φλέγμα τοῦ ἀπάντησε ὅτι «στὴν Αὐστραλία δὲν ἰσχύει φασιστικὸ καθεστῶς, ἐπομένως δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβάλῃ τὸ φασιστικὸ μέτρο τῆς λογοκρισίας στὴ βιβλιοθήκη του», «ἀδειάζοντάς» τον ἔτσι κανονικὰ καὶ ἐξαποστέλλοντάς τον ἐκεῖ, ἀπ' ὅπου εἶχε ἔλθει.

Ἀσχολοῦμαι μὲ τὸ αὐθεντικὸ αὐτὸ περιστατικόν, διότι, ἂν καὶ πρόκειται γιὰ μιὰ «λεπτομέρεια», συμπεριέχει ὅλα τὰ συμπτώματα τῆς διαρκείας νόσου, ἀπὸ τὴν ὁποία πάσχει τὸ ἐξουσιαστικόν, τὸ πρωτόγονο, τὸ ἀπολίτιστο, τὸ ἀνιστόρητο, τὸ σκοταδιστικὸ καὶ τὸ ἀνελλήνιστο Ρωμαϊκὸ Κρατίδιο. Ὁ προαναφερθεὶς ἐκπρόσωπός του πράγματι κατάφερε μὲ μία καὶ μόνο πράξη του:

α) κατὰ το κοινολεκτούμενο νὰ «ρουφιανέψῃ» ἑλληνικὸ ἔντυπο σὲ ὑπηρεσία ξένου κράτους (τὴ δημόσια αὐστραλιανὴ βιβλιοθήκη).

β) νὰ ἐπιδείξῃ μεγαλοπρεπῶς τὴν φασιστικὴ νοοτροπία του, ζητώντας τὴν ἐφαρμογὴ ἐνὸς μεσαιωνικοῦ σκοταδιστικοῦ μέτρου.

γ) νὰ διαπράξῃ, ἂν εἶχε συνείδηση τῆς πράξεώς του, χωρὶς κανένα δισταγμὸ τὸ ἀδίκημα τῆς συκοφαντικῆς δυσφημίσεως τοῦ «Δαυλοῦ» (στὶς 15.000 σελίδες τοῦ ὁποίου, ὅπως γνωρίζουν οἱ ἀναγνώστες του, δὲν ὑπάρχει **οὔτε μία φράση** φασιστικοῦ περιεχομένου).

δ) ἢ, ἀλλιῶς (ἂν «δὲν ἤξερε τί ἔλεγε»), νὰ ἐπιδείξῃ τὸ μέγεθος τῆς ἄγνοιας καὶ τῆς ἀνευθυνότητάς του.

ε) νὰ ἀποκαλύψῃ τὴ σύγχυση μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν ἐξουσιασμός -

πολιτισμός, πὸν κυριαρχεῖ στὴν κρανιακὴ του κοιλότητα, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στοῦ ἀντικείμενο τῆς ἀρμοδιότητάς του («μορφωτικό»), ἀντιμετωπίζοντας ἐξουσιαστικά ἓνα πολιτιστικὸ περιοδικό·

στ) νὰ αὐτοεξευτελιστῇ, ἐξευτελίζοντας βεβαίως καὶ τὸ κράτος, τὸ ὁποῖο ἐκπροσωπεῖ καὶ νὰ πληρώσῃ τὰ δίκαια ἐπίχειρα τῆς ἰδεολογικῆς ἀθλιότητάς του, γελοιοποιούμενος ἀπὸ ἓναν δημόσιο ὑπάλληλο ξένου κράτους.

Γιὰ τὴν ἐλληνικότητα ἢ τὸ ἀνελλήνιστον τοῦ ἐκπροσώπου αὐτοῦ τοῦ ὑποτιθέμενου Ἑλληνικοῦ Κράτους δὲν θὰ ποῦμε τίποτε, γιὰ νὰ μὴν ἀναγκαστοῦμε ἴσως νὰ περιαντολογήσουμε μιλώντας γιὰ τὸν «Δαν-λό».

Ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα. Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ (πὸν θυμίζει πολὺ τὴ βάρβαρη λογοκρισία πὸν διέπραξε τὸν περασμένο Ἰανουάριο ἡ Κρατικὴ Τηλεόραση τοῦ Ρωμαίου εἰς ἄρος τοῦ «Δ», ἀπαγορεύοντας παρανόμως καὶ στοὺς τρεῖς διαύλους τῆς καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ (!) τὴ διαφήμιση ἄρθρου τοῦ Περιοδικοῦ γιὰ τὰ εὑρήματα Γερμανῶν ἀρχαιολόγων στὴν Ὀλυμπία, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθη ὅτι οἱ Ἕλληνες διατηροῦσαν τὸν πολιτισμὸν τους καὶ μετὰ τὸν ἄγριο κατατρεγμὸν ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς: βλ. τεύχη 232, 233, 234) δίνει ἀνάγλυφον τὸν ρόλο τοῦ κράτους, τοῦ ὁποῖου εἴμαστε ὑπῆκοοι, ἔναντι τοῦ Πολιτισμοῦ μας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ γενικώτερα. Εἶναι προφανὲς ὅτι τὸ ὀνομαζόμενον Ἑλληνικὸ Κράτος εἶναι ὁ νεκροθάφτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Καὶ τὸ συμβὰν τῆς Δημόσιας Βιβλιοθήκης τοῦ Σύνδεῦ ἐξηγεῖ πλήρως τὸ ἄλλως ἀνεξήγητο φαινόμενο, ὅτι τὰ 7.000.000 τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφομοιώνονται (ἂν δὲν ἀφωμοιώθηκαν ἤδη) στὶς χώρες, ὅπου ζοῦν, ταχύτερα ἀπὸ ἄλλες μειονότητες μὲ ἀσήμαντη ἕως μηδαμινὴ πολιτισμικὴ καὶ ἱστορικὴ παράδοση. Διότι ἀκριβῶς οἱ «μορφωτικοὶ» καὶ «πολιτιστικοὶ» φορεῖς τοῦ Ρωμαίου, στοὺς ὁποίους ἔχει ἀνατεθῇ ἡ εὐθύνη τῆς ἐπιδίωξης τῶν ἐλληνικῶν παροικιῶν ὡς ἰδιαίτερων ἐθνικῶν καὶ πολιτισμικῶν ὄντοτήτων, εἶναι αὐτοὶ πὸν εἶναι.

Δ.Ι.Α.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Τò δημοσίευμα για «Τò Μυστικό τοῦ Πανσανία»

Κύριε Λάμπρου,

Με συγκίνησι και με μεγάλη ὑπερηφάνεια ἐκφράζω με τὴν παρούσα ἐπιστολή τὰ δλόθερμα συγχαρητήριά μου πρὸς τὸν ἐκ Κύπρου ἐρευνητὴ καὶ συντάκτη τῆς ἔρευνας ὑπὸ τὸν τίτλο «Τò Μυστικό τοῦ Πανσανία» κ. Μιχάλη Ὀνησιφόρου, πὺν ἐδημοσιεύθη στὸ ὑπ' ἀριθμ. 232/Ἀπριλίου 2001 τεῦχος τοῦ «Δαυλὸς». Ἡ συγκίνησίς μου ὀφείλεται στὸ ὅτι, ἀπὸ δεκαετίας καὶ πλέον πὺν πρωτοπαρουσίασα στὸν «Δαυλὸ» τὶς ἔρευνές μου γιὰ τοὺς λεξαρίθμους καὶ ἐξέδωσα τὰ διδλία μου περὶ τοῦ «Μυστικοῦ Κώδικα τοῦ Πυθαγόρα», ἡλπίζα καὶ ἀνέμενα τὴν ἐμφάνισι νέων ἐρευνητῶν γιὰ τὴ συνέχισι καὶ δελτίωσι καὶ ἐπέκτασι τῆς ἀνακαλύψεως μου, πρᾶγμα πὺν με μεγάλη μου χαρὰ διαπιστώνω σήμερα ἀπὸ τὴν ἄνω δημοσιευθεῖσα μελέτη τοῦ κ. Μιχάλη Ὀνησιφόρου. Εἶναι ἄξιος θερμοτάτων συγχαρητηρίων.

Ἡ μελέτη του εἶναι στὸν «σωστὸ δρόμο». Διαβλέπω ὅτι ἐπὶ ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, κατὰ τὸ ὁποῖον πλέον θὰ εἴμεθα σὲ θέσι νὰ ἀποκαλύψουμε τὶς ἀναγκαστικά κρυμμένες καὶ συμβολικά γραμμένες ἀλήθειες στὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά κείμενα. Εἶναι καιρὸς πλέον τὸ πανεπιστημιακὸ ἀκαδημαϊκὸ κατεστημένο νὰ

παραδεχθῇ καὶ νὰ δοθηθῇ τοὺς ἐρευνητὲς πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτὴ καὶ νὰ μὴν περιορισθῇ μόνον στὴν ἐπιφανειακὴ δατὴ ἔρευνα τῶν ἀρχαίων κειμένων. Εἶναι καιρὸς νὰ λάβουν σοδάρὰ ὑπ' ὄμιν τοὺς τὰ λόγια τοῦ Ἡρακλείτου (ἀποσπ. ι) «...οἱ ἄνθρωποι ἀποδεικνύονται ἀνίκανοι νὰ τὸν ἀντιληφθοῦν (τὸν λόγον)...»· γιὰτὶ ἄραγε; Ἐνῶ ὅλοι τοὺς παραδέχονται ὅτι τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά κείμενα βρίθουν ἀπὸ συμβολισμοὺς καὶ ὑπερδρατικὰς ἐννοιες, ἀναζητοῦν τὴν ἐρμηνεία τοὺς με δατὴ λογική, πρᾶγμα ἄτοπον.

Τὰ συγχαρητήρια ἐπίσης ἀνήκουν καὶ στὸ μοναδικὸ περιοδικὸ «Δαυλὸς» γιὰ τὴν σπουδαιοτάτη συνεισφορὰ του στὴν παρουσίασι τῶν ἐλκετῶν μελετῶν στοὺς καταλλήλους ἀποδέκτες. Ἡ μέθοδος πὺν χρησιμοποιεῖ ὁ ἐρευνητὴς Μ.Ο. δελτιώνει καὶ ἐπεκτείνει τὸν ὀρίζοντα ἐφαρμογῆς τῶν λεξαρίθμων.

Εἶμαι ἀπολύτως δέβαιος ὅτι ἡ ὠλοκληρωμένη πρότασις τοῦ Πανσανίου (μαζί με τὸ ρῆμα): «**ΩΙΚΟΔΟΜΗΤΑΙ ΔΕ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΝΑΟΣ ΟΥ ΜΕΓΑΣ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΣ ΚΥΑΜΙΤΟΥ...**» κρύπτει καὶ πολλὰς ἄλλες ἀπηγορευμένες τότε ἀλήθειες, καὶ μάλιστα τὴν κοσμολογικὴ θεώρησι τῶν Ἑλευσινίων Μυστηρίων στὴ συνολικὴ τῆς μορφῇ, καθότι ἡ

Οἱ ἀπόψεις τοῦ Ἰουλιανοῦ γιὰ τοὺς Ρωμαίους, γιὰ τοὺς Ἑβραίους καὶ γιὰ τοὺς Χριστιανούς

Θὰ ἤθελα νὰ ἀναφέρω κάποια στοιχεῖα ἐπιπρόσθετα σὲ ἐκεῖνα τὰ τόσο ἐνδιαφέροντα καὶ πρωτάκουστα γιὰ πολλοὺς, πὺν ἐπισημαίνει ὁ κ. Στέφανος Μυτιληναῖος σὲ σχέση με τὴν ἑλληνικὴ καταγωγὴ τῶν Ρωμαίων στὸ ἄρθρο του «**Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς ἀποκαλύπτει τὴν ἑλληνικὴ καταγωγὴ τῶν Ρωμαίων**» («Δαυλὸς», τ. 232, Ἀπρίλιος 2001, σελ. 14920). Γράφει λοιπὸν ὁ ἱστορικὸς καὶ φιλόσοφος αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς (331-363 μ.Χ.):

«Βεβαίως, (ἐνν. ὁ Ἥλιος) εἶναι ἀρχηγὸς - ἰδρυτὴς τῆς πόλης μας. Διότι στὴν ἀκρόπολι αὐτῆς δὲν κατοικεῖ μόνον ὁ ὑμνούμενος δημιουργὸς τῶν πάντων Ζεὺς μαζί με τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἀφροδίτη, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπόλλων κατοικεῖ στὸν Παλλάντιο λόφο καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἥλιος, πὺν με αὐτὸ τὸ κοινὸ ὄνομα εἶναι γνωστὸς σὲ ὅλους. Γιὰ τὸ ὅτι ἐμεῖς οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ῥωμύλου καὶ τοῦ Αἰνεία συνδεόμαστε μαζί του ἀπὸ κάθε ἄποψη καὶ με κάθε τρόπο, πολλὰ θὰ μπορούσα νὰ πῶ, θὰ ἀναφέρω ὅμως τὰ πιὸ γνωστά. Λένε ὅτι ὁ Αἰνείας κρατᾶει ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτη, τὴν ὑπουργὸ καὶ συγ-

ἄνω φράσις ἄρχεται μετὰ ἀπὸ τὴν ἀποκρυπτογράφησι μετὰ τὴν πρώτη ἀρχὴ τῆς Δημοουργίας τοῦ Σύμπαντος, τὴν φιλοσοφικὴν μονάδα καὶ μετὰ τὴν ὀλικὴν ἀποκρυπτογράφησιν περατοῦται στὴν ἱερὰν δεκάδα. Ἐνδιαμέσως δὲ παρουσιάζονται ἔντονα κοσμολογικὰ στοιχεῖα τόσο ἀπυθείας ὅσο καὶ διὰ τῆς μεθόδου τῶν ἐπὶ μέρους συνδυασμῶν διὰ καταλλήλων προσθέσεων καὶ ἀφαιρέσεων τῶν κυρίων ἀριθμολέξεων τῆς ἄνω

προτάσεως, ὅπως εἰσηγείται ὁ μελετητὴς κ. Μ. Ο. Εἶμαι στὴ διάθεσι τοῦ ἐρευνητῆ κ. Μιχαὴλ Ὁνησιφόρου νὰ δοθῇ, ὅπως μπορῶ, στὴν ἀνακάλυψιν τῶν πραγματικῶν Ἑλευσινίων Μυστηρίων.

Μὲ ἐκτίμησι
Ἱπποκράτης Π. Δάκογλου
Πολιτικὸς μηχανικὸς ΕΜΠ

Οἱ Βάσκοι ζήτησαν ἴδρυσιν Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλὰ τὸ Ρωμαῖκο κρατίδιον ἀπέρριψε τὸ αἶτημά τους

Κύριε διευθυντά,
Στὸ τεῦχος 233 τοῦ «Δαυλοῦ» μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐδιάβασα γιὰ τὴν προσπάθεια ἣ ὁποία γίνεται ἀπὸ Βάσκους εὐρωδοουλεντὲς καὶ μάλιστα γιὰ τέταρτη φορὰ πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἐνωση καὶ τὰ ἀρμόδια ὄργανά της, μετὰ τὴν ὁποία ζητεῖται «νὰ καταστήτῃ κοινὴ σοφὴ γλῶσσα ὅλων τῶν Εὐρωπαίων ἐν Εὐρώπῃ ἢ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα». Φαίνεται ὅτι τὸ ἀρχαῖον Ἑλληνικὸ Πνεῦμα ἔχει ἐμποτίσει αὐτὸν τὸν λαὸ τῶν Βάσκων Ἰσπανῶν, οἱ ὅποιοι, ἂν καὶ εἶναι γεωγραφικῶς μακριὰ μας, εἶναι πάντοτε στὸ πλευρὸ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἄνω προτάσεις τῶν Βάσκων ἀποδεικνύουν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν βαθεῖα τῶν μελέτῃ καὶ γνώσει τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας καὶ Παιδείας καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἐξακολουθεῖ νὰ διδῇ καὶ σήμερα τὸ φῶς της στὶς περισσότερες χώρες τῆς Εὐρώπης ἀλλὰ καὶ παγκοσμίως.

Αἰτία αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς μου ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἔκφρασι τοῦ θαυμασμοῦ μου γιὰ τὴν παιδεία τῶν Βά-

σκων εἶναι νὰ ὑπενθυμίσω ὅτι οἱ Βάσκοι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχαν κάμει πρότασι στὶς ἀρμόδιες ἑλληνικὲς ὑπηρεσίες νὰ ἱδρύνουν στὴν νῆσο Κέα (Τζιά) μετὰ δαπάνης τους ἓνα διεθνὸς κύριον Πανεπιστήμιον, στὸ ὁποῖο θὰ ἐδιδάσκετο ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Παιδεία. Ἀλλ' ἡ πρότασις αὕτη ἀπεκρούσθη προφανῶς ἀπὸ τὶς συνταγματικὰς ἀπαγορευτικὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρο 16, παρ. 5, ἐνῶ θὰ ἔδει γιὰ τέτοιο σπουδαῖον θέμα νὰ εἶχε εὐρεθῇ μία λύσις, ἔστω καὶ προσωρινή, ἀφοῦ τὸ Πανεπιστήμιον αὐτὸ δὲν θὰ εἶχε ἀνταγωνιστικοὺς σκοποὺς μετὰ τὰ δικὰ μας πανεπιστήμια, ἀλλὰ θὰ ἦταν διεθνὸς ἐμβελείας καὶ κύρους, οἱ δὲ σπουδαστὲς του δὲν θὰ προήρχονταν μόνον ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Ἀς ἀναρωτηθούμε, μήπως ὑπάρχει ἀκόμη χρόνος γιὰ τὴν ἴδρυσιν ἐνὸς τέτοιου σπουδαίου πανεπιστημίου.

Μετὰ τιμῆς
Δημήτριος Χαρ. Σταμπέλος
Πολιτικὸς ἐπιστήμων - δικηγόρος

γενῇ τοῦ Ἥλιου. Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ κτίστης τῆς πόλης μας εἶναι παιδί τοῦ Ἄρεως κατὰ τὴν παράδοσιν, ποῦ, ἂν καὶ παράδοξον, ἐπιβεβαιώνεται ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τοὺς οἰωνοὺς. Λένε δηλαδή ὅτι αὐτὸν τὸν ἀνέθρεψε λύκαινα. Ἐγὼ βέβαια γνωρίζω ὅτι ὁ Ἄρης, ποῦ οἱ κάτοικοι τῆς συριακῆς Ἐδέσσης ἀποκαλοῦν Ἀζίζο, προηγείται τοῦ Ἥλιου στὴν ἱερὴ πομπή, κάτι τὸ ὁποῖο γνωρίζω, ἀλλὰ θὰ τὸ ἀφήσω, γιατί τὸ προανέφερα. Γιατί ὅμως ὁ λύκος ταιριάζει περισσότερο στὸν Ἄρη παρὰ στὸν Ἥλιον; Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι ὠνόμασαν ἀπὸ τὸν θεὸ τὸν χρόνον τοῦ ἐνὸς ἔτους *λυκάδαντα*· καὶ ὄχι μόνον ὁ Ὀμηρος καὶ οἱ ἐπιφανέστεροι Ἕλληνες ἐπιστήμονες, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ θεὸς χρησιμοποιοῖ αὐτὸ τὸ ὄνομα (...). Θέλεις ὅμως νὰ σοῦ φέρω ἀκόμα μεγαλύτερη ἀπόδειξιν, ὅτι ὁ οἰκιστὴς τῆς πόλης μας δὲν στάλθηκε μόνον ἀπὸ τὸν Ἄρη (...).» (Βλ. «Εἰς τὸν βασιλέα Ἥλιον πρὸς Σαλούστιον» 154 a-c.)

Ἀναλύνοντας λοιπὸν ὁ διανοούμενος ἡγέτης τὶς ἱστορικὰς καταγραφὰς καὶ παραδόσεις τῆς ἑλληνικῆς γενεαλογίας διατυπώνει τὴν διαπίστωσίν του, ὅτι ὁ Ἥλιος εἶναι ἀρχηγὸς τῆς Ρώμης, διότι δὲν ἐδρεύει σ' αὐτὴν μόνον ὁ Ζεὺς, ὁ πατέρας τῶν πάντων, μαζὶ μετὰ τὴν Ἀθηνᾶ καὶ τὴν Ἀφροδίτην, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπόλλων καὶ ὁ Ἥλιος. Μάλιστα

‘Ο κ. Χριστόδουλος καὶ ὁ Παπαφλέσσας

Ἀγαπητέ «Δαυλέ»,

Τὸ χριστιανικὸ κατεστημένο τῆς χώρας μας ἀπ’ τὴν ἡμέρα συμπορεύσεώς του μὲ τὸ Νεοελληνικὸ κράτος τὸ 1821 ἔχει καταφέρει νὰ ταυτίσῃ παρὰ φύσιν δύο τελείως διαφορετικὲς ἰδεολογίες, τὸν Ἑλληνικὸν ἐθνισμόν καὶ τὴν Ἰουδαιοχριστιανικὴν θρησκείαν. Ὁ σημερινὸς ποιμενάρχης καὶ ἀρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος ἔχει δηλώσει ἐπισήμως: «Ὅποιοι δὲν πιστεύει στὸν Χριστόν, ἀποτελεῖ παράγοντα κοινωνικῆς ἀνωμαλίας». Ἐπίσης: «Ὅποιοι δὲν εἶναι χριστιανὸς ὀρθόδοξος, δὲν εἶναι Ἕλληνας». Ἡ ἀπάντησὶς ἔρχεται ἀπὸ τὸ 1823, λίγο μετὰ τὴν (ἀνεπίσημη) ἀνασύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀπὸ ἑναν ἄλλον κληρικὸ, Ἕλληνα ὅμως στὴν ψυχὴν, πού προτίμησε νὰ θυσιασθῇ γιὰ τὴν πατρίδα του, ξεσηκώνοντας ταυτοχρόνως τὸ λαὸ στὴν ἐπανάσταση:

«Ὁ ἐθνισμὸς δὲν στηρίζεται ἐπάνω εἰς θρησκευτικὰς βάσεις, ἀλλὰ θεμελιώνεται ἐπάνω εἰς τόσα καὶ τόσα κοινὰ ὅλον τοῦ Ἔθνους καὶ ὕλικά καὶ ἠθικά συμφέροντα, τὰ ὁποῖα ὡς ἄλλοι δεσμοὶ συνέχονσι καὶ κρατοῦσι εἰς ἔν ὅλον τὸ Ἔθνος [...]. Ἐὰν ὀρίσωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς μας εἰς τὸν φωτισμένον κόσμον, βλέπομεν πολλὰ ἔθνη, ἕκαστον τῶν ὁποίων συνίσταται ἀπὸ θρησκευτὰς διαφορῶν διδασκαλιῶν, οἵτινες μ’ ὅλον τοῦτο εἶναι εἰς ἔν Ἔθνος συνδεδεμένοι. Παραδείγματα τούτων ἔχομεν τὸ Ὁλλανδικόν, τὸ Γαλλικόν, τὸ Γερμανικόν κ.λπ., ἕκαστον τῶν ὁποίων συνίσταται ἀπὸ Ἐυαγγελικούς, Καθολικούς καὶ ἄλλων διαφορῶν διδασκαλιῶν χριστιανούς...[...]. Μόνον τὰ δόγματα ἔθνη

ταυτίζουν τὴν θρησκείαν μὲ τὸν ἐθνισμόν καὶ διὰ τοῦτο μικρὰ μόνον διαφορὰ θρησκευτικὴ εἶναι ἱκανὴ νὰ διαιρέσῃ ἓνα Ἔθνος [...].

» Ἐν Τριπολιτσᾷ τῇ 9ῃ Ἰουνίου 1823. Ὑπουργὸς Ἑσωτερικῶν Γρηγόριος Δικαῖος Παπαφλέσσας. Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος, Ὑπουργεῖον Ἑσωτερικῶν. Πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἐπιστολή.»

Ὁ μυημένος στὴ Φιλικὴν Ἑταιρεία καὶ ἀνεξίθρησκος Παπαφλέσσας, ὁ ἥρωας πού εἶχε ἀποποιηθῇ τὸν μοναχισμό καὶ τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα, ἀφορίσθηκε μαζί μὲ τοὺς ὑπολοίπους φιλικούς.

Ὁ κ. Χριστόδουλος τὸ μόνο πού ἐπιτυγχάνει σήμερα εἶναι ἡ δημιουργία θρησκευτικῶν μειονοτήτων καὶ ἡ παράβασις τοῦ νόμου περὶ ἀνεξίθρησκείας, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν ἐθνικὸ διχασμὸ καὶ τὴν ἀποσταθεροποίησιν τοῦ κράτους. Ὁ ὀρθόδοξος χριστιανικὸς πειθαναγκασμὸς (νηπιοδαπτισμός, ὁμαδικὲς βαπτίσεις ἁλλοδαπῶν, προσκλητικισμοὶ μέσῳ τῆς παιδείας, τῆς τηλεοράσεως, τῶν ταυτοτήτων κ.ἄ. πολλὰ) ἔχει ὀδηγήσῃ τὴ χώρα σ’ ἓνα μεσαιωνικὸ τριτοκοσμικὸ ἀντίγραφο τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας - Βυζαντίου μὲ ὅλην τὴν παρακμὴ, καθὼς καὶ στὸν θρησκευτικὸ καὶ πολιτικὸ φανατισμὸ, κυρίαρχο στοιχεῖο τῆς ψυχοσυνθέσεως τοῦ λαοῦ.

Μετὰ τιμῆς
Βασίλειος Μανρομμάτης
Λαμπρινή, Ἀθήνα

τὴν καταγωγὴ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ῥωμύλου καὶ τοῦ Αἰνεΐα, τὴν ἀνάγει ὁ Ἰουλιανὸς στοὺς θεοὺς, ἀφοῦ ὁ Αἰνεΐας ἦταν γυνὴς Ἀφροδίτης, τῆς ὑπουργοῦ καὶ συγγενοῦς τοῦ Ἥλιου καὶ ὁ Ῥωμύλος, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ῥώμης, ἦταν γυνὴς τοῦ Ἄρη (βλ. «Πολιτικὴ Θεολογία καὶ Ἰουλιανός», Ἀθήναι 1998).

Ἀναφερόμενος στὸν ἐβραιοχριστιανικὸ θεὸ ὁ Ἰουλιανὸς περαιτέρω γράφει:

«Ἐπιπλέον ἔβλεπε μὲ ἀδιαφορία τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ δεκάδες χιλιάδες χρόνια, ἡ ἔστω χιλιάδες χρόνια, ὅπως ἐσεῖς ὑποστηρίζετε (ἐνν. οἱ Γαλιλαῖοι - χριστιανοί), νὰ λατρεύουν τὰ εἰδωλά, ὅπως ἐσεῖς τὰ ἀποκαλεῖτε· ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πού κατοικοῦν ἐκεῖ πού ἀνατέλλει ὁ ἥλιος ἕως ἐκεῖ πού δύει καὶ ἀπὸ τὸν βορρᾶ μέχρι τὸν νότο, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα μικρὸ γένος, τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει συνολικὰ οὔτε δύο χιλιάδες χρόνια ἱστορία καὶ ἔχει ἐγκατασταθῇ σὲ μία περὶ ὁρισμένη περιοχὴ τῆς Παλαιστίνης»
(«Κατὰ Γαλιλαίων», Λόγος Α', 106 d).

Ἴδου λοιπὸν ποιοὶ εἶναι οἱ νεοφώτιστοι ἀρνητὲς τῶν πανεθνικῶν οἰκουμενικῶς καταγεγραμμένων ἱστορικῶν μαρτυριῶν καὶ τῶν μακραίωνων πολιτισμικῶν παραδόσεων, καθὼς καὶ ὑποστηρικτὲς τῶν νεότευκτων ἀνιστόρητων ἐβραϊκῶν δοξασιῶν. Αὐτοὶ ἀκριδῶς ἀποτελοῦν, ὅπως βλέπουμε, τοὺς πρωτεργάτες εἰσηγητὲς τῶν ψευδῶν χρο-

Πολλές οι εκδόσεις των «Ὀρφικῶν» στὶς εὐρωπαϊκὲς χῶρες

Ἀξιότιμο κ. Λάμπρου,

Ποῖν ἀρκετὰ χρόνια, ὅταν διάβαζα τὰ «Ὀρφικά» τοῦ Ἰωάννου Πασσᾶ, μοῦ εἶχε κάνει ἐντύπωσι τὸ σχόλιο τῆς σελίδος 131: «Τὸ ἐξωφύλλον τῆς στερεοτύπου ἐκδόσεως τῶν Ὀρφικῶν κατὰ τὸ 1829 εἰς τὴν Λειψίαν ἔχει ἐξαφανισθῇ» καὶ λέγω ἐντύπωσι, διότι, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξαφανίζονται βιβλία ποὺ ἔχουν ἐκδοθῇ ἀρκετὲς φορὲς καὶ συγκεκριμένως τὰ Ὀρφικά. Ἀπὸ τότε τὴν ἴδια φράσι εἶχα συναντήσει σὲ μερικὰ ἑλληνικά βιβλία, τῶν ὁποίων οἱ συγγραφεῖς, χωρὶς, ὑποθέτω, νὰ ἔχουν ἐρευνήσει ἐὰν ὁ Πασσᾶς εἶχε δίκιο, τὸν ἀντέγραφαν. Ἐπίσης εἰς τὸ τεύχος 233 τοῦ «Δ», Μάιος 2001, σελ. 15004, ὁ κ. Κων. Γεωργανᾶς γράφει σχετικῶς: «Ἀλλὰ καὶ ὅσα στερεότυπα ἐκ τῶν διασωθέντων ὑπῆρχον σὲ ἄλλες ἐκδόσεις καὶ τῆς Λειψίας περιέργως ἐξηφανίσθησαν ἀπὸ προσώπου γῆς... Ὡς μοῦ ἐγνώρισεν (ἐνν. ὁ Πασσᾶς), ἐκλήθη ὑπὸ γέροντος Κέλτου, ὅστις ἐξήγαγε συγκεκριμένους ἐκ τῶν χρηματοκιβωτίων του καὶ ἐνεχείρισε ἀρίστην ἔκδοσιν Λειψίας τῶν Ὀρφικῶν τοῦ ἔτους 1829, τῆς ὁποίας ἔχει φωτοτυπίαν

τοῦ ἐξωφύλλου στὴν σελ. 131 τῶν Ὀρφικῶν του».

Γιὰ νὰ μὴν δημιουργοῦνται παρεξηγήσεις, ἀναφέρω μερικὲς ἐκδόσεις: G. Hermann, με σχόλια τῶν H. Stephanus, A. Chr. Eschenbachius, J. M. Gesnerius, Th. Tyrwhittuis (Λειψία 1805), 952 σελίδες καὶ εἰσαγωγή· ὁ Πασσᾶς αὐτὴν τὴν ἔκδοσιν ἐχρησιμοποίησε· ἐπίσης τὰς ἐκδόσεις Georg. Olms (Hildesheim 1971), J. G. Schneider (Jena 1803), A. Büchschütz (Berol. 1852), E. Abel (Λειψία 1881, ἐπανεκδ. 1885), Otto Kern (Berol. 1922), J. O. Plassmann (1928, ἐπανεκδ. 1982), Georg Dottin (Παρίσι 1930), Wilhelm Quant (Berol. 1955, ἐπανεκδ. Δουβλ./Ζυρίχη 1973), G. Pugliese - Carratelli (Mailand 1983), Hermann Fränkel (Oxonni 1986), F. Vian (Παρ. 1987), Albertus Bernabé (Hildesheim 1988), Reinhold Glei - Stephanie Natyzel Glei (Darmstadt 1988).

Μὲ φιλικούς χαιρετισμούς
Νικόλαος Σταμ. Ἀσπιώτης
 Μουσικὸς, Wolfsburg, Γερμανία

Σημείωση τοῦ κ. Κ. - Ε. Γεωργανᾶ: Χάριτας ὀφείλομε γιὰ τὶς πληροφορίες τοῦ στοὺν ἀξιότιμο κ. Ἀσπιώτῃ περὶ τῶν ἐκδόσεων τῶν «Ὀρφικῶν» ἐν Εὐρώπῃ. Ὁ αἰνιγματωδὴς Ἰ. Πασσᾶς ἀναζητήσας ἐν Εὐρώπῃ ἔκδοσι τῶν Ὀρφικῶν εἰδοποιήθη ὑπὸ γηραίου Κέλτου, ποὺ τοῦ ἐνεχείρησε τὴν γνωστὴ ἔκδοσι Λειψίας, ὡς ἀναφέρεται. Ἡ σχετικὴ δυσχέρεια εὐρέσεως τῶν παλαιῶν ἐκδόσεων τῶν «Ὀρφικῶν» ἐπεισαν τὸν Ἰ. Πασσᾶ περὶ τῆς σπάνιως τῶν κειμένων. Προβάς στὴν ἔκδοσι τῶν «Ὀρφικῶν» τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι τὸ 1984 ἡγνῶναι προφανῶς τὶς νεώτερες ἐκδόσεις 1983, 1986, 1987 καὶ δύο τοῦ 1988. Οἱ δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπισε στὴν ἐξέτερει τοῦ γνωστοῦ ἀντιτύπου προφανῶς τοῦ ἐδημιούργησαν τὴν ἐντύπωσιν ἐξα-

νολογήσεων καὶ τῆς κατασκευασμένης ἐπιστήμης, ἡ ὁποία ἐθελοτυφλώντας ἀπέναντι στὴν ἀλήθεια, ποὺ ὁ μακραίωνος οἰκουμενικὸς πολιτισμὸς τῶν ἐθνῶν μᾶς ἀποκαλύπτει, εἰσάγων τὶς ὁλοκληρωτικὸν καὶ θεοκρατικὸν χαρακτῆρα ἀντιλήψεις, ποὺ ἀκόμη καὶ σήμερα τὸ συμβατικὸ ἐξουσιαστικὸ κατεστημένον καλλιέργει (π.χ. τὸν σημιτοφοινικισμό, τὸν ἀφροκεντρισμό, τὸν ἰνδοευρωπαϊσμό καὶ ἄλλες ἀνυπόστατες ἰδεοληψίες).

Ποιοὶ εἶναι ὅμως οἱ Ἑβραῖοι; Ἡ σχετικὴ ἱστορικὴ ἔρευνα τοῦ Ἰουλιανοῦ μᾶς παραδίδει τὰ ἑξῆς:

«Ὡστόσο πάντοτε σέβομαι τὸν θεὸ τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ, οἱ ὅποιοι, ὄντας οἱ ἴδιοι Χαλδαῖοι ἀπὸ γένος ἱερὸ καὶ μνημένο στὴν θεουργία, ἔμαθαν τὴν περιτομὴν παραμένοντας στὴν ξενιτεία μὲ τοὺς Αἰγύπτιους καὶ σεβάσθηκαν ἕνα θεόν, ὁ ὁποῖος εἶναι εὐμενὴς σὲ μένα καὶ σὲ αὐτοὺς ποὺ τὸν σέβονται ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ἀβραάμ» («Κατὰ Γαλιλαίων», Λόγος Α', 354 b.)

Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ἕνα θεοκρατικὸν δεσμὸν πολνεθνικὸν συνονθύλευμα, κυρίως Χαλδαίων καὶ Αἰγυπτίων, τὸ ὁποῖο ὁ φιλόσοφος ἀτοκράτορας σέβεται ὡς τμῆμα λαοῦ τῆς ἀπέραντης ἐπικρατείας του. Κατὰ τὸν Ἰουλιανὸ ἐπομένως ἔχουμε ἕνα οἰκου-

φανισέως των. Ἡ ἀλήθεια χάρις σὸν ἐπιστολογράφῳ ἀποκατέστη, καὶ προσωπικῶς τὸν εὐχαριστῶ.

Κωνσταντῖνος - Εὐστάθιος Γεωργαννάς

Στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Βοστώνης καταργήθηκαν τὰ Ἑλληνικά

Κύριε διευθυντά,

Σύνολο τριάντα ἑπτὰ σπουδαστῶν ἀπεφοίτησαν τὸ τρέχον ἔτος ἀπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τῆς Βοστώνης, εἰκοσιεπτὰ ἀπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ δέκα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Κολλέγιο. Ἐκ τῶν εἰκοσιεπτὰ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦλάχιστον δέκα θὰ ἀκολουθήσουν τὴν ἱεροσύνη. Ἐλπίζομε καὶ ὁλοψύχως εὐχόμεθα, οἱ μέλλοντες ἱερεῖς ποὺ θὰ διορισθοῦν σὲ ὁμογενειακὲς κοινότητες, νὰ εἶναι διγλωσσοὶ, γιὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐξυπηρετήσουν τὸν διγλωσσὸν Ἑλληνισμό, διότι, εἴτε μᾶς ἀρέσει εἴτε ὄχι, ἡ Ὁμογένεια εἶναι διγλωσση. Εἶναι δὲ ὑψίστης σπουδαιότητος καὶ οἱ θρησκευτικοὶ μας ταγοὶ νὰ εἶναι διγλωσσοὶ καὶ πλήρως ἐνημερωμένοι ὡς πρὸς τὴν πολιτιστικὴν μας κληρονομιά.

Ὁ ἄρτι διορισθεὶς πρόεδρος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐλπίζομε νὰ ἐπαναφέρει τὴν ἑλληνικότητα στὴ σχολή, γιὰ νὰ παύσῃ αὐτὴ νὰ εἶναι ἀπλῶς μία θεολογικὴ σχολὴ ὅπως τόσες ἄλλες. Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἔχει τελείως ἐγκαταλειφθῇ σὲ βαθμὸ ἀτελειστικὰ ἀνησυχητικὸ. Δὲν θὰ εἶναι καθόλου ὑπερβολή, ἐὰν ἀναφερθῇ ὅτι οἱ ἱερατικῶς προοιστάμενοι πλείστον ὧσιν ἑλληνικῶν κοινοτήτων εἶναι μόνο καὶ μόνο ἀγγλόφωνοι. Καὶ αὐτὸ εἶναι δυστυχῶς μιά πραγματικότητα, γιὰ τὴν ὁποία θεδαίως δὲν πταίουν οἱ νέοι αὐτοὶ ἱερεῖς ποὺ – σκοπίμως ἀραγε; – δὲν διδάχθηκαν τὴν

Ἑλληνικὴ Γλῶσσαν. Οἱ ἀτυχεῖς αὐτὲς κοινότητες, ποὺ ἰδρύθηκαν μὲ τὸν μόχθο, μὲ τὸν ἰδρωτὰ καὶ μὲ τὸ ὑπέρημα τῶν ἀποδήμων, ἀφελλινίζονται, χωρὶς δυστυχῶς νὰ δύνανται νὰ ἀντιδράσουν. Τί νὰ ποῦν καὶ τί νὰ πράξουν, ὅταν ἀπὸ τὸ φυτώριό μᾶς παραδίδονται ἀγγλόφωνοι ἱερεῖς;

Γεγονὸς εἶναι ὅτι ἐπιχειρεῖται σταδιακὸς ἀφελλινισμὸς τῶν ἀμαζουσῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων. Ἀντιστάσεως μὴ οὐσης, ἀφελλινίζεται ἡ Ὁμογένεια ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ θέλουν καὶ ἐπιμένουν ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία νὰ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν αἰγίδα των. Πολλὰ λέγουν, πολλὰ γράφουν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία, οὐδὲν ὁμως πράττουν. Τυφλοὶ τὰ τ' ὅτα τὸν τε νοῦν, δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἀφελλινισμὸς σημαίνει μαρασμὸ, ἐξαφάνισι καὶ ἀφομοίωσι, μὲ ἀποτέλεσμα, ἀντὶ νὰ ἔχωμε Ἑλληνορθόδοξες κοινότητες, νὰ ἔχωμε ἀπλῶς ὀρθόδοξες κοινότητες. Αὐτὸ εἶναι ποῦ ἐπιθυμοῦν;

Δυστυχῶς αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια, καὶ τὴν ἀγνοοῦν! Ἐχουν δὲ διπλὴν ἄγνοια, διότι ἀγνοοῦν τὴν ἀλήθεια καὶ ἀγνοοῦν ὅτι τὴν ἀγνοοῦν. Εἴθε ὁ νέος πρόεδρος τῆς Σχολῆς Π. Τριανταφύλλου νὰ ἐπαναφέρει τὴν ἑλληνικότητα σ' αὐτήν. Θὰ εἶναι πρὸς ὄφελος καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τιμῆς
Θεόδωρος Α. Λύρας
Ἱατρός, Ν. Ἱερσέη, ΗΠΑ

μενικὸ πολιτισμὸ μὲ κορυφαίους τοὺς Ἑλληνες, ποὺ ἔλκει μίαν ἱστορίαν δεκάδων χιλιάδων χρόνων. Σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὴν κραταιὰ καὶ δοκιμασμένη αὐτὴν παράδοση ἔρχεται ἓνα μικρὸ γένος μὲ ὑπαρξὴ λιγώτερη τῶν δύο χιλιάδων ἐτῶν, μὲ προγόνους ἀνήκοντες στὸ Χαλδαϊκὸ ἔθνος καὶ κύριο κορμὸ προερχόμενο ἀπὸ κάποια στρώματα τῶν Αἰγυπτίων (βλ. «Πολιτικὴ θεολογία καὶ Ἰουλιανός», Ἀθῆναι, 1998).

Ἐμφανῶς καὶ ἐνκόλως γίνεται ἀντιληπτὸ ὅτι τὰ ἔργα τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἀκόμη καὶ τὰ δημοσίως κυκλοφοροῦντα, διέπονται ἀπὸ πολυποικίλο καὶ πολυσήμαντο πλοῦτο πληροφοριῶν κάθε εἵδους ἐπιστημονικῆς καὶ πολιτισμικῆς ἀναζητήσεως. Ὁ Ἰουλιανὸς δὲν εἶναι ἓνας εὐκαιριακὸς διανοούμενος, ὅπως ἡ κοινὴ συμβατικὴ ἀποψη θέλει νὰ τὸν παρουσιάσῃ· εἶναι ἓνας πολυγραφώτατος καὶ ἀκαταπόνητος ἐρευνητὴς καὶ φιλόσοφος, ὁ ὁποῖος ἔχοντας πρόσβαση σὲ ἐκκλησιαστικὰς βιβλιοθήκας καὶ σὲ κρατικὰ ἀρχεῖα καὶ λαμβάνοντας μεγάλῃ μόρφωση στὰ καλύτερα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα τῆς ἐποχῆς του ἀξιοποιεῖ τίς δυνατότητές του αὐτές, ὥστε νὰ διασφῇ, νὰ συνοψίσῃ καὶ νὰ δημοσιεύσῃ μὲ ὑπόβαθρο τὴν ἑλληνικὴ ἐπιστῆμην καὶ στόχο τὴν ἐλεύθερη σκέψιν ὁλόκληρο, εἰ δυνατόν, τὸ εὖρος καὶ τὸ βάθος τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματείας.

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

Ἐρευνητὴς Ἀριστοτελείου Παν/μίου Θεσ/νίκης

Μιλᾷ ὁ διάσημος ἀρχαιολόγος σὲρ Τζὼν Μπόαρντμαν

«ΚΑΡΚΙΝΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ Η ΜΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΟΙ ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ»

Πῶς ἐμπλέκονται οἱ σκοπιμότητες στὴν Ἐπιστήμη

Ὁ καθηγητὴς σὲρ Τζὼν Μπόαρντμαν, ἡ μεγαλύτερη ζῶσα διεθνὴς αὐθεντία στὸν τομέα τῆς Κλασικῆς Ἀρχαιολογίας, μίλησε στὸ «Δ» χωρὶς περιστροφές γιὰ τὶς πληγές τῆς σύγχρονης ἀρχαιολογίας καὶ τὰ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα ποὺ προκύπτουν ἀπὸ τὴν ἀναχρονιστικὴ κατάσταση, ποὺ ἐπικρατεῖ σ' ἓνα τομέα, ὅπου ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια γίνεται κατὰ τὸ κοινολεκτούμενο «κλωτσοσκούφι» διαφόρων σκοπιμοτήτων, ἀκαδημαϊκῶν, οἰκονομικῶν ἀκόμη καὶ πολιτικῶν.

Ὁ σὲρ Τζὼν Μπόαρντμαν προχωρεῖ σὲ προτάσεις γιὰ τὴ λήψη συγκεκριμένων μέτρων καὶ τὴν ἐφαρμογὴ ἰδιαίτερης πρακτικῆς, ὥστε νὰ τεθῇ τέρμα στὴν κατάσταση αὐτή, ἡ ὁποία ἀποδραίνει, ὅπως ἐπανειλημμένα ἔχει καταγγείλει ὁ «Δ», ὑπὲρ τῆς ἀσυνδοσίας τῶν διαφόρων «ὑπευθύνων», ὑπὲρ τῆς ἀρχαιοκαπηλίας καί, τὸ χειρότερο, ὑπὲρ τῆς δόλιας ἀποκρύψεως εὐρημάτων, ποὺ σχεδὸν κατὰ κανόνα ἀποκαλύπτουν νέα στοιχεῖα τοῦ μεγαλείου τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

Ὁ καθηγητὴς σὲρ John Boardman (FBA HonRA) ξεκίνησε τὶς σπουδές του στὶς Κλασικὲς Ἐπιστῆμες τὸ 1945 στὸ Πανεπιστήμιο Magdalene. Πέρασε ἀρκετὰ χρόνια στὴν Ἑλλάδα, τρία ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὡς βοηθὸς διευθυντὴς στὴ Βρετανικὴ Σχολὴ τῆς Ἀθῆνας. Ἔχει κάνει ἀνασκαφές στὴ Σμύρνη, τὴν Κρήτη, τὴ Χίο καὶ στὴ Λιθύη. Ὁ σὲρ Τζὼν Μπόαρντμαν εἶχε μακροχρόνια συνεργασία μὲ τὸ Μουσεῖο Ἀσμούλιαν τῆς Ὁξφόρδης σὲ θέματα Κλασικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ ἀπὸ τὸ 1978 ἕως τὸ 1994 ὑπῆρξε καθηγητὴς τῆς Κλασικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Τέχνης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης. Ἔχει συγγράψει πολλὰ βιβλία καὶ ἄρθρα σχετικὰ μὲ τὴν Τέχνη καὶ τὴν Ἀρχιτεκτονικὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ εἰδικώτερα μὲ τὴ Γλυπτικὴ καὶ τὴν Ἀγγειογραφία. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι: «The Oxford History of the Classical World», «The Oxford History of Classical Art», «The Greeks overseas», «Diffusion of Classical Antiquity» κ.ἄ.

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΜΠΟΑΡΝΤΜΑΝ

Ἡ μεγάλου ἐνδιαφέροντος, καὶ μάλιστα ἐλληνικοῦ, συνέντευξη τοῦ Βρεταννοῦ ἀρχαιολόγου ἔχει ὥς ἑξῆς:

ΕΡΩΤΗΣΗ: *Υπάρχει ἓνα νομοθετικό καὶ διοικητικό πλαίσιο σχετικό μὲ τὴ δημοσίευση τῶν εὐρημάτων ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, τὸ ὁποῖο θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ὡς ἀναχρονιστικό, πὺν ἀποβαίνει εἰς βάρος τῆς ἐλεύθερης ἔρευνας καὶ γενικὰ τῆς γνώσεως. Τί θὰ λέγατε γιὰ τὸ ζήτημα αὐτό;*

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Οἱ ἀρχαιολόγοι ἀναγνωρίζουν τὰ προβλήματα πὺν δημιουργοῦνται ἀπὸ τὶς ἀδημοσίευτες ἀνασκαφικὲς μελέτες. Ἀναγνωρίζεται ἐπίσης καὶ ἡ ἠθικὴ πλευρὰ τοῦ θέματος, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι συζητεῖται χαμηλόφωνα, καθὼς πολλοὶ διακεκριμένοι ἀνασκαφεῖς καὶ ἰδρύματα εἶναι «ἐνοχοί». Ἐνῶ τὰ ἀρχαιολογικά «σωματεῖα» λαμβάνουν ἐπισήμως θέση ἐναντίον τῆς κατάστασης αὐτῆς καὶ ἔχουν προτείνει κατευθυντήριες γραμμὲς συγκεκριμένης πολιτικῆς, πολὺ σπάνια ἐπιβάλλονται κυρώσεις. Σὲ μία ἐποχὴ, πὺν ἡ ἠθικὴ ἀγανάκτηση τῶν ἀρχαιολόγων ἐπικεντρώνεται κυρίως στὶς παράνομες ἀνασκαφὲς καὶ τὴ δραστηριότητα τῶν συλλεκτῶν, εἶναι λάθος νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ ἀγνοοῦν τὸ «καρκίνωμα» αὐτὸ στὰ ἴδια τοὺς τὰ στήθη, νὰ συναινοῦν ἀδασάνιστα καὶ νὰ θεωροῦν τὸ θέμα ὡς ἓνα πρόβλημα, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ ἀσχοληθοῦν καὶ θὰ τὸ θεραπεύσουν ἄλλοι. Πολλὲς διακηρύξεις προθέσεων καὶ ἐνθαρρύνσεως μιᾶς καλύτερης συμπεριφορᾶς ἔχουν δημοσιευθῇ, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς οὐσίας ὑπάρχει γενικὴ ἀπροθυμία νὰ ληφθοῦν ἐπανορθωτικὰ ἢ ποινικὰ μέτρα.

[**Σημ. «Δ»:** Τὸ θέμα ἐπανῆλθε στὴ Λευκωσία σὲ μία πρόσφατη συνάντηση ἐπιστημόνων καὶ στελεχῶν ἀρχαιολογικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ σχολῶν ἀπὸ χώρες τῆς Μεσογείου, πὺν ἀντιμετωπίζουν ἔντονα τὸ πρόβλημα. Στὴ συνάντηση αὐτὴ συμμετεῖχαν ἐκπρόσωποι τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κύπρου, τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῆς Ἰορδανίας μαζί μὲ ἐκπροσώπους ξένων σχολῶν πὺν ἐργάζονται στὶς χώρες αὐτὲς ὅπως τῆς Βρετανίας, τῆς Γαλλίας, τῶν ΗΠΑ, καθὼς καὶ ἐκπρόσωποι τῆς UNESCO. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς συναντήσεως δημοσιεύθηκαν σὲ ἓνα μικρὸ τόμο, μὲ τίτλο «Τὸ πρόβλημα τῶν ἀδημοσίευστων ἀνασκαφικῶν εὐρημάτων» (Σ. Χατζησάβδας καὶ Β. Καραγιώργης, ἔκδοση τῆς Διεύθυνσης Ἀρχαιοτήτων Κύπρου καὶ τοῦ Ἰδρύματος τοῦ Λεβέντη. Μὲ κοινὴ ἀπόφαση οἱ συμμετέχοντες στὴ συνάντηση τῆς Λευκωσίας παρῶτρυναν ὅλες τὶς ἀρμόδιες κυβερνητικὲς ἀρχές:

- νὰ ἀρνηθοῦν νὰ παρᾶσχουν ἄδειες νέων ἀνασκαφῶν σὲ ἀρχαιολόγους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν δημοσιεύσει τὰ ἀποτελέσματα προηγούμενων ἀνασκαφῶν τοὺς·
- νὰ χορηγοῦν ἄδειες μόνο σὲ πρόσωπα ἢ ὁμάδες πὺν ἀνήκουν σὲ ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα θὰ διασφαλίζουν τὴ δημοσίευση τῶν ἀνασκαφῶν·
- νὰ καθορίζουν χρονοδιαγράμματα γιὰ τὴ δημοσίευση· καὶ
- νὰ καταθέτουν σχετικὰ ἔγγραφα στὶς ἀπαραίτητες ἀρχαιολογικὲς ὑπηρεσίες.]

Ἐπιχορηγήσεις ἀνασκαφῶν μὲ ὑποχρεωτικὴ τὴ δημοσίευσή τοὺς

ΕΡΩΤ.: *Ποιά μέτρα ἢ πρακτικὲς προτείνετε γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος αὐτοῦ;*

ΑΠ.: Ἀρκετὲς χώρες καὶ ξένα ἰδρύματα, πὺν ἐργάζονται στὸ ἐξωτερικό, ἤδη προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλουν σχετικὲς πρακτικὲς μὲ διαφορετικὰ ὅμως ἀποτε-

Δεξιά ο σέρ Τζών Μπόαργτμαν, διεθνής αὐθεντία στὸν τομέα τῆς Κλασικῆς Ἀρχαιολογίας.

λέσματα ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχία τους. Ἡ Βρεταννία γενικῶς χειρίζεται καλὰ, καλύτερα ἀπὸ ἀρκετὲς ἄλλες χώρες, τὸ θέμα, ἐνῶ, ὅσον ἀφορᾷ στὶς Ἀρχαιολογικὲς Ὑπηρεσίες, ἡ Κύπρος ξεχωρίζει στοὺς χειρισμούς της – ἂν καὶ αὐτὴ ἔχη ἀκόμη ἀρκετὸ δρόμο, γιὰ νὰ τοὺς τελειοποιήσῃ. Ὅλοι μας ἔχουμε ἀκουστὰ τὸ φημισμένο καὶ σημαντικὸ ναυάγιο τῆς Κυρήνειας, τὸ ὁποῖο οὐσιαστικὰ ἦταν εὗρημα ἰδιωτικῶν ἀμερικανικῶν ἀνασκαφῶν. Πόσοι ὁμως ἔχουν συνειδητοποιήσει ὅτι οὐδέποτε ἔχει δημοσιευθῇ τὸ εὗρημα αὐτὸ μὲ σοβαρότητα; Δὲν ἀρκεῖ πλέον νὰ ἐπισημαίνουμε τὸ πρόβλημα, χωρὶς νὰ κάνουμε κάτι, γιὰ νὰ ἐπανορθώσουμε τὰ λάθη τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ τὰ ἀποτρέψουμε στὸ μέλλον.

Ἡ εὐθύνη «βαρύνει» τὰ βρεταννικὰ ἰδρύματα πὺν παρέχουν χρηματοδοτήσεις, τὴ Βρεταννικὴ Ἀκαδημία καὶ τὸ «Art & Humanities Research Board». Πρέπει νὰ διασφαλισθῇ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ὑποστήριξη δὲν θὰ χορηγῇται στοὺς ἐνδιαφερόμενους, εἴτε αὐτοὶ εἶναι πρόσωπα εἴτε ἰδρύματα, ἂν δὲν ἀναλαμβάνουν τὴν ὑποχρέωση τῆς δημοσιεύσεως. Μόνον κατὰ αὐτὸν τὸν τρόπο μπορεῖ ἡ ζημιὰ τὴν ὁποία προκαλοῦν οἱ «κατὰ συρροὴν ἀνασκαφεῖς» νὰ περιορισθῇ. Σύμφωνα μὲ τὴν ἐμπειρία μου, δὲν δίνεται γιὰ τὴ δημοσίευση τίποτε περισσότερο ἀπὸ μία ὑποκριτικὴ δέσμευση.

Πρὶν ἀπὸ τριάντα χρόνια διενήργησα συνοπτικὴ ἔρευνα γιὰ τὴν κατάσταση πὺν παρουσιάζεται στὸ θέμα τῆς δημοσίευσης τῶν ἀνασκαφῶν, πὺν ὑποστηρίζονται οἰκονομικὰ ἀπὸ τὴ Βρεταννικὴ Ἀκαδημία, μὲ σκοπὸ νὰ ἐξετάσω τὴν πρόοδο πὺν σημειώθηκε μέσα σὲ πέντε - δέκα χρόνια μετὰ ἀπὸ τὶς ἐπιχορηγήσεις τους. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἀποκαρδιωτικὸ γιὰ τὴ Βρεταννία, ὅπου δὲν ὑπάρχει καμμία κεντρικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία, γιὰ νὰ ἐπιβάλλῃ καὶ νὰ ἐλέγχῃ τὴν ἐκδοσὴ ἀδειῶν γιὰ ἀνασκαφές. Μόνον οἱ μισὲς ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές εἶχαν δημοσιευθῇ ἢ ἦταν ἐτοιμες γιὰ νὰ δημοσιευθοῦν, ἐνῶ γιὰ ἓνα σημαντικό μέρος τους δὲν εἶχε ἐτοιμασθῇ οὔτε καν μὴ προπαρα-

σκευαστική έκθεση.

Πρέπει να πραγματοποιηθῇ νέα ἔρευνα γιὰ τὴ συμπεριφορὰ ὅσων διενεργοῦν ἀνασκαφὲς στὴ Βρεταννία, κατὰ τὸν τρόπο πού ἡ ἴδια ἡ Βρεταννία ἢ ξένα ἰδρύματα διενεργοῦν τὶς ὑποθέσεις αὐτὲς σὲ ἄλλες χώρες. Ἴσως εἶναι προτιμώτερο νὰ ἔχουμε λιγώτερες ἀνασκαφὲς καὶ περισσότερο ὀργανωμένες μελέτες γιὰ τὶς μέχρι τώρα ἀδημοσίευτες ἀνασκαφές.

Οἱ ἀνασκαφὲς ἴσως καταστρέφουν τὴ γνώση

Ἐὰν ἡ Ἀρχαιολογία ἔχῃ τὴν ἀξίωση νὰ θεωρῆται ὅτι ἀναπτύσσει υπεύθυνο πνευματικὸ ἔργο, δὲν πρέπει νὰ ἀντιπαρέλθῃ τὸ θέμα. Ἡ πρακτικὴ τῆς ἀνασκαφῆς πρέπει νὰ ἐπαναξετασθῇ σὲ σχέση μὲ τοὺς ὅρους, μὲ τοὺς ὁποίους πραγματοποιοῦντο στὸ παρελθόν. Πραγματικὸ κίνητρό της πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐπιθυμία γιὰ γνώση καὶ ἡ ἀναζήτησις τῆς ἀλήθειας. Οἱ ἀνασκαφεῖς δὲν πρέπει νὰ ἐνεργοῦν πλέον μὲ κίνητρο τὶς προσωπικὲς τοὺς φιλοδοξίες ἢ τὴν αὐταρέσκεια καὶ νὰ ἀμελοῦν τὴν εὐθύνη πού τοὺς βαρύνει.

Ἡ εὐθύνη αὐτὴ εἶναι πολὺ βαρύτερη ἀπὸ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀκαδημαϊκὴ πειθαρχία, δεδομένου ὅτι καμμία ἄλλη ἔρευνα στὶς Ἀνθρωπιστικὲς Ἐπιστῆμες δὲν προκαλεῖ τὴ φυσικὴ καταστροφὴ πού προκαλοῦν οἱ ἀνασκαφές. Οἱ ἀνασκαφὲς ἐνδεχομένως νὰ καταστρέφουν περισσότερο, παρὰ νὰ διασφύζουν τὴν γνώση.

Ὅποιοσδήποτε νέες καὶ ὑπερσύγχρονες μέθοδοι πρόδλεψης, καταγραφῆς καὶ ἀνάλυσης καὶ ἂν ἐφαρμόζονται στὶς ἀνασκαφὲς σήμερα, στὴν οὐσία ἡ βασικὴ μέθοδος ἀφαίρεσης ἀρχαιολογικοῦ ὑλικοῦ ἀπὸ τὸ ἔδαφος παραμένει ἡ ἴδια ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Schliemann. Οἱ ἀνασκαφὲς εἶναι πολὺ δαπανηρὲς καὶ συνήθως διενεργοῦνται μὲ δημόσιες δαπάνες. Ὅταν δὲ ἐπιχειροῦνται μὲ ἰδιωτικὲς δαπάνες, τὸ ἀποτέλεσμά τους ὑπόκειται πολὺ λιγώτερο σὲ δημόσιο καὶ ἀκαδημαϊκὸ ἔλεγχο. Ἡρθε ὁ καιρὸς νὰ λάβουμε τὸ ζήτημα σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν, νὰ δράσουμε καί, ἐὰν αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο, νὰ ἀποκαλύψουμε τοὺς παραβάτες, εἴτε εἶναι πρόσωπα εἴτε ἰδρύματα. Δὲν πρόκειται γιὰ ἓνα ἀπλὸ θέμα, τὸ ὁποῖο θὰ ἀντιπαρέλθουμε «σηκώνοντας τοὺς ὧμους» καὶ θὰ τὸ ξεπεράσουμε.

Ὑπάρχουν πάντοτε προβληματικὲς περιπτώσεις, ἀλλὰ εἶναι δυνατὴ ἡ πρότασις λύσεων γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση ὑπερβάσεων καὶ ἀμέλειας ἀπὸ ἀρχαιολόγους. Ἡ δημοσίευσις ὑλικοῦ προελθόντος ἐκ παλαιῶν ἀνασκαφῶν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ὑψηλὴ προτεραιότητα, ὅσον ἀφορᾷ στὶς χρηματοδοτήσεις. Ἰδρύματα πού φέρουν τὴν εὐθύνη γιὰ σημαντικοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους, κυρίως ἔξω ἀπὸ τὴν Βρεταννία, πρέπει ἐπίσης νὰ ἐφαρμόσουν πιστὰ τὶς ἴδιες προτεραιότητες.

Εἶναι ἐνθαρρυντικὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς ὅτι μερικοὶ πράττουν κατὰ αὐτὸν τὸν τρόπο στὶς κυριώτερες περιοχὰς τῆς Μεσογείου, ἀλλὰ εἶναι ἀποκαρδιωτικὸ νὰ βλέπῃ πόσα χρήματα καὶ χρόνος ἐπενδύονται σὲ ἀδιεκπεραιώτες ἐργασίες ἢ στὴν κατάρτιση ἀκόμη περισσότερων σημαντικῶν προγραμμάτων, στὰ ὁποῖα

θα καταναλωθῇ ἡ ἐνέργεια μιᾶς γενεᾶς μελετητῶν γιὰ τὴν κατάκτηση ἐνδεχομένως ἐλάχιστης γνώσης.

Ὁ ἀνασκαφεὺς δὲν μπορεῖ νὰ ἐκτιμήσῃ τὸ εὕρημα

ΕΡΩΤ.: *Νομίζετε ὅτι ἡ εὐθύνη γιὰ τὴν ἔκταση μιᾶς ἀνασκαφῆς καὶ τὸν «χειρισμὸ» τῶν νέων εὗρημάτων πρέπει νὰ ἀνήκῃ ἀποκλειστικὰ στοὺς ἀνασκαφεῖς;*

ΑΠ.: Μόνος τοῦ ὁ ἀνασκαφεὺς δὲν μπορεῖ νὰ κάνῃ κατάλληλη ἐκτίμηση τῆς ἐργασίας του, ὅσοδὴποτε ὑποδειγματικές καὶ ἂν ἐμφανίζωνται οἱ ἐπισημάνσεις του. Σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις δὲν ἔχει κρατήσῃ καθόλου γραπτὲς σημειώσεις, ἀλλὰ αὐτὸ δὲ σημαίνει ὅτι δὲν πρέπει νὰ δημοσιευτοῦν τὰ εὕρηματα. Ἡ δυνατότητα ταχείας διάδοσης τῆς πληροφόρησης μέσω τοῦ Internet ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνασκαφὴ προσφέρει ἀναφομοίωτα δεδομένα ἀλλὰ ὄχι πορίσματα καὶ δὲν ἐγγυᾶται ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἡ ἐνδεδειγμένη μεταγενέστερη μελέτη καὶ δημοσίευση.

Γιὰ τὶς ἀνασκαφὲς ποὺ εἶναι σὲ ἐξέλιξη, τὸ χρονοδιάγραμμα μελέτης καὶ δημοσίευσής τους πρέπει νὰ εἶναι ὑποχρεωτικὸ καὶ ὄχι ἀπλῶς ἐπιθυμητό. Εἶναι πάντοτε πιθανὸν νὰ δημοσιεύσῃς τὰ ὀριστικὰ ἀποτελέσματα μετὰ ἀπὸ μία σειρὰ δημοσιευμένων ἀρθρῶν σου, χωρὶς ἀπαραίτητα νὰ ἐπαναλαμβάνεσαι. Ἡ ἀδειὲς καὶ χρηματοδότηση πρέπει νὰ παρέχονται σὲ ἰδρύματα καὶ λιγώτερο σὲ πρόσωπα, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι συχνὰ καὶ τὰ ἰδρύματα ἐνεργοῦν μὲ τὴν ἴδια ἀνευθυνότητα. Δὲν εἶναι μόνον ἡ δαπάνη τῆς μελέτης καὶ τῆς δημοσίευσης, ἡ ὁποία πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἐξ ἀρχῆς σὲ κάθε προϋπολογισμό ἀνασκαφῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ρεαλιστικὴ προσδοκία, ὅτι θὰ ὑπάρχῃ διαθέσιμο προσωπικὸ καὶ πόροι γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ ἔργου στὸ ἐγγὺς μέλλον. Ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς, ἡ χρηματοδότηση καὶ ἡ δυνατότητα πρόσβασης τῶν ἀρχαιολογικῶν χώρων εἶναι γιὰ κάθε μελετητὴ πολὺ ἀδέσβαιοι παράγοντες, γιὰ νὰ θεωρῇ ὅτι πάντοτε θὰ ὑπάρχῃ χρόνος. Γιὰ πάρα πολλοὺς ὁ χρόνος παρήλθε, προτοῦ ὀλοκληρώσουν τὸ ἔργο τους.

Ἡ ἀπόφαση γιὰ κάθε νέα ἀνασκαφὴ θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ βασίζεται στὰ πιθανὰ ἐπιστημονικὰ ὀφέλη. Ἡ ἐπιθυμία ποὺ αἰσθάνεται κάθε ἀρχαιολόγος νὰ προδῇ στίς δικές του ἀνασκαφὲς καὶ ἡ ἀνάγκη ἀνασκαφικῆς ἐμπειρίας γιὰ τοὺς φοιτητὲς μποροῦν νὰ ἱκανοποιηθοῦν ἀπὸ τὶς πολλὲς καὶ ἀναπόφευκτες σωστικὲς ἀνασκαφές, οἱ ὁποῖες καὶ πιθανὸν νὰ εἶναι οἱ μόνες ποὺ ἀξίζει νὰ ἀπορροφοῦν μόνον δημόσιους πόρους καὶ φυσικὰ νὰ ἔχουν ἀπόλυτη προτεραιότητα.

Ἐπιπλέον ὁ χρόνος ποὺ δαπανᾶται στὴ δημοσίευση τῶν εὗρημάτων παλαιότερων ἀνασκαφῶν θὰ προσφέρῃ μία ἐξ ἴσου καλὴ ἢ ἀκόμη καὶ καλύτερη ἐκπαίδευση γιὰ τὸν φοιτητὴ καὶ θὰ τοῦ παράσχῃ μία εὐρύτερη ἐμπειρία ἀπὸ πολλὰ σύγχρονα ἐρευνητικὰ θέματα. Λαμβάνοντας ὑπ' ὄψιν τὴ σημερινὴ γενικὴ ὑποδάθμιση τῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴ χορήγηση διδακτορικοῦ διπλώματος, μία τέτοια ἐργασία θὰ πρέπει νὰ ἀναγνωρίζεται ὡς ἱκανοποιητικὴ ἄσκηση γιὰ τὶς δεξιότητες καὶ τὴν κρίση ἐνὸς φοιτητῆ. Ὑπάρχουν κά-

ποιες έκδηλώσεις δυσφορίας, οί όποίες άφοροϋν στόν σκοπό τής άνασκαφής καί στή συντήρηση τών άντικειμένων στό μουσείο καί κατ ά δεύτερο λόγο προφανή στό ζήτημα τής δυνατότητας πρόσδασης τών ένδιαφερομένων πρός τά εύρήματα.

Τά έκθέματα δέν είναι ιδιοκτησία τών Μουσείων

Τό καθήκον ένός μουσείου είναι νά μεγιστοποιή τή δυνατότητα μελέτης τών έκθεμάτων του. Τό καθήκον όμως αυτό μπορεί εύκολα νά διαδρωθής άπό τήν ύποχρέωση πού τοϋ επιβάλλεται, νά έξυπηρετήση πολιτικούς στόχους. Σε αυτά τά θέματα ή άξιοπιστία είναι σημαντική καί τó κοινό δέν θά πρέπει νά οδηγείται στή σκέψη ότι σε ένα μουσείο οί άφίσσες, οί φωτογραφίες καί τά διαγράμματα μποροϋν νά άποτελέσουν κάτι περισσότερο άπό έναν οδηγό, μολονότι, κατ' άνάγκην μερικές φορές, ή κατανόηση τοϋ γνησίου υλικού τής ιστορίας καί τών έπιτευγμάτων τοϋ άνθρώπου προϋποθέτει τήν όρθή παρουσίαση καί έξήγησή τους. Μία έκθεση σε ένα μουσείο έχει για τήν έρευνα λίγο - πολύ αντίστοιχη άξία μέ ένα βιβλίο. Για τήν πρόσδαση τών έρευνητών πολλά γραφειοκρατικά προβλήματα μποροϋν νά παρεμβλθοϋν, παραδειγματος χάριν τó άν τά έκθέματα άποτελοϋν τó άδιαφιλονίκητο άπό άλλους άπόθεμα ένός μουσείου.

Έκείνο πού δέν πρέπει ποτέ νά προκύπτει είναι μία μορφή «ιδιοκτησίας», πού, όταν τήν διεκδικοϋν οί ιθύνοντες τών μουσείων, φθάνει στήν άπαίτηση άκόμη «πνευματικών δικαιωμάτων» τους πάνω στα άντικείμενα... Αυτό έχει γίνει πρόβλημα τά τελευταία πενήντα χρόνια, εύτυχώς όμως δύναται άκόμη νά άντιμετωπισθής εύκολα καί νά άνακληθοϋν τά «δικαιώματα» τοϋ άνασκαφέως, εάν αυτός ή αυτή άποφύγει καθ' ύποτροπήν νά δημοσιεύσει τά άνευρεθέντα στοιχεία.

Στήν Ελλάδα μία νέα νομοθεσία θά άπελευθερώσει πολύ άρχαιολογικό υλικό για δημοσίευση για κάθε έπιστήμονα, εάν τó υλικό αυτό έχη παραμείνει άδημοσίευτο για κάποια χρόνια. Μια άθηναϊκή έφημερίδα, στήν όποια έδωσα συνέντευξη πριν τρία χρόνια, στόν κύριο τίτλο της παρώτρυνε τά έλληνικά μουσεία νά προδοϋν σε άνασκαφές άνεξάρτητες άπό τούς άρμόδιους άρχαιολόγους. Αυτό ίσως νά μήν συμβή ποτέ, καί εάν συμβή, δέν θά πρέπει νά ξεπερνά στήν πράξη τήν άπλή χρήση τοϋ υλικού, για τούς λόγους πού έχω άναφέρει.

Σύμφωνα μέ τήν έμπειρία μου, σχετικά μέ υλικό τó όποιο έχει διανεμηθής παγκοσμίως σε 12 ή καί περισσότερα μουσεία, ή διασπορά δέν έμποδίζει σοβαρά τή μελέτη, ένψ έχει έπιτοπίως άξιοποιηθής για διδασκαλία καί παρουσίαση. Οί άρχαιολόγοι είναι ως όμάδα πολύ ζηλότυποι καί ιδιοτελείς. Ο καθηγητής Robert Cook παρωμοίωσε τς πρακτικές τους μέ μία μορφή νεκροφιλίας...

Για νά άντιμετωπισθοϋν οί σχετικές άντιρρήσεις καί τά παράπονα, υπάρχουν φυσικά πολλά προηγούμενα όρθής πρακτικής, άλλα ή λανθασμένη πρα-

κτική τείνει να ξεχαστή και δυστυχώς δεν καταγράφεται, παρό το γεγονός ότι υπάρχουν πολλές και αξιόλογες σκέψεις για το τί προσδιορίζει την επαγγελματική συμπεριφορά.

ΕΡΩΤ.: *Υπάρχουν ευρήματα που δεν δημοσιεύονται, για να μην αποκαλυφθούν στοιχεία που ανατρέπουν κρατούσες αντιλήψεις;*

ΑΠ.: Δεν θεωρώ ότι η δημοσίευση αποτρέπεται μόνο από την ανάγκη να μείνουν στην αφάνεια μη «έξυπηρετικά» στοιχεία. Η απόκρυψη κάλλιστα μπορεί να επιτευχθῇ με τὸν τρόπο που γίνεται ἡ δημοσίευση ἢ ἡ συναγωγή τῶν συμπερασμάτων κ.ἄ.

Εύκολη λεία τῶν ἀρχαιοκαπήλων τὰ Μουσεία...

ΕΡΩΤ.: *Τί θὰ λέγατε γιὰ τὸ παράνομο ἐμπόριο ἀρχαιοτήτων;*

ΑΠ.: Τὸ παράνομο ἐμπόριο... Τὸ ὕλικὸ στὰ ὑπόγεια τῶν μουσείων τῶν χωρῶν προέλευσης εἶναι εὐκολὴ λεία γιὰ τὸ ἐμπόριο μέσῳ τοῦ προσωπικοῦ τῶν μουσείων καὶ τῶν ἐφόρων, καθὼς σπάνια κατοχυρώνονται τὰ ἐκθέματα μὲ λεπτομερῆ περιγραφή τους. Καὶ ἂν ἀκόμη συμβαίνει αὐτό, δὲν εἶναι ἀναγνωρίσιμα, ὅπως συνέδῃ πρόσφατα μὲ τὰ ἀντικείμενα ἀπ' τὴν Κόρινθο, τὰ ὅποια οὐδέποτε εἶχαν δημοσιευθῇ, ἀλλὰ εἶχαν φωτογραφηθῇ πολλές φορές. Ἡ ἀνακάλυψή τους προέκυψε στὴν Beazley Archive ἐδῶ ἀπὸ ἓνα βάζο, τὸ ὅποιο εἶχε ξαναεμφανισθῇ στὴν ἀγορά. Ἡ ἐλεύθερη εὐρεῖα πληροφόρηση γιὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ἀρχειοθετημένα καὶ κατ' ἐκλογὴν δημοσιευμένα θὰ προσέφερε πολλὰ στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ἐμπορίου ἀρχαιοτήτων, ἀλλὰ τὰ μουσεῖα καὶ πολὺ περισσότερο οἱ ἀνασκαφεῖς, ποὺ δὲν δημοσιεύουν τὰ εὐρήματα, δὲν δείχνουν τὴν ἀνάλογη προθυμία γιὰ τὴν πληροφόρηση αὐτή.

ΕΡΩΤ.: *Οἱ ἐπιχορηγήσεις συμβάλλουν στὴν ἐπιτυχία τῶν ἀνασκαφῶν;*

ΑΠ.: Οἱ τελευταῖες ἐπιχορηγήσεις γιὰ ἀνασκαφές ἀπὸ τὴ Βρεταννικὴ Ἀκαδημία καὶ τὸ AHRB δὲν εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα νέες ἀνασκαφικὲς δραστηριότητες, μολονότι ὁ σκοπὸς τους ἐπικεντρώθηκε στὴν ἀνακάλυψη ἀρχαιολογικῶν στοιχείων στὴν Κύπρο.

ΕΡΩΤ.: *Ποιὰ εἶναι ἡ σημασία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας σὲ σχέση μὲ ἀρχαιολογικὲς δραστηριότητες, ποὺ ἔχουν ὡς ἀντικείμενό τους ἄλλους πολιτισμούς;*

ΑΠ.: Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης μᾶς δίνει μία συναρπαστικὴ θέαση τῶν διεθνῶν πολιτισμικῶν ζητημάτων μὲ σύγχρονη προβληματική, ποὺ εἶναι τόσο διαχρονικὴ ὅσο καὶ τὰ κείμενα τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, ποὺ μέχρι σήμερα παρουσιάζονται στὰ θεάτρα.

Πῆγα στὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ ἀγαπῶ τὴν Ἑλληνικὴ Φιλολογία καὶ ἤρθα νὰ διαπιστώσω τί παραπάνω μπορούμε νὰ μάθουμε γιὰ τὴν Ἀρχαιότητα ἀπὸ τὴν Τέχνη καὶ τὴν Ἀρχαιολογία. Στὴν Ἑλλάδα νομίζω ὅτι ἡ ἴδια ἡ χώρα φαίνεται νὰ ἐξηγῇ τὸν τρόπο ζωῆς τοῦ παρελθόντος ὅσο καὶ οἱ ἄνθρωποι της. Ἀμφότερα εἶναι μοναδικὰ στὴν παγκόσμια ἱστορία.

Νάνσυ Μπίσκα

Στρουθοκαμηλισμός

“Αν μερικοί αὐτοεξόριστοι καὶ αὐτόκλητοι μεταπράτες παρεισέφρυσαν ἐντὸς τῶν ἔθνων καὶ μετὰ ἀπὸ μιᾶς τεράστια πολυαἰώνη συνωμοτική προσπάθεια ἐγίναν σήμερα «οἰκουμενιστὲς» (κάθε ἄλλο) καὶ πλανητάρχες, αὐτὸ δείχνει πόσο ἀφύλακτος εἶναι ὁ Πλανήτης ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσία. Ὁ δόλος, τὸ μῖσος καὶ τὸ ψέμα μᾶς ἔφθασαν στὸ «πολίτευμα τοῦ κέρδους». Ἄν τοῦλάχιστον εἶχαν τὴν παρρησία κάποιας συνειδητῆς παραδοχῆς, ἄς ἔλεγαν: «Δὲν ἀφήσαμε τίποτε ὄρθιο ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος, ἀλλὰ, ξέρετε, στὴν προσπάθειά μας ἴσως νὰ μὴν εἶχαμε τὴν ἄνεση τῆς μεγαλοψυχίας»... Ὅμως δὲν ἀκούσθηκε καὶ δὲν θὰ ἀκουσθῇ ποτὲ κάτι τέτοιο.

Τώρα, ποὺ μᾶς ἔχουν στὸ τσουνδάλι ἀδιαμαρτύρητα, καθὼς σὲ παγκόσμια κλίμακα κανεὶς δὲν ἀντιδρᾷ, δημιουργήθηκε ἓνα φοβερὸ φαινόμενο, ποὺ θὰ πρέπει νὰ μᾶς φοβίξῃ ὅλους, ἄρχοντες καὶ ἀρχομένους: «Ἄρχεσθαι μαθὼν ἀρχειν ἐπιστήσει», ποὺ σημαίνει ἐλαχιστοποίηση – κατὰ τὸ δυνατὸν σὲ φυσικὰ ὅρια – τοῦ κόστους, τοῦ ψυχικοῦ ἐκείνου κόστους, τῆς ἐπιβολῆς.

Τί νομίζουν, ὅταν γιὰ παράδειγμα ἐπιμένουν νὰ μὴν βλέπουν τὴν ὁμορφιὰ τοῦ Ἑρμῆ τοῦ Πραξιτέλη ἢ τῇ χάρῃ μιᾶς Καρυάτιδας, προβάλλοντας δάρδαρα κάποιο Σουμεριακὸ, ἄς ποῦμε, ἀνατολίτικο ἀντιδάνειο; Αὐτὸ ἔχει βαθύτατο ἀντίκτυπο στὸν παγκόσμιον ψυχισμό, ὁ ὁποῖος δὲν κοιμᾶται, ἀλλὰ ἐπεξεργάζεται στὸ ἀσυνείδητό του τίς ἐμπειρίες ἔτσι, ποὺ ἐσεῖς νομίζετε ὅτι τὸν ἔχετε δαμάσει ὀργονελλικά-τεχνολογικά. Τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα ἔχει καὶ ὅλο τὸ γνωστὸ ἰδεοληπτικὸ παραλήρημα τοῦ συνονθυλεύματος τῶν τραμπούκων τοῦ πνεύματος, ὅπως τῶν θεολογούντων κατηχητῶν ἢ τῶν μαρξιστῶν τάχα ἐπιστημονιζόντων. Μπορεῖ μὲ τὸ δίκιο τους νὰ περνᾶνε γιὰ κουτὸ ὅλο τὸν κόσμον, ἀλλὰ δὲν ἔλαβαν ὑπ’ ὄψιν τους ὅτι κάτω ἀπὸ ἐκεῖ κρύβεται τὸ ἱστορικὸ γίγνεσθαι.

Ὑπάρχουν ἀνεξέλεγκτες πολιτισμικὲς δυνάμεις, ποὺ «κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν» τῆς Φύσης θὰ φανοῦν ἐκεῖ ποὺ ἀφύλακτοι προβάλλουν κάποιοι τομεῖς, ὅπου εἶναι ἀδύνατον οἱ παραπάνω νὰ ἐπέμβουν, ἄρα κι αὐτοὶ εἶναι μέσα σὲ μία «ἀνοχύρωτη πόλη», ποὺ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι τὸ ἐξουσιαστικὸ οἰκοδόμημα ἰδεῶν καὶ πραγμάτων.

Χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, προσπαθώντας νὰ ἐπιτύχουν τὸ σκοπὸ τους, μοιραῖα κάπου εἶναι καλυμμένοι, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἴδιον λόγον κάπου ἀλλοῦ ἀκαλυπτοι. Μὴν σᾶς παρασύρῃ ἢ τάχα ἐπιτυχία τους: πίσω ἀπ’ αὐτὴν τὸ οἰκολογικὸ τίμημα κραδαίνει τὴ μάχαιρα, γιὰ παράδειγμα...

Ἀφήστε τὴ Βίβλο, τοὺς Σουμερίους καὶ τίς Πυραμίδες· αὐτὰ δὲν μποροῦν νὰ ἀλλάξουν τὸ ὅπλοστάσιον τῆς ψυχῆς, ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότης, ποὺ τὸ μήνυμά της ἀντέχει ἐπὶ αἰῶνες, τὸ ἐδίδαξε πανανθρώπινα.

Παντελῆς Γλᾶρος

“Ένας Ἀνατολίζων Ἀντιαφροκεντρισμὸς Η ΝΕΑ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΕΒΡΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΣΤΡΙΑΣ κ. ΜΑΙΡΗΣ ΛΕΦΚΟΒΙΤΣ

Ἡ Ἀμερικανοεβραία ἐλληνίστρια καὶ πολέμια τοῦ ὁμοεθνοῦς της Μάρτιν Μπερνάλ μετὸν σύζυγό της.

Τὴν ἰδεολογικὴ φύση τοῦ Ἀφροκεντρισμοῦ καὶ τὴν ἀπήχηση πού βρῆκε ἡ «Μαύρη Ἀθηνᾶ» στὴν ἀμερικανικὴ ἐκπαίδευση καὶ κοινωνία παρουσίασε ἡ γνωστὴ Ἑβραία ἐλληνίστρια Μαίρη Λέφκοβιτς, σὲ συνέντευξη πού παρεχώρησε στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τὴν 6ην τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου.

Ὅπως τόνισε, ἓνα μεγάλο ποσοστὸ τῶν ἀμερικανικῶν σχολείων διδάσκει τίς ἀπόψεις περὶ ἀφρικανικῆς καταγωγῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ κατ' ἐπέκτασιν τοῦ Σύγχρονου Παγκόσμιου Πολιτισμοῦ. Σημείωσε ἀκόμη πὼς ἡ «Μαύρη Ἀθηνᾶ» τοῦ Μάρτιν Μπερνάλ βρῆκε εὐρύτατη ἀπήχηση τόσο στοὺς ἀφρικανικῆς καταγωγῆς Ἀμερικανούς ὥσο καὶ στοὺς ἰθαγενεῖς ἀλλὰ καὶ σὲ ὅλες σχεδὸν τίς μὴ λευκὲς ἐθνό-

τητες τῶν Η.Π.Α. Εἶναι χαρακτηριστικό πὼς οἱ ὁπαδοὶ αὐτοὶ τοῦ Ἀφροκεντρι-
σμοῦ δὲν ἐνδιαφέρονται καθόλου γιὰ τὴν ἐγκυρότητα τῶν θέσεων πού ὑποστηρί-
ζουν, ἀλλὰ ἀρκοῦνται στὴν εὐχαρίστηση πὺ παίρνουν ἀπ' τὴν ἱστορικὴ καταξίω-
ση τῆς καταγωγῆς τους! Ἡ θεωρία τοῦ Μπερνάλ ἀπευθύνεται σὲ ἕναν κόσμο, ὅπου
κυριαρχεῖ ἡ λευκὴ φυλὴ καὶ στὸ χῶρο τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ κλασικὴ
παράδοση τῆς Εὐρώπης. Οἱ ἄλλες ἐθνότητες, πὺ νιώθουν ὅτι βρίσκονται στὸ πε-
ριθώριο αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ζητοῦσαν διακαῶς ἕνα «ἐνδοξο παρελθόν», τὸ ὁποῖο θὰ
γινόταν ἡ βάση γιὰ ἕναν ἀγῶνα ἐνάντια στὸ ἄδοξο παρόν τους. Ἡ Μ. Λέφκοβιτς
κλείνοντας τὴν εἰσαγωγή τῆς αὐτῆς σημείωσε: «Υπάρχει ἕνας ρατσισμός, πὺ στρέ-
φεται κατὰ τῆς Ἑλλάδας, τῆς Εὐρώπης, τῶν Κλασικῶν Σπουδῶν. Ἕνας ρατσισμός,
πὺ μὲ αἰχμὴ τοῦ δόρατος τῆ “Μαύρῃ Ἀθηνᾶ” τοῦ Μ. Μπερνάλ ἀπορρίπτει τὴν
ἐπιστημονικὴ γνώση, τὴν ἱστορικὴ ἐπιστήμη, θεωρώντας τες ἐργαλεῖα ἐπικράτησης
τῶν Λευκῶν».

Στὴ συνέχεια ἀπάντησε στὶς ἐρωτήσεις τοῦ ἀκροατηρίου μὲ θέσεις πὺ ἤδη ἔχει
ἐκθέσει στὰ βιβλία τῆς «Not out of Africa» καὶ «Black Athena Revisited», ἀλλὰ
καὶ στὴν ἀποκαλυπτικὴ συνέντευξή τῆς πρὸς τὸν «Δαυλό» τὸν Ἀπρίλιο τοῦ
1999. Ἐγινε ἀντιληπτό στὴν ἐν λόγω ἐκδήλωση πὼς πραγματικά ἡ κ. Λέφκο-
βιτς ἔχει μελετήσει ἐξονυχιστικὰ τὶς ἀπόψεις τοῦ Μπερνάλ καὶ τοῦ δόγματός τοῦ
Ἀφροκεντρισμοῦ εὐρύτερα, κατανοώντας ὅχι μόνο τὶς θέσεις ἀλλὰ καὶ τὶς σκο-
πιμότητες τῶν φορέων του.

Ἡ θέση τοῦ... Ἀνατολίζοντος Ἀντιαφροκεντρισμοῦ

Στὸ ζήτημα αὐτὸ οἱ Ἕλληνες πανεπιστημιακοὶ στὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ στὴν Εὐρώ-
πη καὶ τὴν Ἀμερικὴ (ὅπου ἀριθμοῦνται σὲ χιλιάδες) παρέμειναν ἀπόλυτα ἀδρανεῖς—
αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἡ ἐν λόγω ἐκδήλωση στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν κατέδειξε
αὐτὴ τὴν ἡθικὴ ποιότητα τῆς Ρωμιοσύνης καὶ τῶν ταγῶν τῆς: Τὸ ἀκροατήριό τῆς
Μ. Λέφκοβιτς (δημοσιογράφοι, καθηγητὲς καὶ ἐλάχιστοι φοιτητὲς) χειροκροτοῦσαν
καὶ γενικῶς ἐπιδοκίμαζαν ἕναν ἀκόμη «φιλέλληνα», πὺ «ἔσωσε» τὴν ἱστορία τους,
πὺ ὑπερασπίστηκε τὰ «δίκαια αἰτήματά» τους, αἰτήματα τελικὰ ἐνὸς «φτωχοῦ» καὶ
«ἀνήμερου» λαοῦ...

Πραγματικά ἡ ἀξιοσύνη τῆς κας Λέφκοβιτς χρήζει θερμῶν συγχαρητηρίων. Ἀς
μὴν ἐτοιμαζώμαστε ὅμως νὰ τὴν ἀποκαλέσουμε θεὸ (ὡς ἑλληνίστρια) ἢ διάβολο
(ὡς Ἑβραία). Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ κ. Μ. Λέφκοβιτς πολέμησε ὅσο κανεῖς ἄλλος τὸν
Ἀφροκεντρισμό. Ἡ προσπάθειά τῆς δὲν ἐπικεντρώθηκε μόνο στὰ καταφανῆ του
ἱστορικὰ ψεῦδη, ἀλλὰ εἶδε καὶ τὰ κίνητρα τῆς τεχνητῆς διάχυσης τέτοιων ἰδεῶν
(ἔστω τὰ πλέον ὀρατά) καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ κοινωνικὰ καὶ ψυχολογικὰ στοιχεῖα τῶν
μαζῶν, πὺ ἔτρεξαν νὰ ἀσπαστοῦν τὶς ἀπόψεις τοῦ Μπερνάλ. Ὡστόσο ἡ ἐν λόγω
ἐρευνήτρια ἀποδέχεται χωρὶς ἐπιφυλάξεις τὴν ἐξ Ἀνατολῶν καταγωγὴ τῆς φιλο-
σοφίας καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ὅπως ἄλλωστε καὶ ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τῶν πα-
νεπιστημιακῶν παγκοσμίως. Στὸ «Δαυλό» τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1999 δήλωνε: «Ἀναμ-
φιδόλως ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς εἶναι ὁ ἀρχαιότερος»· ἐνῶ δύο χρόνια νωρίτε-
ρα (1997) ἔγραφε (ὅπως μεταφέρει καὶ τὸ φυλλάδιο πὺ διένειμε ἡ Ἀκαδημία στὴ
σχετικὴ ἐκδήλωση): «...οἱ Ἕλληνες ὑπέστησαν τὴν ἐπιρροὴ πολλῶν ἄλλων λαῶν, συ-
μπεριλαμβανομένων τῶν Χετταίων καὶ τῶν Φοινίκων. Ἐνῶ εἶναι ὅπωςδήποτε
ἀληθὲς ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ ἄλλοι λαοὶ εἶχαν γνώσεις Ἰατρικῆς, Μαθηματικῶν καὶ

Ἀστρονομίας, πολὺ πρὶν τὶς ἀποκτήσουν οἱ Ἕλληνες. Ὡστόσο οἱ Ἕλληνες προσέφεραν τὴ δική τους συμβολή καὶ ἀνέπτυξαν νέες θεωρητικὲς προτάσεις...». Μάχη λοιπὸν μεταξύ Ἀφροκεντρισμοῦ - Ἀνατολισμοῦ ἢ ἐνδυνάμωση ἀμφοτέρων μέσα στὸν Δυτικὸ Κόσμο;

Ἡ θέση τοῦ «Δαυλοῦ» περὶ Ἀφροκεντρισμοῦ, ὅπως τὸν παρακολογήσαμε νὰ ἐμφανίζεται καὶ νὰ ἐξαπλώνεται τὴν τελευταία δεκαετία, περιλαμβάνει τὶς ἐξῆς ἐπισημάνσεις:

α. Δὲν ἀποτελεῖ μία νέα θεώρηση τῆς Ἱστορίας τοῦ Πολιτισμοῦ. Χωρὶς νὰ προσκομίζει νέα στοιχεῖα, ἀπλᾶ καὶ μόνο διακηρύσσει τὴν «κλοπὴ τοῦ Ἀφροαίγυπτιακοῦ πολιτισμοῦ» ἀπ' τοὺς Ἕλληνες φιλοσόφους καὶ ἐπιστήμονες. Ἀποτελεῖ παραλλαγή τοῦ χριστιανικοῦ «Ἐξ Ἀνατολῶν τὸ φῶς», ποὺ θεμελιώθηκε ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ ξεχασθῇ ἡ χρονικὴ προτεραιότητα ἀλλὰ καὶ ἡ μοναδικότης τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ.

β. Εἶναι τὸ ἱστορικὸ ὑπόβαθρο μιᾶς εὐρύτερης πολιτικῆς προπαγάνδας, ποὺ ἐκμεταλλεύεται τὴ φυλετικὴ καὶ κοινωνικὴ «μειονεξία» τῶν Νέγρων ἀλλὰ καὶ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἀμερικῆς, μὲ σκοπὸ νὰ τοὺς στρέψῃ ἐναντίον τῶν «κλεπτῶν» τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀνήθικων μὲν, ἀλλὰ κυρίαρχων οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ Λευκῶν.

γ. Ὁ Ἀφροκεντρισμὸς βρίσκει ἀπήχηση καὶ σὲ ἄλλες «περιθωριακὲς» ἐθνότητες τῶν Η.Π.Α. προερχόμενες ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ καὶ Νότια Ἀμερικῇ, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν Νοτιοανατολικὴ Ἀσία.

δ. Δημιουργοῦνται οἱ προϋποθέσεις ἐνὸς μαζικοῦ «λαϊκοῦ κινήματος» ἀδικημένων ἀπ' τὴν ἱστορία καὶ «κατατρεγμένων» ἀπ' τὸ παρόν. Τὸ κίνημα αὐτὸ θὰ πραγματώσῃ τὴ «σύγκρουση τῶν πολιτισμῶν», αὐτὴ ποὺ εὐαγγελίζεται ταυτόχρονα ὁ Σαμουήλ Χάντιγκτον. Βέβαια τὸ πότε καὶ ἂν θὰ ἐνεργοποιηθῇ πολεμικὰ - ἀγωνιστικὰ τὸ ἰδεολογικὸ αὐτὸ «ύλικό», ἡ Διεθνὴς Ἐξουσία τὸ κρατᾷ κρυμμένο.

ε. Στόχος αὐτῶν τῶν ἐπιβουλῶν εἶναι ὄχι τόσο ἡ σύγκρουση γιὰ τὴν πρωτοκαθεδρία στὸ παρελθόν, ἀλλὰ κυρίως ἡ ἐξουδετέρωση τῶν Ἑλληνικῶν Ἀξιών. Ἕνας κόσμος, ποὺ θὰ συνεχίξῃ νὰ ἔχῃ τὸν καθαρὸ λογισμό, τὴν ἐπιστημονικότητα καὶ τὴν ἐκλογικευμένη γνώση καὶ συμπεριφορὰ, πολὺ δύσκολα θὰ ὁμογενοποιηθῇ καὶ θὰ ὑποκύψῃ στὸν ἀπόλυτο ἐκμηδενισμό του. Γι' αὐτὸ συνήθως τέτοιες ἀπώπειρες τὰ τελευταῖα χρόνια πέφτουν συνεχῶς στὸ κενὸ καὶ ἐγκαταλείπονται. Ἄς θυμηθοῦμε τὰ θνησιγενῆ, «Νέα Ἐποχὴ» τοῦ Ματρίγια καὶ «Τὸ τέλος τῆς Ἱστορίας» τοῦ Φ. Φουκογιάμα.

Τελικῶς ὁλοένα ἡ ἱστορία ἀποδεικνύει πὼς τόσο τὸ ἐγχείρημα τοῦ Χριστιανισμοῦ ὅσο καὶ, τρεῖς αἰῶνες ἀργότερα, αὐτὸ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ ἦταν οἱ μόνες παγκόσμιες ἐπεμβάσεις στὴν ἀνθρώπινη ἐξέλιξη, ποὺ πέτυχαν ἀπολύτως τὸ σκοπὸ τους. Καὶ αὐτό, γιὰτὶ ἔδωξαν τὴν ἑλληνικότητα ἀπ' τὸν ἄνθρωπο. Σήμερα ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ὁ Ἐξουσιασμὸς πορεύονται ταυτοχρόνως. Ὁ δεῦτερος δὲν ἐπιτίθεται πιά μετωπικὰ κατὰ τοῦ Παγκόσμιου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ὅπως ἔπραξε στὸ Μεσαίωνα, ἀλλὰ, μὴ μπορώντας νὰ κἀνῃ ἄλλιως, προσπαθεῖ μὲ «τεχνητὰ» διήθεν ἐπιστημονικὰ «ρεύματα», ὅπως ὁ Ἀφροκεντρισμὸς, νὰ «ἀφαιρέσῃ» τὴν ἑλληνικὴ πατρότητά του. Αὐτὸ ἀπὸ μόνου τοῦ ἀποτρέπει ὁλοκληρωτικὲς καταστάσεις ἐξουσιασμοῦ.

Παναγιώτης Κουβαλάκης

Σκουπιδότοπος μυκηναϊκό ανάκτορο

Τὸ μεγαλύτερο σφζόμενο μυκηναϊκό ανάκτορο τῆς πατρίδας μας, τὸ λεγόμενο ἀπὸ τοὺς ἀρχαιολόγους καὶ «Καδμεῖον», ἔχει μετατραπῇ τοὺς τελευταίους μῆνες σὲ χωματερή, σκουπιδότοπο καὶ τόπο βοσκῆς οἰκόσιτων πουλερικών. Καὶ αὐτὰ στὴν καρδιά τῆς Θήβας, στὸ κέντρο τῆς πάλαι ποτὲ ἀκρόπολης τῆς Καδμείας, σὲ ἀπόσταση λίγων μόνο μέτρων ἀπὸ τὸ ἀρχαιολογικὸ μουσεῖο τῆς πόλης καὶ τὸ δημαρχεῖο.

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ σύγχρονη πόλη τῆς Θήβας εἶναι κτισμένη ἀκριδῶς ἐπάνω στὴ μυθικὴ ἀκρόπολη τῆς Καδμείας. Τὸ τσιμέντο καὶ ἡ κακογουστία τῆς νεοελληνικῆς δόμησης ἔχουν πνίξει καὶ καταπατήσει ἐντελῶς τὴν ἀρχαία πόλη, ἡ ὁποία, ὅπως καὶ στὴν περίπτωση τῆς Ἐλευσίνας, ἔχει πλέον πλήρως καταστραφῇ. Ἀλλὰ ἡ σημασία τοῦ μνημείου εἶναι μεγάλη, ἂν ἀναλογιστῇ κανεῖς ὅτι ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸ τμῆμα τοῦ ἀνακτόρου, ποὺ ἔχει γλιτώσει ἀπὸ τίς μπουλντόζες καὶ μπορεῖ κανεῖς νὰ δῇ.

Ὅσο καὶ ἐδῶ ἡ ἀδιαφορία τόσο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας ὅσο καὶ τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης εἶναι εὐθαρσῶς ἐμφανής! Τοὺς τελευταίους μῆνες τὸ ἀνάκτορο τοῦ Κάδμου ἔχει μετατραπῇ σὲ σκουπιδότοπο κυρίως τῆς παρακείμενης κρεαταγορᾶς (τῆς παλαιᾶς ἀγορᾶς τῆς πόλης) ἀλλὰ καὶ τῶν διερχομένων. Καφάσια, μπάζα, παλαιὰ ὑποδήματα, ἀφίσσες, πλαστικὰ δοχεῖα, μεταλλικὰ κουτιά ἀναψυκτικῶν καὶ ὅ,τι ἄλλο μπορεῖ νὰ φανταστῇ κανεῖς εἶναι πεταμένα ἐκεῖ, δίνοντας στὸ μνημεῖο τὴ χειρόστη εἰκόνα. Τὴν κατάσταση ἐπιδεινώνουν τὰ νερά ποὺ συγκεντρώνονται εἴτε ἀπὸ τίς βροχὲς εἴτε γιὰ ἄλλους λόγους. Ἔτσι μπορεῖ νὰ «θαυμάσῃ» κανεῖς τὰ σκουπίδια νὰ ἐπιπλέουν μεταξὺ τῶν μυκηναϊκῶν κτισμάτων. Ἀκόμα στὰ σημεῖα ὅπου τὸ ἀνθρώπινο χέρι δὲν φθάνει, γιὰ νὰ τὰ ρυπάνῃ, ἐκεῖ ἡ φύση ἔχει ἀναλάβει νὰ καλύψῃ μὲ ἀγριόχορτα, ποὺ φθάνουν σὲ ὕψος μέχρι καὶ τὸ ἓνα μέτρο, τὰ λείψανα τοῦ δοξασμένου παρελθόντος.

Σὲ συνομιλίες μας μὲ κατοίκους τῆς πόλης πληροφορηθήκαμε ὅτι ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἀδιαφορεῖ πλήρως γιὰ τὰ ἐλάχιστα σφζόμενα ἀκόμη ἀρχαῖα μνημεῖα. Στὶς ἐπανειλημμένες ἐκκλήσεις πολιτῶν νὰ καθαριστοῦν ἀπὸ τὰ ἀγριόχορτα καὶ τὰ σκουπίδια, ὁ Δήμος Θηβαίων κωφεύει. Πράγματι ἡ ἴδια εἰκόνα, ὅπως εἶδαμε ἰδίως ὁμμασι, ἐπικρατεῖ καὶ στοὺς ὑπόλοιπους ἀρχαιολογικοὺς χώρους. Ἡ μέχρι στιγμῆς ἀδιάφορη στάση μπορεῖ νὰ χαρακτηριστῇ μόνο ὡς ἐγκλημα εἰς βάρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, ποὺ ἐκθέτει καὶ ἐξευτελίζει διεθνῶς τοὺς Ἕλληνες καὶ τὴν πατρίδα μας, κυρίως τώρα ποὺ ἡ Ὀλυμπιάδα τοῦ 2004 βρίσκεται πρὸ τῶν πυλῶν.

Στέφανος Μυτιληναῖος

Ἄνω: Στάσιμα νερά καὶ κάθε λογῆς ἀπορρίμματα ἐντὸς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου τῆς Θήδας.

Κάτω: Τὰ ἀγριόχορτα πνίγουν τὸ ὑπόλοιπο μέρος τοῦ μνημείου.

Φωτ. 1: *Ο καταπληκτικά ώραϊος οίκισμός του χωριού Pueblo Bonito των Άνα-
σάζι, έλληνικῆς έμπνεύσεως ως πρὸς τὸν σχεδιασμό του: Τὸ ἀμφιθεατρικὸ σχῆμα
ἦταν σταθερὸ στοιχεῖο τῆς ἀρχαίας έλληνικῆς ἀντίληψης περὶ χωροταξίας.*

Η ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ ΦΥΛΗ ΑΝΑΣΑΖΙ

‘Η ελληνότροπη τέχνη - αρχιτεκτονική της
καὶ ἡ ἄγνωστη γλῶσσα της «’Αθαπάσκαν»

‘Απὸ τὰ μεγαλύτερα μυστήρια τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ιδιαίτερα δὲ τῶν Ἑνωμένων τῆς Πολιτειῶν, εἶναι ἡ φυλὴ τῶν Ἀνασάζι, κέντρο δράσεως τῶν ὁποίων ὑπῆρξε σὲ κεκλιμένου ὠρειδοῦς σχήματος περιοχὴ, ποὺ καταλαμβάνει τμήματα τῶν πολιτειῶν Νεβάδα, Γιούτα, Κολοράντο, Νέο Μεξικὸ καὶ Ἀριζόνα.

Τὸ 1877 ἱππεύων στὸ Chaco Canyon ὁ φωτογράφος William Henry Jackson ἀντίκρουσε ὄρθια ἑρείπια θαυμασίων κτηρίων, κατάλοιπα ἀπὸ μακροῦ ἑξαφανισθέντος πολιτισμοῦ. Σὲ παλαιότερη ἐπίσκεψί του δυτικὰ στὸ Colorado ὁ διάσημος σκηνοθέτης τῆς «Παλιᾶς Δύσης» ἐπληροφορήθη ὅτι ἐργάτες ὀρυχείων ἀνεκάλυψαν πέτρινες κατοικίες συμπτυσσόμενες σὲ λόφους πάνω ἀπὸ τὸν ποταμὸ Manco. Σκαρφάλωσε μὲ φίλο του – οἱ πρῶτοι λευκοὶ ποὺ εἰσέδυσαν στὶς ἀνθρώπινες ἀετοφωλιές – καὶ τράβηξε τὶς πρῶτες πανοραμτικὲς φωτογραφίες τῶν διασήμεων οἰκιῶν τῶν λόφων τοῦ Mesa Verde. Μετέδῃ στὸ Hovenweep σὲ ἀπομακρυσμένα ἑρείπια λίθινων πύργων, ποὺ διασκελίζουν τὴν γραμμὴ Γιούτα - Κολοράντο. Ἐπεσκέφθη τὸ Chelly Canyon στὴν Ἀριζόνα (Ari/Zona> Ζώνη/ Ἀρη). Τέλος ἔφθασε στὰ σπίτια τῶν Hopis, ἀπογόνων τῶν μυστηριωδῶν ἀρχαίων κατοίκων τῶν ἐρειπίων.

Λευκοὶ στὶς Η.Π.Α. πρὶν 9.000 χρόνια

Τὸ εὐρείας θεαματικότητος γαλλόγλωσσο κανάλι «ARTE» μετέδωσε τὸν περασμένο Ἰούνιο ἓνα ντοκιμανταῖρ μὲ θέμα τὶς περιπέτειες μιᾶς ἀνακάλυψης μεγάλης ἱστορικῆς σημασίας, ἡ ὁποία δημιούργησε πολιτικὸ ζήτημα στὶς Η.Π.Α., ποὺ μόλις τώρα διευθετήθηκε, καὶ μάλιστα κατὰ ἀπροσδόκητο τρόπο. Σύμφωνα μὲ τοὺς ἐπιστήμονες καὶ τοὺς ρεπόρτερς ποὺ γύρισαν τὸ ντοκιμανταῖρ πρὶν πέντε χρόνια στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Κολούμπια στὴν πολιτεία τῆς Οὐάσιγκτον τῶν Η.Π.Α. βρέθηκε ἓνας σκελετὸς λευκοῦ ἀνθρώπου ἡλικίας 9.000 ἐτῶν, ὁ ἀρχαιότερος ποὺ ἐντοπίσθηκε ποτὲ στὴν Ἀμερικὴ. Οἱ ἀνθρωπολόγοι ἀλλὰ καὶ οἱ ἱστορικοὶ ποὺ μελέτησαν τὸ εὑρημα εἶπαν ὅτι μὲ τὰ ὑπάρχοντα δεδομένα, τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς προκολομβιανούς κατοίκους τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου, τὸ εὑρημα αὐτὸ εἶναι ἀνεξήγητο, καὶ δὲν μπορεῖ νὰ δικαιολογηθῇ ἡ παρουσία του στὴν περιοχὴ ποὺ βρέθηκε. Καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς εἶναι ἡ φυλετικὴ ὀξυνση, ποὺ προεκλήθη ἀπ’ τὶς φυλὲς τῶν ἐπιζώντων ἰθαγενῶν - Ἰνδιάνων τῶν Η.Π.Α., μόλις οἱ ἐξετάσεις τῶν ὁστῶν τοῦ σκελετοῦ κατέδειξαν πὺς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἀνῆκε στὴν εὐρωπαϊκὴ φυλὴ. Οἱ φερόμενοι ὡς καταγόμενοι ἀπ’ τὶς φυλὲς τῶν ἰθαγενῶν ἐστράφησαν καὶ κατὰ τῶν ἀνθρωπολόγων, ποὺ διεξήγαγαν τὶς ἐξετάσεις, καὶ κατὰ τῆς κνέερνησης, ἡ ὁποία γιὰ κατευνασμὸ παρέδωσε τὸ σκελετὸ στοὺς ἰθαγενεῖς, γιὰ νὰ φυλάξουν τὰ ὀστᾶ τοῦ... προγόνου τους.

Ω.

Στὶς περιοδεῖες τοῦ ὁ Jackson διέσχισε τὴν καρδιά τῆς χῶρας τῶν Ἀνασάζι. Ἡ περιοχή τους, μεγαλύτερη τῆς Καλιφόρνιας, ἐξετείνεται ἀνατολικά τοῦ Ρίο Γκράντε, δυτικά στὴ Νεβάδα καὶ ὁρίζεται ἀπὸ τὸ κεντρικὸ Νέο Μεξικὸ καὶ τὴν Ἀριζόνα στὸ Κολοράντο καὶ τὴ Γιούτα.

Ἀξιοθαύμαστοι οἰκοδόμοι οἱ Anasazi, ἀνήγειραν πολλαπλῶν οἰκογενειῶν κατοικίες ἀπαράμιλλες σὲ μέγεθος στὶς Η.Π.Α. μέχρι τὸ 1870. Παρὰ τὴν ἔλλειψι τοῦ τροχοῦ καὶ μεταφορικῶν ζώων ἐκόσμησαν τὴ χῶρα τους μὲ δρόμους ἑκατοντάδες μιλίων. Γιὰ νὰ ζοῦν ἀπὸ τὴ γεωργία, ἐπενόησαν ἰδιοφυεῖς ἀνακαλύψεις ἐλέγχου τῶν ὑδάτων, ποὺ διέτρεφαν μεγαλύτερους πληθυσμοὺς ἐκείνων, ποὺ κατοικοῦν στὶς ἴδιες περιοχὲς σήμερα. Ἀκολουθῶς ἐγκατέλειψαν ἐξ πλείστα ἐκείνων ποὺ εἶχαν οἰκοδομήσει, ἀφήνοντας πίσω τους ἕνα μεγαλύτερο αἶνιγμα νὰ βασανίζει τοὺς ἀρχαιολόγους.

Διεκρίθησαν οἱ Ἀνασάζι τῶν περιοχῶν Kayenta, Mesa Verde, Chaco καὶ Rio Grande. Ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ καλλιέργειά τους εἶναι ὑπέρτατα παντὸς ἄλλου πολιτισμοῦ, ἱστορικοῦ ἢ προϊστορικοῦ, τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς. Τὰ ἔγνη καὶ κατάλοιπα τῶν ἔργων τους προκαλοῦν τὴν ἀπορία καὶ ἀποτελοῦν ἄλυτο αἶνιγμα ἰδίως τῶν ἀμερικανικῶν πανεπιστημίων καὶ τῶν ἐρευνητῶν των.

Μεσολάβησαν 5 ἐπισκέψεις μου στὸν Εἰρηνικὸ Ὁκεανό, ἀπόκτηση βιβλιοθήκης περὶ τῶν χωρῶν του, μετάβασή μου στὸ San Francisco, ἐρευνες, μελέτες καὶ δημοσιεύσεις μου περὶ αὐτῶν. Παρέμενε ὅμως ἡ ἐπιθυμία νὰ ἐρευνήσω τὸν Ἀνασάζι μυστηριώδη πολιτισμὸ τῶν Anasazi. Πράγματι πρὸ ἔτους ἐπέτυχα νὰ συγκεντρώσω τὰ τεύχη τοῦ «National Geographic» πολλῶν ἐτῶν, ὡς παλαιὸς συνδρομητής, καὶ νὰ ἀνεύρω τὸ ἀναφερόμενον στοὺς Ἀνασάζι.

Ἡ πανάρχαιη παρουσία τῶν Ἑλλήνων

Ὅπισθεν τῶν Ἀνασάζι ἐναργῶς διακρίνεται ἡ πορεία τῶν διαχρονικῶν Ἑλλήνων ἡρώων Ἀργοναυτῶν, οὐσίᾳ ἐκπολιτιστικῆ ἐκστρατεία ἐπὶ χιλιετίες ἐφ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ὑπὸ τὸν ἐκάστοτε «Ἰάσωνα». Ὁ Ἰάσων = ὁ *θεραπεύων* (μετοχὴ μέλλοντος τοῦ *ιάω* - *ιάω* = *θεραπεύω*) μαρτυρεῖ ἀδιάφυστα τὸ σκοπὸ τῶν Ἀργοναυτικῶν ἐκστρατειῶν, ἱαματικὸν ὄχι τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν ἀλλὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, τῆς ἀγνοίας, ποὺ γεννᾷ τὰ «τρία κακὰ τῆς μοίρας μας», τὸ φόβο, τὴ βαρβαρότητα καὶ τὶς προλήψεις.

Βάσι ἐξορμήσεώς των ἦταν καὶ ἡ Κρήτη, διότι «...σφόδρα εὐφυνῶς ἡ νῆσος κεῖται πρὸς τὰς ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην στρατείας», ὡς ἀποκαλύπτει Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (B.IV 17.3) περιγράφων τὴν ἐκκίνησι ἐξ αὐτῆς τοῦ Ἡρακλέους μὲ στρατὸ καὶ στόλο κατὰ τῆς Ἰσπανίας καὶ τοῦ τρικεφάλου Γηρυόνου. Τὴν ἑλληνικὴ καταλυτικὴ παρουσία στὸν Εἰρηνικὸν Ὁκεανὸν ἀποδεικνύουν οἱ μελέτες τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Χαϊδελδέργης Ners Josephson («Δαυλός», τ. 169, 170, 213) καὶ οἱ διὰ τοῦ «Δαυλοῦ» περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Εἰρηνικοῦ δημοσιεύσεις μας. Αὐτὲς ἀπέδειξαν ὅτι οἱ χῶρες καὶ οἱ νῆσοι τοῦ Εἰρηνικοῦ δὲν ἦσαν γιὰ τοὺς προγόνους μας *terrae incognitae*.

Τὴν ἐρευνά μας ἐνίσχυσε ὁ Πλάτων διὰ τοῦ «Τιμαίου» Ε 25, ὅπου ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Σαῖδος λέγει μεταξὺ ἄλλων στὸ Σόλωνα: «...πολλὰ μὲν οὖν ὑμῶν καὶ μεγάλα ἔργα τῆς πόλεως (σημ.: τῶν Ἀθηνῶν) τῇ <δε> γεγραμμένα θανμάζεται, πάντων γε μὴν ἐν ὑπερέχει μεγέθει καὶ ἀρετῇ· λέγει γάρ τὰ γεγραμμένα, ὅσῃν ἡ πόλις ὑμῶν ἔπασσε ποτε δύναιμι ὕβρει πορευομένην ἅμα ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, ἔξωθεν ὁρμηθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πελάγους. Τότε γὰρ πορευόμενον ἦν τὸ ἐκεῖ πέλαιος· νῆσον γὰρ πρὸ τοῦ στόματος

εἶχεν ὁ καλεῖτε, ὡς φατε, ὑμεῖς Ἑρακλέους στήλας· ἡ δὲ νῆσος ἅμα Λιθύης ἦν καὶ Ἀσίας μείζων, ἐξ ἧς ἐπιβατὸν ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους τοῖς τότε ἐγένετο πορευομένοις, ἐκ δὲ τῶν νήσων ἐπὶ τὴν καταντικρὺ πᾶσαν ἤπειρον τὴν περὶ τὸν ἀληθινὸν ἐκεῖνον πό- ντον...». [Δηλ. πολλά καὶ μεγάλα ἔργα τῆς πόλεώς σας γραμμένα ἐδῶ θαυμάζονται, ὑπερέχει ὁμως ἓνα κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀρετὴν· λέγουν τὰ γραπτά μας πόσῃν ἡ πόλι σας κατέστρεψε κάποτε δύναμιν, ἡ ὁποία μὲ ὕδριν ἐξορμήσασα ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ ἐπορεύετο ἐναντίον ὅλης τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Διότι τότε ἦτο πορεύσιμη ἡ ἐκεῖ θά- λασσα· δηλαδή ὑπῆρχε νῆσος πρὸ τοῦ στομίου, πού σεῖς καλεῖτε Ἑρακλέους στήλας· ἡ δὲ νῆσος ἦτο με- γαλυτέρα τῆς Λιθύης (Ἀφρικῆς) καὶ τῆς Ἀσίας ἡνωμένων, ἐκ τῆς ὁποίας ἡδύναντο νὰ μεταδοῦν στίς ἄλλες νήσους οἱ τότε πορευόμενοι, καὶ ἐκ τῶν νήσων στήν ἀντικρυνὴν ὅλην ἤπειρον τὴν περὶ τὸν ἀληθῆ ἐκεῖνο Ὠκεανό.] Αὐτὰ ἀποκαλύπτουν ὅτι πρὸ τῆς ἥττας τῶν κατὰ τῆς Εὐρασίας στρατευσά- ντων Ἀτλάντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἱ ταξιθεύο- ντες (πορευόμενοι) ἔξω τοῦ Γιβραλτάρ εὐκόλα ἡδύ- ναντο ἐκ τῆς Ἀτλαντίδος νὰ διαπεραιωθοῦν σὲ νή- σους, ἐκεῖθεν δὲ «στήν ἀντικρυνὴν ὅλην ἤπειρον» (δηλ. τὴν Βόρειο καὶ Νότιο Ἀμερικὴ). Αὕτῃ ἡ ση- μαντικὴ πληροφορία τοῦ Σόλωνος ἐξηγεῖ τὴν ἀναμ- φισβήτητὴ ἑλληνικὴ παρουσίαν στὴ βόρεια καὶ νό- τια Ἀμερικὴ. Θὰ ἦτο ἀνεξήγητὴ μὴ μετάδασις καὶ ἐπίδρασις τῶν ἐκεῖ, ὅταν ζῶσα ἐμφανίζεται ἀμάχη- τη στήν ἀπείρως δυσχερέστερη προσπέλασι τῶν προγόνων μας στὸν ἀντίποδα Εἰρηνικὸ Ὠκεανὸ (χῶρες καὶ νήσους του) μὲ ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη τῆς παρουσίας καὶ ἐπίδρασώς τους.

Φωτ. 2: Κοχλιάριο ἀπὸ ὁπτιῇ γῇ τῶν Ἀνασάξι τῶν Λόφων (1050 - 1300 μ.Χ.) μὲ χρώματα καὶ σχέδια τῶν πε- ριόφημων ἑλληνικῶν καμαραϊκῶν ἀγγείων τῆς Κρήτης. (Παρίσι, Μου- σεῖο τοῦ Ἀνθρώπου.)

Τὸ ἄλυτο μυστήριον: Ποιοὶ ἦσαν οἱ Ἀνασάξι;

Ἀλλὰ ποιοὶ ἦσαν οἱ Ἀνασάξι Anasazi, ποία ἡ διαφορὰ τῶν ἐκ τῶν λοιπῶν κατοίκων, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ πρὸ τῆς ἀποδόσεως τοῦ Κολόμβου, τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ ἰδιαί- τερα τῆς περιοχῆς δράσεώς των, ποία ἡ γλῶσσα, ἡ προέλευσις, οἱ οἰκισμοί, ἡ ἀρχιτεκτο- νικὴ των, τὸ ὁδικὸν καὶ ἀρδευτικὸν δίκτυον, ἡ χειροτεχνία των κ.λπ.; Πλείστοι τῶν ἐρευ- νητῶν ἀνάγουν τὴν παρουσίαν των μετὰ Χριστὸν ἢ κατὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἄλλοι πρὸ Χριστοῦ. Θεωροῦμε ὅτι οἱ Ἀνασάξι ἐξεπολιτίσθησαν ἢ ὑπῆρξαν τμῆμα τοῦ οἰκουμενικοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀντίστοιχο χρονικῶς μὲ τὴν ἑλληνικὴ «προϊστορία» ἢ πρωτοϊστορία.

Ἀνασάξι: ἀναλύεται εἰς Anasa/zi -> Ἀνάσα/Ζῆ -> Ζῆ / Ἀνασσα -> Ζήτω ἢ Βασίλισσα, δηλαδή τούτων ἡγεῖτο ἄνασσα, ὅπερ πιθανολογεῖ ὅτι Anasazi ὑπὸ βασιλίσσαν ἦτο **Βασι- λειο τῶν Ἀμαζόνων**· Ἡ προϊστορικὴ ὑπαρξις βασιλείου τῶν Ἀμαζόνων στήν Ἀμερικὴ,

ἐξηγεῖ τὴν ἀνεξιγήγητη ὀνομασία τοῦ μεγίστου ποταμοῦ τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου.

Περαιτέρω ἐντυπωσιακόν, ἐνισχύον τὴ θεωρία μας, ὅτι δηλαδή Ἀνασάζι ἦτο τὸ βασίλειο τῶν Ἀμαζόνων, τὸ ἀναφερόμενο στὴν ἐγκυκλοπαίδεια «*Colliers*» καὶ στὸ «*National Geographic*» (τὰ δημοσιεύματα αὐτὰ συνοδεύονται ὑπὸ τῶν φωτογραφιῶν, ποὺ δημοσιεύουμε), εἶναι τὸ ὅτι ἡ «κεραμικὴ τῶν Pueblos», ποὺ ἀκολουθεῖ τὴν παράδοσιν τῶν κεραμιστῶν Ἀνασάζι, ἔχει σχέδια τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαίας κεραμικῆς. Ἐπιπλέον εἶναι ἔργο χειρῶν τῶν γυναικῶν τῶν φυλῶν τῶν Pueblos, ποὺ πλάθουν τὰ θαυμάσια ἀγγεῖα, ὡς ἀναφέρεται στὴ σελ. 95, τ. 10 τῆς «*Colliers Encyclopaedia*», καὶ ὡς φανερῶναι τὸ δείγμα ὁμάδος τούτων ποὺ παραθέτομε.

Ἐνισχύει τὴν ἀποψὶ μας ὁ 9ος ἄθλος τοῦ Ἡρακλέους. Ὁ Εὐρυσθεὺς γιὰ τὴν κόρη τοῦ Ἀδμήτη ζήτησε τὴν ζώνη τῆς Ἱππολύτης, βασιλίσσης τῶν Ἀμαζόνων. Ὁ μῦθος ὡς ὅλοι οἱ ἐλληνικοὶ μῦθοι ἔχει συμβολικὴν ἔννοιαν, τὴν ἐξῆς καθ' ἡμᾶς: Ἡ Ἀδμήτη (= ἀδόμητη ἦτοι ἀφιλοσόφητη) ἔρρεπε πρὸς ὕλικά ἀγαθὰ. Ἡ ζώνη τῆς Ἀμαζόνος, λιτῆς μαχήτριας, δὲν ἦτο χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ, κοσμημένη δι' ἀδαμάντων, μαργαριτῶν ἢ λίθων. Ἄν ὑπῆρξε, θὰ ἦτο σχοίνινη, ἐξ ὑφάσματος ἢ δέρματος. Ἐπρόκειτο ὁμως περὶ **γεωγραφικῆς ζώνης**, πλούσιας γιὰ τὴν Ἀδμήτη. Ἦτο ἡ ζώνη τῆς Β. Ἀμερικῆς, ὅπου οἱ Ἀνασάζι. Ὁ Ἡρακλῆς διεπεραιώθη στὴν Ἀτλαντίδα καὶ ἐκείθεν στὴν καταντικρὺ ἀμερικανικὴ ἡπείρου, «...παράταξι δὲ μεγάλη τὸ τε στρατόπεδον τῶν Ἀμαζόνων κατακόψαι καὶ τὴν Ἱππολύτην μετὰ τοῦ ζωστήρος ζωγρήσαντα τὸ ἔθνος τοῦτο τελείως συντρεῖναι» (Διόδωρος Σικελιώτης). Οἱ Ἀμαζόνες γιὰ νὰ περισωθοῦν, κατέφυγαν στὸν τούτου ἔνεκεν κληθέντα Ἀμαζόνιον.

Ἐρευνητὲς ἐπιστήμονες τῶν Η.Π.Α. γράφουν: «*εὐρισκόμεθα στὰ ἴχνη πλέον ἀνεπτηγμένον προϊστορικοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον καλύπτει πέπλος μυστηρίου*». Αὐτὸν τὸν πέπλο ἐπιχειροῦμε νὰ ἀνασύρωμε. Στὴ σελ. 557 τοῦ ἄνω «*National Geographic*» εἰκονίζεται ἡ δημοσιευομένη φωτογραφία τοῦ οἰκισμοῦ Pueblo Bonito, ποὺ ἐμφαίνει τὴν ἀμφιθεατρικὴν δόμησίν του, δόμησι ἀρχαιοελληνικῆς ἀναμφιβόλως τεχντροπίας καὶ ἐμπνεύσεως (Φωτ. 1).

Οἱ Ἰνδιάνοι Ναυάχος καὶ ἡ γλῶσσα Ἀθαπάσκαν

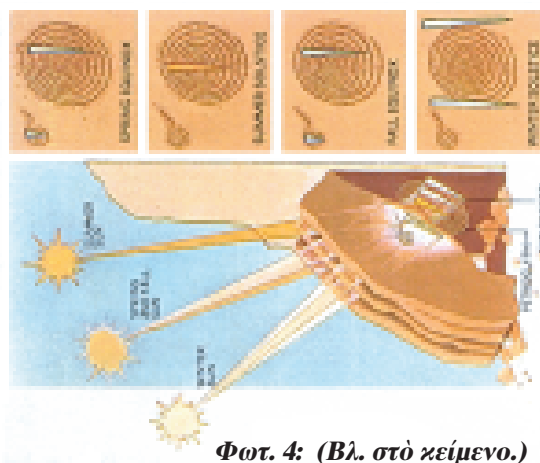
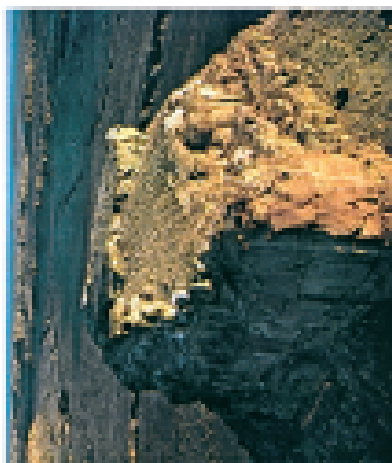
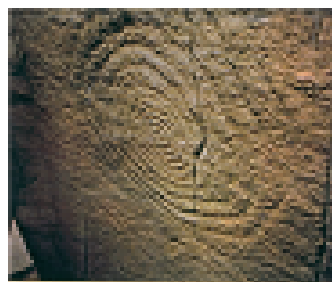
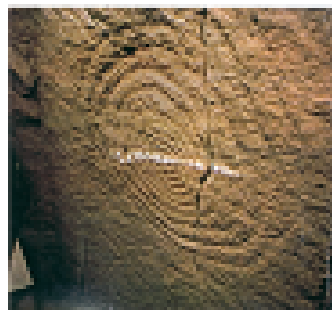
Ἡ Ἰνδιάνικη φυλὴ μὲ ὄνομα *Navahos* - *Ναυαγοί*, ποὺ προέρχεται ἀπὸ μὴ Ἰνδιάνους, ἀφοῦ αὐτοὶ δὲν ἔπλεον στὴ θάλασσα, ἀλλὰ μὲ *καγιακ* (δερμάτινες ἐλαφρὲς λέμβους) διαπλέουν λίμνες καὶ ποταμούς, προφανῶς προῆλθε λόγῳ ἐπαφῆς μὲ ναυαγούς Ἀργοναῦτες ἐκπολιτιστές. Τιμητικὰ οἱ σωτήρες τῶν Ἰνδιάνοι ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν Ναυάχος. Τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀργοναυτῶν Ἰάσονος, Ἡρακλέους ἢ ἄλλου τινὸς οὐδέποτε προέφερον τὸ ὄνομα ὡς ἱερόν, ἀλλὰ τὸν ἐκάλουν (ἱερόνυμον) *jeronymo*. Γιὰ τοῦτο ὁ τελευταῖος μέγας ἀρχηγός τους ἐκλήθη *Jeronymo*. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀρχηγός *Jeronymo* μὲ τὸν *Natchez* (Ἀπάτσι) παράνομοι ὄντες φωτογραφήθηκαν στὸ στρατόπεδο τοῦ πρώτου στὸ *Tombstone* τῆς Ἀριζόνας (Ἐγκυκλοπαίδεια «*Colliers*», σελ. 85, τ. 10).

Οἱ Ναυάχος ἀνεῦρον τοὺς οἰκισμοὺς τῶν Ἀνασάζι, σιωπηλοὺς καὶ ἔρημους ἐπὶ αἰῶνες, ὅταν περιπλανώμενοι κατέλαβον μέγα μέρος τῆς χώρας τῶν. Θεωροῦντες τὰ θλιβερά κατὰλοιπα πίστευσαν ὅτι «οἰκοδομήθηκαν ἀπὸ *aliens* – ἀλλοδαποὺς ἀρχαίους», τοὺς Ἀνασάζι *Anasazi* (στὴ γλῶσσα τῶν Ἀθαπάσκαν).

Ἐξεταστέα ἡ λέξις *Athapaskan*: ποία ἡ προέλευσις καὶ σημασία της; *Athapaskan* > *Atha/paskan* > *Atha(na)/paskan* > *Atha(na)/faskan* > *Αθα(να)/φάσκων* > *φάσκων Αθανα* (Ἀθάνα: θεὰ σοφίας καὶ πολεμική, φέρουσα περικεφαλαία, αἰγίδα, ἀσπίδα καὶ δόρυ), ἢ *Atho/paskan* > *Athos/faskan* (*Athos* ἐπώνυμον τοῦ Διός), (ὁρᾶτε *θάσσω* > *φάσσω* εἰς Ἰάκ).

Φωτ. 3: Ἀγγεῖα τῶν Ἀνασάξι (700-1450 μ.Χ.), ἐπηρεασμένα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἀγγειογραφία μὲ διπλῆς ἑλληνικῆς σπειρεῖς καὶ ποικιλία ἑλληνικῶν μαϊάνδρων καὶ «κυμάτων», ἐξαιρετικῆς τέχνης.

Φωτ. 4: (Βλ. στο κείμενο.)

Θωμόπουλου «Πελασγικά»). Ἡ λέξι συνεπῶς Ἀθαπάσκαν ἐπιβεβαιοῖ τὴν προφανῆ ἐρμηνεία μας γιὰ τὴ σύνθετη ἑλληνικὴ λέξι Ἀνασάξι. Συνεπῶς ἡ μνήμη τῶν Νανάχος (μαθητῶν τῶν Ναυαγῶν Ἀργοναυτῶν) ὁρθῶς συνδέει ὡς παράλληλες ἔννοιες τοὺς Ἀνασάξι μετὰ τὴ γλῶσσα Ἀθαπάσκαν, δηλ. τὴ γλῶσσα τῆς σοφίας, τῆς Ἀθηνᾶς ἢ τοῦ Ἀθω, Ἀθωνος, ἐπιθέτου τοῦ Ζηνός - Διός (ὄνομ. Δεὺς > Deus), ἐπιβεβαιουμένης ἔτσι τῆς ἑλληνικότητος τῆς ἀναλυθείσης ὀνομασίας Ἀνασάξι.

Οἱ Ἀνασάξι στὴν Mesa Verde τοῦ Κολοράντο ἔκτιζαν στοὺς οἰκισμοὺς τοὺς (*pueblos*) ἐπὶ ὑψηλῶν λόφων πολυώροφα κτήρια πλησίον ἢ ἐφαπτόμενα ἀποκρήμνων ὀράχων. Ἀπὸ τὸ Λεξικὸν «The World of Man» (τόμος 11, σελ. 77), ποὺ ἐλήφθη καὶ μετεφράσθη ἀπὸ τὸ «Museo dell Uomo» (copyright 1964 τῶν Fratelli Fabbri editori, Milan, Italy) δημοσιεύομεν φωτογραφία κοχλιαρίο μετὰ διπλὴ γαλάζια σπεῖρα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Cliff Dwellers, «κατοίκων τῶν λόφων» (105-1300 μ.Χ.), κληθέντων ὡς οἰκοδομούντων τίς κατοικίες τοὺς σὲ ὑψηλοὺς λόφους. Αὐτὲς οἱ ἀρχαῖες τεχνοτροπίες ἐπιτυχῶς ἀντεγράφησαν ἀπὸ τοὺς συγχρόνους κεραμιστὲς Pueblos. Παρατηροῦμε, γι' αὐτὸ καὶ ἐπιλέξαμε τὸ χαρακτηριστικὸ καλλιτέχνημα τῶν Pueblos, ὅτι ταυτίζεται ἀπόλυτα μετὰ τὰ ἀρχαιότατα «Καμαραῖκά ἀγγεῖα» τῆς Μινωικῆς Κρήτης (Φωτ. 2 καὶ 3).

Τέλος παρουσιάζομε (Φωτ. 4) φωτογράφησι ἐκ τῶν σελίδων 580-581 τοῦ τεύχους τοῦ «National Geographic» Νοεμβρίου 1982, ὅπου σὲ ὁμάδα 3 λιθίνων πλακῶν, τῆς μιᾶς πετρογλύφου, παρὰ τὴν κορυφὴν λόφου (φωτογραφία του μετὰ τίς πλάκες ἐντὸς μικροῦ κύκλου) στὴ νότιο εἴσοδο τοῦ Chaco Canyon, σὲ ἀνάγλυφῃ σπεῖρα, ὅπου κατὰ τὴ μεσημβρία, σὲ συγκλονιστικὸ ὑπολογισμὸ μαθηματικὸ, γεωμετρικὸ, τριγωνομετρικὸ, ἀστρονομικὸ τῶν Ἀνασάξι, διὰ τῆς προσπτώσεως τῶν διερχομένων μεταξὺ τῶν πλακῶν ἀκτίνων, σημειοῦνται ἐπακριδῶς διὰ τῶν sun daggers (ἡλιακῶν ξιφιδίων) τὰ ἡλιοστάσια, χειμερινὸ καὶ θερινὸ καὶ οἱ ἰσημερίες, φθινοπωρινὴ καὶ ἀνοιξιὰτικη. Σημειωτέον ὅτι σημειοῦνται τὸ χειμερινὸ ἡλιοστάσιο διὰ διπλῶν ξιφιδίων παραλλήλων ἐφαπτομένων τῆς περιφερείας τῆς σπείρας, τὸ θερινὸ διὰ ξιφιδίου ποὺ τέμνει τὴ σπεῖρα στὸ κέντρο καὶ οἱ ἰσημερίες διὰ ξιφιδίων δεξιὰ τοῦ κέντρου τῆς σπείρας. Ἡ ἀστρονομικὴ κατασκευὴ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῆς Anna Sofaer, ποὺ ἀντικατοπτρίζει τὴ διανοητικὴ ἱκανότητα καὶ τὸ ἐπίτευγμα τῶν προϊστορικῶν Ἀνασάξι, ποὺ χρησιμοποίησαν τὸν μεσημβρινὸν ἥλιον, γιὰ νὰ καταγράψῃ τὴ διαδρομὴ τοῦ χρόνου. Οἱ φωτογραφίσεις τῶν 4 ἀστρονομικῶν φαινομένων ἀπεικονίζονται ἐπὶ τῆς σπείρας διὰ 4 φωτογραφιῶν καὶ παραλλήλως ἀναπαρίστανται διὰ γεωμετρικοῦ σχεδίου.

Ἐκτὸς τῶν Ἀνασάξι πολλὰς ἄλλες μαρτυρίες ἔχομε τῆς παρουσίας τῶν Ἑλλήνων στὴ Β. Ἀμερικὴ καὶ τῆς μεγίστης πολιτιστικῆς των ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν γηγενῶν.

Βιβλιογραφία:

1. Περιοδικὸ «National Geographic», vol. 162, No 5 Νοεμβρίου 1982, σελ. 554-606.
2. Πλάτων, «Τίμαιος», ἔκδοσις «Παπύρου».
3. Λεξικὸν «The World of Man» (τόμος 11, σελ. 77), ἀπ' ὅπου ἐλήφθη καὶ μετεφράσθη ἀπὸ τὸ «Museo dell Uomo», Copyright 1964 τῶν Fratelli Fabbri editori, Milan, Italy.
4. Λεξικὸν «Man, Myth and Magic».
5. Λεξικὸν «Colliers Encyclopaedia», τ. 10, λ. «Indian tribes».
6. Ἀπολλόδορος, «Βιβλιοθήκη», vol. 1, σελ. 202-204.
7. Διόδωρος Σικελιώτης, τόμος II 46.3-4, ἔκδοσις Loeb Heinemann.
8. Λεξικὸν «Lidell & Scott».
9. Ἰάκωβος Θωμόπουλος, «Πελασγικά», 1912.

Κωνσταντῖνος - Εὐστάθιος Γεωργανᾶς

Ζεῦ, ἄνα, Δωδωναίε, Πελασγικέ...

«ἘΑμα ἐνίκησεν ὁ χριστιανισμός, εὐθὺς ἔσπευσε νὰ κρημνίσῃ δωμους καὶ τεμένη, καὶ φωνὴ μεγάλη ἠκούσθη λέγουσα: ᾽Απέθανον οἱ θεοί!». Τὰ λόγια τοῦτα τοῦ Ροῦδη μοῦ ἤρθαν στὸ νοῦ, ὅταν ἓνα πρόσφατο δειλινὸ βρέθηκα στὸ Μαντεῖο τῆς Δωδώνης. Μέσα στὸν ἱερὸ αὐτὸ χώρο ὡς ἀπόλυτη ἱστορικὴ καὶ αἰσθητικὴ παραφωνία σφύζονται δύο παλαιοχριστιανικὰ ἐρείπια τοῦ 5ου καὶ 6ου αἰῶνα. Θὰ κτίσθηκαν τότε, ὅταν τὴν λατρεῖα τοῦ Διὸς «διαδέχθηκε» ἡ χριστιανικὴ. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ρῆμα «διαδέχθηκε» χρησιμοποιεῖ καὶ τὸ φυλλάδιο, ποὺ διανέμουν οἱ φύλακες τοῦ Μαντείου...

Ὅμως κι αὐτὴ ἐδῶ ἡ «διαδοχὴ» μᾶλλον δὲν θὰ ἔταν ἐξαίρεση τοῦ κανόνα: Ἴσως ἓνα παρόμοιο δειλινὸ στὰ τέλη τοῦ 4ου μ.Χ. αἰῶνα θὰ ἔφτασαν καὶ στὴ Δωδώνη οἱ συνήθεις βαρβαρικὲς ὁρδὲς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Νέας Ρώμης συνοδευόμενες, ὅπως πάντα, ἀπὸ τοὺς μανιακοὺς «*φαιὰ φέροντας*», ποὺ παρέδωσαν στὴν πυρὰ ἀνθρώπους καὶ κτίσματα, τότε ποὺ τὰ πάντα «*τοῦ ρασοφόρου σύντριψεν ὁ πέλεκυς κι ἡ ἀξίνα...*», ὅπως τόλμησε νὰ γράψῃ ὁ Παλαμᾶς. Κι ὅπως τὸ κυρίαρχο ἀρσενικὸ τῆς ἀγέλης ἀγριμιῶν ὀριοθετεῖ τὴν περιοχὴ τοῦ οὐρῶντας περιμετρικὰ, ἔτσι καὶ τοῦτοι οἱ φτηνοὶ τῆς ἱστορίας πάνω στὰ συντρίμματα τῶν ἀρχαίων ναῶν «οὐρῆσαν» τὰ ἀκαλαίεστα μνημεῖα τους: ᾽Απέθανον οἱ θεοί!

Βρισκόμενος στὶς ἐξέδρες τοῦ ἀρχαίου θεάτρου συλλογίζομαι ἐκείνους τοὺς ξεχασμένους προγόνους, τοὺς κτήτορες αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ τόπου. Αἰῶνες, χιλιετίες ὀλάκερες, ἔζησαν ἐδῶ τιμώντας τὴ ζωὴ, τὴν ἐνθεὴ φύση ποὺ τοὺς περιέβαλλε. Τί ἀνθρώποι νὰ ἔταν ἄραγε; Στὸν ἴδιο χώρο Μαντεῖο, Πρυτανεῖο, Βουλευτήριο, Θέατρο, Στάδιο καὶ οἱ ναοὶ τῶν θεῶν ἀσύλληπτα πράγματα. Θὰ ἔταν σίγουρα ἄλλοι, διαφορετικοὶ ἀπὸ μᾶς... Ὅμως, γιὰ στάσου, τί τὸ ἱερώτερο ἀπ' τὴ ζωὴ, ποὺ ἔναι ἡ κατάφαση καὶ μαζὶ ἡ ἀποκάλυψη τῆς ὑπάρξεως; Ἱερὸς νόμος: Ὁ κόσμος ἀποκαλύπτει τὴ θεϊκότητά του καὶ ἀποκαλύπτεται ὁ ἴδιος μὲ τὴ ζωὴ. Ὁ ἔνζωος κόσμος εἶναι ἡ φύση· τί ἱερώτερο ἀπ' αὐτήν;

Τώρα καταλαβαίνω: ὅσο ὑπάρχει αὐτὴ, ὅσο ἀκούγεται τὸ θρόισμα τῶν φύλλων, τὸ κελάρυσμα τοῦ ρυακιοῦ, ἡ ἀνθοφορία, ἡ καρποφορία, ἡ γέννα, τόσο καὶ οἱ θεοὶ θὰ ἔναι ἐδῶ, κοντὰ μας. Δὲν «ἀπέθανον οἱ θεοί!» Ζοῦμε ἀκόμα...

Καθὼς σκοτεινιάζει, ὁ ὀρεινὸς ὄγκος τοῦ (τρομεροῦ) Τόμαρου φαντάζει ἀκόμα πιὸ ἀγριος, ἀγρυπνος φρουρὸς τῶν ἱερῶν.

Π. Α. Κουδαλάκης

Τὸ προχριστιανικὸ θέατρο τῆς Δωδώνης, τὸ ὁποῖο ἐγκαταλείφθηκε βέδαια μετὰ τὴν ἀπαγόρευση τοῦ θεσμοῦ τοῦ Θεάτρου ἀπὸ τοὺς χριστιανούς. Σήμερα ἀπλῶς θυμίζει τὸν καταστραφέντα Μεγάλον Πολιτισμό.

Οί Ἀργοναῦτες ἦταν Φοίνικες

Δέν λέω! Εἶναι μεγάλο πρᾶγμα ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀρχαίας Ἰωλκοῦ καί μαγιά τῆς κυρίας πού τήν ἔφερε στό φῶς, καθ' ὅτι, ὅπως ἔγραφε καί τὸ «Ἔθνος», θὰ ἐπαληθευθῇ ὁ μῦθος τῆς Ἀργοναυτικῆς Ἐκστρατείας. Μέχρις ἐδῶ λοιπὸν καλὰ. Ὅμως ἡ καλὴ αὐτὴ ἀρχαιολόγος «μᾶς τὰ πῆρε» μὲ τὴν ἀνακοίνωσή της, ἀφοῦ ἀπὸ 'δῶ τό 'φερε ἀπὸ κεῖ τό 'φερε μᾶς τὸ ἔσκασε τὸ παραμῦθι: «(Βρέθηκαν) ἐπίσης ἀντικείμενα ἀπ' ὅλον τὸν μυκηναϊκὸ κόσμον, ἀλλὰ καί ἀπὸ τὰ μέρη ὅπου παρέπλεαν οἱ Φοίνικες». Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει ἡ κ. Βασιλικὴ Ἀδρύμη - Σισμάνη, μού εἶναι ἄγνωστον. Βρέθηκε τάχα καμμία φορτωτικὴ ἢ κανένα τιμολόγιο μὲ τόπο ἐξαγωγῆς τῇ Βίβλῳ ἢ τῇ Σιδῶνι; Τὸ θεωρῶ κομμάτι δύσκολο, καθ' ὅσον οἱ Φοίνικες ἦταν καί πολὺν μπαγάσες περὶ τὰ τελωνεῖα καί τὶς Δ.Ο.Υ. Κι ἔπειτα ἐκεῖνο «ἀπὸ τὰ μέρη πού παρέπλεαν οἱ Φοίνικες» δὲν σᾶς θυμίζει λίγο ἀναφορὰ στὴ θαλασσοκρατορία τοῦ λαοῦ αὐτοῦ; Εἶναι δηλαδὴ σὰν νὰ μᾶς λέῃ ἡ λαμπρὴ κατὰ τ' ἄλλα ἀρχαιολόγος: «Τί νὰ κάνουμε, ρε παιδιὰ, ἐκεῖ στὴν Ἰωλκὸ δὲν χαμπάριζαν γρῶ ἀπὸ θάλασσα, καί εὐτυχῶς πού ὑπῆρχαν κι οἱ Φοίνικες καί γίναν ἄνθρωποι». Κι ἀλήθεια ποῦ νὰ ξέρονν οἱ ἔρημοι οἱ ἀργοναῦτες ἀπὸ θάλασσα; Τί νομίζετε ὅτι ἔκανε ἐκεῖνος ὁ ἐρίφης ὁ Ἰάσων; Μία τρύπα στό νερό. Τὸ χρυσόμαλλο δέρας πῆγε νὰ πάρῃ, τὸν γύρο τοῦ κόσμου ἔκανε. Ναί! Ἐντάξει, παιδιὰ. Μὴ βαρᾶτε ὅλοι μαζί! Ἀλλὰ ἄντε, λέω ἄντε, καί ἔκανε τὸν γύρο τοῦ κόσμου. Διαβάσατε πονθενὰ ὅτι ἔκανε ἐμπόριο; Οὔτε χαρούπια δὲν ἀγόρασε.

Μάλιστα, τώρα πού τὸ σκέπτομαι, δὲν θὰ ἐκπλαγῶ καθόλου, ἂν ἀνακαλυφθῇ καί κάποιο ἀπολιθωμένο καραβάνι Χαναναίων, πού, ὡς γνωστόν, εἶχαν ἀναλάβει τὸ χερσαῖον ἐμπόριον. Δηλαδὴ καί τί στὸν κόσμον νὰ δῶ στὴν Ἰωλκὸ ἀπολιθωμένη γκαμήλα μὲ ἀριθμὸ κυκλοφορίας Χαναάν... Καί ἐπειδὴ τὸ ψάχνω τὸ πρᾶγμα σὲ βάθος, μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ δοῦμε πιὸ σφαιρικά, καθ' ὅσον ἡ ἀνακάλυψις ἐκεῖ Γραμμικῆς Γραφῆς Β δὲν λέει καί πολλὰ πράγματα. Ἔτσι ρίχνω τὴν πρότασή μου στό τραπέζι σὰν ὑπόθεση ἐργασίας: Μήπως στὴν Ἰωλκὸ κατοικοῦσαν Φοίνικες, πού ἡ κακὴ τους τύχη τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ θρῖσκωνται σὲ ἐμπορικὲς σχέσεις μ' αὐτοὺς τοὺς τρισεκατάρατους Ἕλληνες, ἐξ οὗ καί τὰ εὐρεθέντα ἀντικείμενα ἀπ' ὅλο τὸν Μυκηναϊκὸ κόσμον; Δὲν ξέρω, ἀλλ' αὐτὴ εἶναι μία ἄκρως ἐνδιαφέρουσα θεωρία, πού πρέπει νὰ τὴν μελετήσῃ σοβαρὰ ἡ κ.Βασιλικὴ Ἀδρύμη - Σισμάνη, γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ τὰ ντράβαλα τῆς κ. Σουβαλτζῆ ἢ κανένα περιέργον ἀτύχημα σὰν αὐτὸ τοῦ μακαρίτη τοῦ Μαρινάτου.

Γιῶργος Πετρόπουλος

Συμμετοχή γυναικῶν στήν προετοιμασία τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων

Η ΠΟΜΠΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΛΙΝ ΣΤΗΝ ΑΛΤΙΝ

Θὰ ἀναφερθοῦμε μὲ τὶς ὑπάρχουσες πληροφορίες κυρίως στὴ συμμετοχὴ τῶν γυναικῶν στὴν πομπή τῆς πεδινῆς διαδρομῆς ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα τῆς Ῥηλιδας, τὴν πολυπληθῆ (τῶν 60.000 κατοίκων) ὁμώνυμη πόλη, ὡς τὸ ἱερό της, τὴν Ἱερὰν ῬΑλτιν, ἐκεῖ ποὺ γίνονταν οἱ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες, τὰ «Ῥραῖα» τῶν γυναικῶν καὶ τὰ «Ὀλύμπια» τῶν ἀνδρῶν. Ὁ Παυσανίας, περιηγητὴς τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ., ποὺ πέρασε ἀπὸ τὴν Ῥηλιν καὶ τὴν Ἱερὰν ῬΑλτιν γύρω στὰ 170 μ.Χ., μᾶς δίνει ἀρκετὲς πληροφορίες γιὰ τὴν ὀλυμπιακὴ πομπή.

Ἡ ἐπίσημη πορεία τῶν Ῥηλείων πρὸς τὴν ῬΑλτιν, ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῆς πρωτεύουσας καὶ τοῦ ἱεροῦ της, δηλ. ἡ μετάβαση τῶν ἐλλανοδικῶν, τῶν «θεωρῶν» (τῶν ἀντιπροσώπων τῶν πόλεων σ' ἐπίσημες γιορτές), τῶν ἀθλητῶν, τῶν γυμναστῶν, τοῦ

Ἡ θέση τῆς γυναῖκας στὴ Χριστιανικὴ Διδασκαλία ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΟ ΥΠΟΧΕΙΡΙΟ ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΑ

Μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐπικαιρότητα τοῦ θέματος τοῦ «ἀδάτου» τῶν γυναικῶν στὸ ῬΑγιον ῬΟρος παραθέτω ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη τὶς ἀπόψεις τοῦ μέγιστου θεωρητικοῦ ἐγκεφάλου τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τοῦ Σαοῦλ ἢ ἀλλιῶς Ἀποστόλου Παύλου, γιὰ τὴ γυναῖκα. Στὸ κείμενο φαίνεται ξεκάθαρα ποῖα εἶναι ἡ αὐθεντικῶς ἐπίσημη θέση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔναντι τοῦ γυναικείου φύλου. Δὲν δικαιολογεῖ ὁμως ὁ κορυφαῖος ἀπόστολος τὸ γιὰτί. Ἀπλᾶ δογματίζει. Ἐπίσης δὲν περιγράφει τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ καλύπτῃ τὸ κεφάλι της ἡ γυναῖκα π.χ. καπέλλο μικρὸ ἢ μεγάλο, τσεμπέρι χαμηλὰ βαλμένο μέχρι τὴν μύτη ποὺ θὰ γυροῖ νὰ πιάνη καὶ τὴν κάτω γνάθο, μαντιλάκι γιὰ νὰ θγαίνουν ἔξω τὰ κοτσιδάκια, φερετζέ,... δηλαδὴ δὲν ὀρίζει ποῖο κάλυμμα τοῦ κεφαλοῦ δὲν εἶναι «ἐξευτελισμὸς» γι' αὐτήν. Τὸ δογματικὸ σκεπτικὸ γιὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι ὅτι οἱ γυναῖκες ἔρχονται δεύτερες ὡς πρὸς τὰ δικαιώματά τους, διότι προῆλθον ἐκ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ἐξουσιάζωνται, νὰ μὴν ὁμιλοῦν, νὰ ὑποτάσσωνται...

λαοῦ καὶ τῶν ἀρμάτων στὸν τόπο τῆς τέλεσης τῶν ἀγώνων, προϋπέθετε καλοὺς δρόμους. Καὶ οἱ δρόμοι ἀπὸ τὴν Ἡλιδα ὡς τὴν Ἀλτιν ἦταν κυρίως: ὁ πεδινός, ὁ ὀρεινός καὶ ὁ πλέον δυσκολοδιάβατος τῶν ἄλλων, ὁ δρόμος τῆς ἀκρόρειας (ἢ συνοριακός).

Ὁ πεδινὸς ἦταν βέβαια ὁ κυριώτερος δρόμος ἀπὸ τὴν Ἡλιδα πρὸς τὴν Ἀλτιν καὶ λεγόταν «Ἱερὰ Ὀδός».

Ἡ ὕφανση τοῦ πέπλου τῆς θεᾶς Ἥρας

Ὁ Πανσανίας μᾶς ἐνημερώνει σχετικὰ (V, 16, 2):

«Δεκαῖς γυναῖκες ὑφαίνουν κατὰ τετραετία ἓνα πέπλο γιὰ τὴν Ἥρα καὶ ὀργανώνουν καὶ τὸν ἀγῶνα “Ἥραϊα”, ὁ ὁποῖος συνίσταται σὲ ἄμιλλα δρόμον μεταξὺ παρθένων. Οἱ παρθένες ποὺ παίρνουν μέρος δὲν εἶναι τῆς ἴδιας ἡλικίας: πρῶτα τρέχουν οἱ νεώτερες, ἔπειτα οἱ δεύτερες (περισσότερο ἡλικιωμένες) καὶ τελευταῖες οἱ πιὸ μεγάλες παρθένες...»

Καὶ πιὸ κάτω: (V, 16, 6-8):

«Ἀργότερα ἀνέθεσαν σ’ αὐτὲς νὰ ὀργανώσουν καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν “Ἥραιων” καὶ νὰ ὑφάνουν τὸν πέπλο τῆς Ἥρας. Οἱ δεκαῖς αὐτὲς γυναῖκες συγκροτοῦν καὶ δύο χορευτικὲς ὁμάδες, ποὺ τίς ὀνομάζουν “χορὸ τῆς Φυσκίας” καὶ “χορὸ τῆς Ἰπποδάμειας”. Ἡ Φυσκία αὐτὴ λένε πῶς καταγόταν ἀπὸ τὴν Κοίλῃ Ἡλιδα καὶ πῶς τὸ ὄνομα τοῦ δήμου, ὅπου ἔζησε, ἦταν Ὀρθία. Λένε πῶς ὁ Διόνυσος συνενερέθηκε μὲ τὴ Φυσκία καὶ πῶς αὐτὴ γέννησε ἓνα γιό, τὸν Ναρκαιό. Αὐτός, ὅταν μεγάλωσε, πολεμώντας μὲ τοὺς γείτονες, ἀπέκτησε μεγάλη δύναμη καὶ μάλιστα ἴδρυνε καὶ ἓνα ἱερὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς ἐπικαλούμενης «Ναρκαίας». Ὁ Διόνυσος λένε πῶς τιμήθηκε πρῶτα ἀπὸ τὸ Ναρκαιό καὶ τὴ Φυσκία. Μεταξὺ λοιπὸν τῶν ἄλλων τιμῶν, ποὺ δόθηκαν στὴ Φυσκία, εἶναι καὶ

Ὡς γνωστόν, δὲν ἐπετράπη στὸ κοριτσάκι στὸ Ναύπλιο νὰ κολυμπήσει, γιὰ νὰ πιάσει τὸν σταυρὸ τὴν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων, οἱ γυναῖκες δὲν μποροῦν νὰ περπατήσουν στὸ Ἅγιο Ὄρος, οἱ γυναῖκες πρέπει νὰ χάνονται μέσα στὸ γυναικονίτη, οἱ γυναῖκες «δὲν ἔχουν ψυχὴ», οἱ γυναῖκες «ἀνήκουν ὄχι στὸ εἶδος ἀνθρώπου ἀλλὰ σὲ ἄλλο εἶδος τοῦ ζωικοῦ βασιλείου» (τὸ τελευταῖο ἀποφασίσθηκε στὴ Σύνοδο ἐπισκόπων τῆς Ἀθινὸν) κ.λπ.

Σκεφθῆτε, μόνο γιὰ λίγο, πῶς θὰ εἶναι ὁ πλανήτης μας μὲ τὸ μισὸ τοῦ πληθυσμοῦ του ἐκπαιδευμένο, ὅπως ἐπιθυμεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Τολμήστε νὰ τοποθετήσετε ἀπέναντι γιὰ σύγκριση τὸν θηλυκὸ ἢ τὸν ἀρσενικὸ ἄνθρωπο, ὅπως τὸν θέλει ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς μὲ τοὺς μισοὺς θεοὺς τοῦ γυναικὸς καὶ χιλιάδες Μοῦσες, Νύμφες, ἡρώιδες, ποιήτριες, μουσικοσυνθέτριες, ἀθλήτριες κ.λπ.

α. «Πρὸς Κορινθίους», κεφ. ια' 4-12, ιδ' 31-40 καὶ θ' 8-15

«4 πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων κατασχίνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ». [Κάθε ἄνδρας προσευχόμενος ἢ προφητεύων ἔχων καλυμμένη τὴν κεφαλὴ ἐξευτελίζεται.]

«5 πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχόμενη ἢ προφητεύουσα ἀκαλύπτω τὴν κεφαλὴν κατασχίνει τὴν κεφαλὴν ἐαυτῆς· ἐν γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ», [Κάθε δὲ γυναῖκα προσευχόμενη ἢ προφητεύουσα μὲ ἀκαλύπτη κεφαλὴ ἐξευτελίζεται. Εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ μὲ τὴν ξυρισμένην.]

Ἑλληνίδες ἀθλή-
τριες σὲ ἀγῶνα
δρόμου τῶν Ἡραί-
ων, τῶν ἀρχαίων
Ὀλυμπιάδων γυ-
ναικῶν. (Μελανό-
μορφη ἀγγειογρα-
φία τοῦ ἑ' π.Χ. αἰ.
Μουσεῖο Βατικα-
νοῦ, Ρώμη.)

Σύγχρονη χριστια-
νή, πού ἐφαρμόζει
πιστὰ τίς ἐντολές
τοῦ ἀποστόλου
Παύλου γιὰ τὸ πῶς
πρέπει νὰ καλύπτε-
ται ἡ ἰδανικὴ γυ-
ναῖκα. (Βλέπε στὸ
κείμενο.)

ὁ χορός, πὺν φέρει τὸ ὄνομά της καὶ ὀργανώνεται ἀπὸ τὶς δεκαεῖς γυναῖκες. Οἱ Ἡλεῖοι φυλάττει καὶ τὶς ἄλλες παλιὲς συνήθειες, ἂν καὶ οἱ πόλεις ἔχουν καταλυθῇ· καθὼς εἶναι χωρισμένοι τώρα σὲ ὀκτὼ φυλές, διαλέγουν ἀπὸ κάθε μία δυὸ γυναῖκες».

Ἐπὶ τὰ ἶχνη τῆς «Ἱερᾶς Ὀδοῦ»

Ἀπὸ ποῦ περνοῦσε ὁ πεδινὸς δρόμος; Μᾶς ὑποδεικνύει ξανά ὁ Πausanias (VI, 22, 8):

«Εἰ δὲ ἐλθεῖν ἐς Ἡλιν διὰ τοῦ πεδίου θελήσειας, σταδίου μὲν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐς Λετρίνους ἔξεις <ἤξεις>, ὀγδοήκοντα δὲ ἐκ Λετρίων καὶ ἑκατὸν ἐπὶ Ἡλιν».

[Ἄν κανεῖς θελήσῃ νὰ πάῃ στὴν Ἡλιν ἀπὸ τὴν πεδιάδα, ἔχει νὰ διανύσῃ ἀπόστασι ἑκατὸν εἴκοσι σταδίων ὥς τοὺς Λετρίνους καὶ ἑκατὸν ὀγδόντα ἀπὸ τοὺς Λετρίνους στὴν Ἡλιν.]

Οἱ Λετρίνοι θρίσκονταν στὸν πεδινὸ δρόμο Ὀλυμπίας - Ἡλιδας καὶ ἀνῆκαν στὴν Πισάτιδα. Ἡ Πισάτις ἄρχιζε ἀπὸ τὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ κάτω Ἀλφειοῦ, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ σημεῖο ὅπου ὁ ποταμὸς μπαίνει στὴν ἐπαρχία Ἡλείας (ποταμὸς Ἐρύμανθος) ὥς τὴν ἐκβολή του στὸ Ἰόνιο πέλαγος καὶ ἐκτεινόταν στοὺς σημερινοὺς δήμους τῆς Ἡλείας: Λετρίων, Ὠλένης καὶ Ὀλυμπίων.

Ὁ Pausanias γράφει ἐκτεταμένα γιὰ τοὺς Λετρίνους καὶ τὸ χωρὸ πὺν θρίσκονται. Σὲ ἀπόστασι ἔξι περίπου σταδίων ἀπὸ τοὺς Λετρίνους ὑπολογίζει ὅτι ὑπάρχει λίμνη, πὺν ποτὲ δὲν ξηραίνεται κι ἔχει διάμετρο τρία περίπου στάδια. Εἶναι ἡ λίμνη τῆς Μουριάς, ὄνομα πὺν πῆρε ἀργότερα. Σήμερα πὰ ἔχει ἀποξηρανθῇ:

«Λετρίων δὲ ὅσον τε ἔξ ἀπωτέρω σταδίοις ἐστὶν ἀέναος λίμνη τριῶν πον τὴν διάμετρον σταδίων μάλιστα.» (Paus. VI, 22, 11).

«6 εἰ γάρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλύπτεσθω». [Διότι, ἐὰν ἡ γυναῖκα δὲν καλύπτεται, ἂς κουρεύεται. Ἐὰν δὲ εἶναι αἰσχρὸ γιὰ τὴ γυναῖκα τὸ νὰ κουρεύεται ἢ νὰ ξυρίζεται, τότε ἂς καλύπτεται.]

«7 ἀνὴρ μὲν γάρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν». [Ὁ ἄνδρας δὲν ὀφείλει νὰ καλύπτῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, διότι ὑπάρχει ὡς εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ. Ἡ γυναῖκα δὲ εἶναι δόξα ἀνδρός.]

«8 οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός» [Διότι ὁ ἄνδρας δὲν προήλθε ἐκ τῆς γυναικός ἀλλὰ ἡ γυναῖκα ἐκ τοῦ ἀνδρός.]

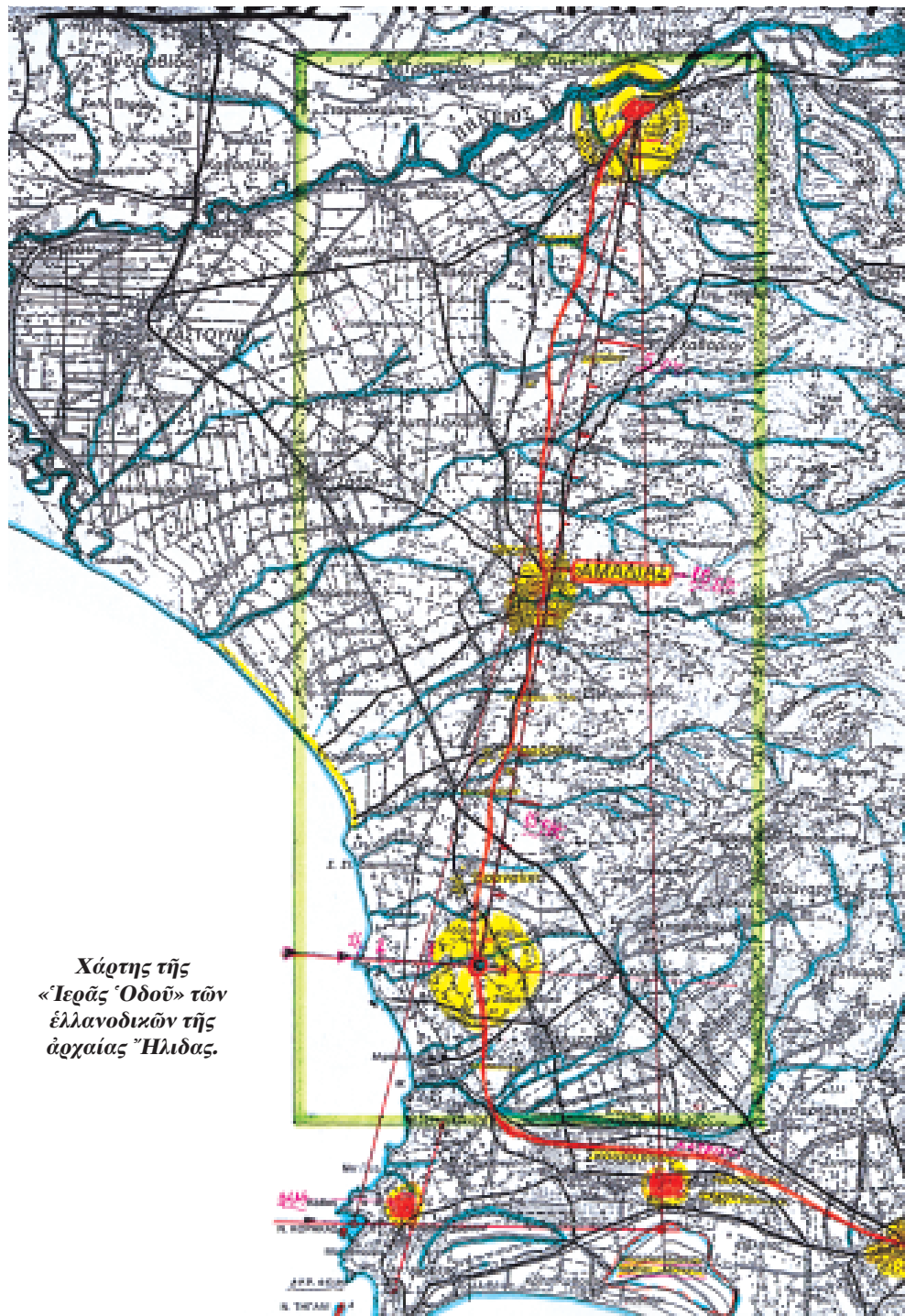
«9 καὶ γάρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα.» [Καὶ διότι δὲν ἐπλάσθη ὁ ἄνδρας γιὰ τὴν γυναῖκα ἀλλὰ ἡ γυναῖκα γιὰ τὸν ἄνδρα.]

«10 διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους.» [Διὰ τοῦτο ἡ γυναῖκα ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της (νὰ ἐξουσιάζεται) διὰ τοὺς ἀγγέλους.]

«12 ὥσπερ γάρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ.» [Ὅπως λοιπὸν ἡ γυναῖκα ἐκ τοῦ ἀνδρός, ἔτσι καὶ ὁ ἄνδρας διὰ μέσου τῆς γυναικός, ὅλα δὲ ἐκ τοῦ Θεοῦ.]

«34 Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων, αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γάρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει.» [Καθὼς σὲ ὅλες τὶς ἐκκλησίες τῶν ἁγίων, οἱ γυναῖκες σας εἰς τὶς ἐκκλησίες ἂς σιωπήσουν. Δὲν ἐπι-

ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ = ΗΛΙΣ - ΠΙΕΡΑ - ΔΑΤΙΣ

Ἡ πιθανὴ θέση τῆς πολίχνης Λετρίνοι ἦταν κοντὰ στὰ Βυτιναίικα καὶ τὸν Ἀγιάννη, ὅπου καὶ τὸ Μοναστήρι τῆς Παναγίας (καὶ ἡ σημερινὴ Σχολὴ Ἀγιογραφίας). Ἡ ἀπόσταση τῆς θέσης αὐτῆς τῶν Λετρίνων ἀπὸ τὴν ῥᾶλιν ἀντιστοιχεῖ μὲ τὰ 120 στάδια (22.254 μ.), ποὺ ἀναφέρει ὁ Πανσανίας. Ἀντιθέτως ἡ ἄλλη ἀναφερόμενη ἀπόσταση τῶν 180 σταδίων (33,381 μ.) μέχρι τὴν ῥᾶλιν προφανῶς ὠρίσθηκε ἀπὸ λάθος τοῦ περιηγητῆ ἢ ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους ἀντιγραφεῖς. Ἡ πραγματικὴ ἀπόσταση τῶν Λετρίνων ἀπὸ τὴν ῥᾶλιν εὐθεῖα εἶναι 125 στάδια (23.181,25 μ.). Ἐτσι ἔχουμε συνολικὴ ἀπόσταση $120 + 125 = 245$ στάδια (45.435,25 μ.) ἀντὶ τῆς ἀναφερόμενης τῶν 300 σταδίων (55.635 μ.), ποὺ ἀντιστοιχεῖ περίπου μ' ἐκείνη τῆς ἀκρόρειας (ἢ τῶν συνόρων), δηλ. ῥᾶλιν - Λάσιον - Ἐφύρα - Πύλος - ῥᾶλιν.

Τὴν πεδινὴ αὐτὴ διαδρομὴ ἀπὸ τὴν ῥᾶλιν πρὸς τὴν ῥᾶλιν ἢ ἀντίστροφα ὁ περιηγητὴς Πανσανίας τὴν ὀνομάζει «Ἱερὰν Ὀδὸν» (V, 25, 7-8):

«Τὰ πρὸ τούτου δὲ ἔκειτο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῷ Πιέρῳ, ἢ ἄγει μὲν ἐξ ῥᾶλιν εἰς Ὀλυμπίαν, καλεῖται δὲ Ἱερὰ.»

[Πρὶν ἦταν στὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ ποὺ ὀδηγεῖ ἀπὸ τὴν ῥᾶλιν εἰς Ὀλυμπίαν καὶ ποὺ ὀνομάζεται Ἱερὰ.]

Ἡ κάθαρση μὲ κρέας χοίρου καὶ νερὸ

Στὸν πεδινὸ δρόμο ἢ «Ἱερὰ Ὀδὸν» βρισκόταν καὶ ἡ πηγὴ «Πιέρα». Τί γινόταν ἐκεῖ μᾶς τὸ ἀναφέρει ὁ Πανσανίας:

«...Τὰ ἔργα ποὺ ἀνατίθενται εἴτε σὺς δεκαεῖς γυναῖκες εἴτε στοὺς Ἱερίους ἑλλανοδίκες, δὲν τὰ ἐκτελοῦν, προτοῦ νὰ καθαρθοῦν μὲ κρέας χοίρου κατάλληλο γιὰ καθαρμὸ καὶ μὲ νερό. Ὁ καθαρμὸς τοὺς γίνεται στὴν πηγὴ Πιέρα. Μπορεῖ νὰ πάη κανεὶς στὴν πηγὴ Πιέρα, παίρνοντας τὸν πεδινὸ δρόμο, ἀπὸ

τρέπεται σὲ αὐτὲς νὰ ὀμιλοῦν, ἀλλὰ νὰ ὑποτάσσωνται, καθὼς καὶ ὁ (Μωσαϊκὸς) νόμος λέγει.]

«35 εἰ δὲ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἀνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστι γυναιξὶν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν.» [Ἐὰν δὲ θέλουν νὰ μάθουν κάτι, νὰ ἐρωτοῦν στὸ σπίτι τοὺς ἀνδρες τοὺς. Εἶναι αἰσχρὸ οἱ γυναῖκες νὰ ὀμιλοῦν στὴν ἐκκλησίᾳ.]

Στιχ. 22-23. Ἀμοιβαῖα καθήκοντα τῶν χριστιανῶν συζύγων

«22 Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίους ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ.» [Οἱ γυναῖκες νὰ ὑποτάσσεσθε στοὺς ἀνδρες σας, ὅπως εἰς τὸν Κύριο.]

«23 ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος.» [Καθ' ὅτι ὁ ἀνὴρ εἶναι κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτὸς εἶναι σωτὴρ τοῦ σώματος.]

«24 ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίους ἀνδράσιν ἐν παντί.» [Ἀλλὰ ὅπως ἡ Ἐκκλησία ὑποτάσσεται στὸν Χριστό, ἔτσι καὶ οἱ γυναῖκες (νὰ ὑποτάσσωνται) στοὺς ἀνδρες τοὺς σὲ ὅλα.]

Στίχ. 18-25, δ' 1. Τὰ καθήκοντα τῶν συζύγων, γονέων καὶ τέκνων

«18 Αἱ γυναῖκες ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνήκειν ἐν Κυρίῳ.» [Οἱ γυναῖκες νὰ ὑπο-

τὴν Ὀλυμπία πρὸς τὴν Ἡλιν».

Τί ἦταν ἡ κρήνη Πίερα, ὅπου καθήροντο οἱ 16 γυναῖκες ποὺ συμμετείχαν στὴν ὁργάνωση τῶν ἀγώνων;

Ἄν προσπαθήσουμε νὰ ἐρμηνεύσουμε τὴ λέξη σύμφωνα μὲ τὸ διδλίο τοῦ Η.Λ. Τσατσόμοιρου «Ἱστορία Γενέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», ἐκδ. «Δαυλὸς» 1991, ἔχουμε:

Π = Π-ηγῆ, Π-νοή (= κίνησις), Πόρος...
Ι = Ἰ-θύνει (ὁδηγεῖ, κατευθύνει)...
Ε = Ἐ-λαύνει (= ὁδηγεῖ), Ἐξέ-ρχεται...
Ρ = Ῥ-οή (= κίνησις)...
Α = Ἀ-θροίσις, Ἀ-νθρωπος, Ἀ-ρχή...

Ἀποκωδικοποιημένη λοιπὸν ἡ λέξη «Πιέρα» σημαίνει:

• Ἡ πηγῆ, τὸ πέραςμα, ποὺ ὁδηγεῖ καὶ κατευθύνει τὴν κίνησι (τὴ ῥοή) τῆς ἀνθρώπινης συνάθροισης, δηλ. τῆς Ὀλυμπιακῆς Πομπῆς.

Μὲ λίγα λόγια ἡ πηγῆ Πίερα, ποὺ βρισκόταν στὸ δρόμο ἀπὸ τὴν πρωτεύουσα Ἡλιδα πρὸς τὴν Ἄλτιν (Ὀλυμπία), ὠδηγοῦσε τὴ συνάθροιση, τὴ λαοθάλασσα, τὴν Ὀλυμπιακὴ Πομπή μετὰ τὸν καθαρισμὸ στὴν τέλεση τῶν ἀγώνων.

Θ. Α. Ἀνδρουτσόπουλος

[Γιὰ τὰ Ἑραῖα, τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνες τῶν γυναικῶν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, βλέπε «Ἑραῖα, οἱ ἀγνωστες Ὀλυμπιάδες γυναικῶν», στὸν «Δαυλὸς», τεῦχος 148, Ἀπρίλιος 1994.]

τάσσεσθε στοὺς ἄνδρες σας, σὰν νὰ ἀνῆκετε στὸν Κύριο.]

Στίχ. 11-15. Νὰ μὴ ὁμιλοῦν εἰς τὰς δημοσίας συνανθροίσεις

«11. Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ.» [Ἡ γυναῖκα ἡσυχᾶ (σιωπηλὰ) νὰ μαθαίνει καὶ μὲ πλήρη ὑποταγή.]

«12. γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ» [Στὴν γυναῖκα δὲν ἐπιτρέπω νὰ διδάσκῃ, οὔτε νὰ ἐξουσιάζῃ τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἡσυχῇ.]

«13. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα» [Διότι ὁ Ἀδὰμ πρῶτος ἐπλάσθη καὶ ἔπειτα ἡ Εὔα.]

«14. καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἡπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραδόσει γέγονε» [Καὶ ὁ Ἀδὰμ δὲν ἐξηπατήθη, ἡ δὲ γυναῖκα ἐξηπατήθη καὶ θεωρεῖται ὅτι εὐρίσκεται σὲ παράδωξη.]

«15. σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.» [Θὰ σωθῇ δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνουν στὴν πίστι, στὴν ἀγάπη καὶ στὸν ἀγιασμὸ μὲ σωφροσύνη.]

Γιὰ τὴν ἀντιγραφή
Νικόλαος Γ. Τσίτσος
 Ναυπηγὸς ΕΜΠ

Ἀστυνομική φιλανθρωπία

Μὰ τί κάνει τέλος πάντων αὐτὸς ὁ δικός μου στὴν Κέρκυρα; Ἔχει δαλθῆ νὰ μοῦ κλείσῃ τὸ μαγαζί; Πῶ, πῶ! Τί κάνουμε τώρα; Πῶς νὰ κουκουλώσω αὐτὴν τὴν γκάφα; Ἦταν, βλέπεις, μπροστὰ καὶ οἱ τηλεοπτικὲς κάμερες, ποὺ ἐνίοτε μοῦ διαφεύγουν καὶ ξετροπώνουν ἀπὸ κεῖ ποὺ δὲν τίς ἔχω σπείρει. Πρέπει νὰ βρῶ ἕναν εὐσχημο τρόπο, γιὰ νὰ δικαιολογήσω πῶς τὸ «Χαμόγελο τοῦ Παιδιοῦ» ἔγινε «ὄδυρμός τοῦ παιδιοῦ» στὸ ὀρφανοτροφεῖο πρὶν ἀπὸ λίγο καιρό. Ἐπειδὴ, ἐὰν θγάλω κάποιους καὶ ποῦν ἀπλᾶ καὶ ξερὰ ὅτι διεκδικεῖ ἡ μητρόπολη τὸ χῶρο, γιὰ νὰ αὐξήσῃ τὰ βακούφια, μᾶλλον θὰ προκαλέσῃ ἀρνητικὲς ἐντυπώσεις. Θὰ σκεφτῶ κάτι πιὸ μυθιστορηματικό. Ἔ, στὸ ψέμα εἶμαι «μανούλα καμένη». Ἔτσι συντηροῦμαι ἐδῶ καὶ εἴκοσι αἰῶνες.

Λοιπὸν θὰ πῶ ὅτι τὰ παιδιά ἔκαναν ἐκεῖ μέσα τελετὲς σατανολατρίας καὶ ὅτι ὁ Γιαννόπουλος εἶναι πρωθιερέας τοῦ Μπαθομέτ. Χμ! Ὁχι. Αὐτὴν τὴν καραμέλλα τὴν ἔχω παραπιπλήσει καὶ κοντεύει νὰ λυώσῃ. Μέχρι καὶ τοὺς ἀπαίσιους ἀρχαίους Ἑλληνες παρουσίασα ὡς τέτοιους, χωρὶς νὰ ἔχουν Σατανᾶ. Ἀ! Θὰ πῶ ὅτι ὁ συγκεκριμένος χῶρος ὑπῆρξε ἡσυχαστήριον τοῦ ὁσίου Βαρσανουφίου (δοῦθειά μας!), ὅταν ἐρχόταν ἀπὸ τὴν ἔρημον γιὰ ἀλλαγὴ περιβάλλοντος. Ἔτσι θὰ τὸν πάρουμε δικαιοματικά. Θὰ δάλω δυὸ - τρία σαῖνια νὰ θάψουν ἐκεῖ καμμιά εἰκόνα παλαιωμένη καὶ κάμποσα κόκκαλα, τὰ ὁποῖα ὅλως τυχαίως θὰ ἀνευρεθοῦν ἀργότερα. Δοκιμασμένο κόλπο καὶ ἀλάνθαστο, ἰδιαίτερα μάλιστα ὅταν πρόκειται γιὰ χώρους ἀρχαίων ναῶν. Κι ἂν παρ' ἐλπίδα δὲν πιάσῃ, θὰ τὸ παρουσιάσω μὲ ἔγγραφο ὡς δωρηθὲν στὴν Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ κάποια γεροντοκόρη. Τώρα, ὡς πρὸς τὸ ἐπεισόδιον, θὰ πῶ ἐν ἀνάγκῃ ὅτι οἱ ἀστυνομικοί, ποὺ συνέλαβαν τοὺς ὑπεύθυνους τοῦ συλλόγου, ἦταν θεόσταλτοι ἄγγελοι μεταμφιεσμένοι, ποὺ πῆγαν νὰ ἐλευθερώσουν τὰ παιδιά ποὺ ἐκλαιγαν λόγῳ τῆς ἀπομακρύνσεώς τους ἀπὸ τὸν δρόμο του Γιαχβέ. Θὰ πῶ ἀκόμα...

Μὰ τί νὰ πῶ, ποὺ νὰ μοῦ πῇ ὁ παπᾶς στ' αὐτὶ κι ὁ διάκος στὸ κεφάλι; Δουλεύω τοὺς πάντες, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ δουλέψω. Εἰδιάλλως πῶς νὰ ἐξηγήσω τὸ δυσθεώρητο ὕψος τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας. Πῶς νὰ δικαιολογήσω τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ἀποκτήθηκαν τόσα πλούτη ἀπὸ τὴν κάστα τῶν ἁγίων ἐπισκόπων μας; Πῶς νὰ πῶ ὅτι τὸ κερὶ ποὺ ἀνάδουν ὠρισμένοι μετατρέπεται σὲ βενζίνη γιὰ Μερσεντὲς καὶ Κράνσλερ; Πῶς νὰ δικαιολογήσω τίς ὀλοστρόγγυλες κοιλάρες καὶ τὰ μπιχλιμιπιδᾶτα διαμάντια στὰ ἄμφια τῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ; Πῶς νὰ ἐντάξω στὴ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ τίς ἀρετὲς τῆς «δούτας», τῆς «μάσας» καὶ τῆς «χάψας». Μεγάλος πονοκέφαλος, ἀδελφοί μου. Κι ἐνῶ πάω νὰ τὰ κουτσοκαταφέρω, συμβαίνουν περιστατικὰ σὰν τὸ παρὸν καὶ μοῦ τραδοῦν τὴ μάσκα ἀπὸ τὸ πρόσωπο. Εὐτυχῶς συνήθως προλαβαίνω καὶ τὴν ξαναφορῶ. Ἐὰν κάποια στιγμή ὅμως δὲν προλάβω, τότε σίγουρα θὰ μείνω δίχως πρόσωπο, ἀφοῦ ὅλοι οἱ «δουλεμένοι» θὰ μὲ δουτήξουν καὶ θὰ μοῦ τὸ σπάσουν μὲ τὸ

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ (6')

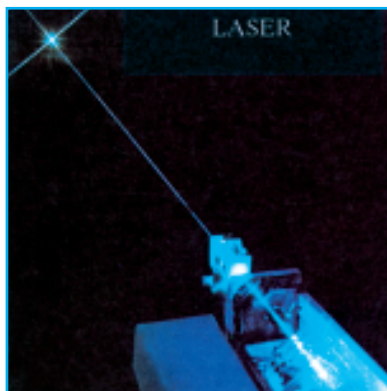
Αιγίδα - Laser, φλογοβόλα - ακτιδοβόλα, «άφάνεια» - Stealth, κηρύκειον - DNA

ΟΜΗΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΟΠΛΑ

“Όπως έγραψαμε στο προηγούμενο τεύχος του «Δαυλού», μέχρι πριν από μερικά χρόνια είχε κάποια λογική ή απόρριψις των παναρχαίων έλληνικών μύθων ως παραμυθιών: Πριν από ένα σχεδόν αιώνα άρχισαν οί προσπάθειες για την κατασκευή των πρώτων άεροσκαφών· δέν ύπήρχαν ταχύπλοα σκάφη· πριν από πενήντα χρόνια δέν ύπήρχαν λαίηζερς· πριν από ελάχιστα χρόνια δέν είχε αποκωδικοποιηθί τó DNA. Έφ’ όσον δέν ύπήρχαν άεροσκάφη, τότε τά άρματα των θεών στην «Ίλιάδα», πού άνεδοκατέβαιναν στον ούρανó, έξελαμβάνοντο ως άποκνήματα της φαντασίας του ποιητού. Σήμερα όμως με τή ραγδαία τεχνολογική εξέλιξι, είμαστε σέ θέση νά κάνουμε τά πρώτα δειλά δήματα για τήν κατανόησι της ύψηλης τεχνολογίας εκείνης της μακρυνής αλλά και χρυσής για τήν ανθρωπότητα εποχής, ή όποία καθαρά και με σαφήνεια περιγράφεται στα Όμηρικά έπη.

‘Η «αίγις» του Διός και ή Λαίηζερ

Με τήν όνομασία LASER χαρακτηρίζονται διεθνώς οί όπτικές ακτίνες, πού επιδρούν στον άνθρωπο και στα ύλικά, κατά τόν ίδιο τρόπο πού επιδρά και τó συνηθισμένο φώς, παρουσιάζουν όμως διαφορετική άποτελεσματικότητα στις επιδράσεις, γιατί έχουν ξεχωριστές ιδιότητες, πού δέν έχει καμμία άλλη ακτινοβολία φυσική ή τεχνητή. Οί ακτίνες LASER είναι ανθρώπινο δημιούργημα και δέν έχουν άναλογό τους στην φύσι. Με τήν όνομασία LASER χαρακτηρίζονται ακόμη και οί αντίστοιχες συσκευές πού τίς παράγουν. Οί φωτεινές πηγές LASER είναι βασικά διαφορετικές από τίς κλασικές πηγές, τόσο ως πρòς τήν ακτινοβολία πού εκπέμπουν όσο και ως πρòς τó μηχανισμό αúτης της έκπομπής. Παράγουν φώς με έξαιρετική λαμπρότητα, μονοχρωστικότητα, κατευθυντικότητα και με συμπτυκωμένη και ισχυρή ένταση, πού αúξάνει με τή χρησιμοποίησης συγκεντρωτικών φακών.

Συσκευή και ακτίνα LASER.

Ὁ Ὅμηρος σὲ πολλὰ σημεία τοῦ ἔπους ὀνομάζει τὸν Δία «αἰγίοχον», δηλαδή αὐτὸν ποὺ φέρει τὴν αἰγίδα (π.χ. Ἰλ. Ε 115, Ε 635, Ζ 420, Η 60 κ.τ.λ.). Πολλὲς ἀπόπειρες ἔχουν γίνεи ἀπὸ διάφορους μελετητὲς γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῶν μύθων γιὰ τὴν αἰγίδα. Ἀρκετοὶ συμφωνοῦν ὅτι πρόκειται γιὰ συμβολισμό μετεωρολογικῶν φαινομένων (κεραυνῶν κ.τ.λ.) ἢ γιὰ ἀόριστη παράστασι τῆς ἀκατανίκητης δυνάμεως τοῦ πατέρα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Μία τεχνικὴ προσέγγισις ὁμως μὲ τὰ δεδομένα τῆς τεχνολογίας τῆς σύγχρονης ἐποχῆς μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ τελείως διαφορετικὰ συμπεράσματα.

Τὴν αἰγίδα τοῦ Διὸς χειρίζονται τόσοι ὁ Ἀπόλλων («Ἰλιάς» Ο 318, Ο 361 καὶ Ω 20) ὅσον καὶ ἡ Ἀθηνᾶ (Ἰλ. Ε 736, Σ 204, Φ 400). Μὲ δάσι τὰ ἀναγραφόμενα στὸ ὁμηρικὸ κείμενο μπορούμε νὰ ξεχωρίσουμε δύο εἰδῶν αἰγίδες. Ἐνα εἶδος ἦταν φορητὴ γύρο ἀπὸ τοὺς ὦμους. Τέτοια περιγράφεται ὅτι ἐφόρεσε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ στὸ Ε 736. Ἐνα ἄλλο ὁμως εἶδος αἰγίδος, ποὺ κατεσκεύασε γιὰ τὸν Δία ὁ Ἥφαιστος (Ἰλ. Ο 309), δὲν φοριόταν, ἀλλὰ ἐκρατεῖτο. Στὸ Ο 308 τὴν κρατᾷ ὁ Ἀπόλλων, κι ὁ Ὅμηρος τὴν περιγράφει σὰν «φοδερὴ» καὶ «περίλαμπρη». Στὸ Φ 401 τὴ χαρακτηρίζει ὡς «φρικτὴ» (**σμερδαλέην**). «Πῆγαινε δὲ προστὰ ὁ Ἀπόλλων κρατώντας τὴν πολὺτιμη αἰγίδα, γκροῖμιζε πολὺ εὐκόλα τὸ τεῖχος τῶν Ἀχαιῶν» (Ἰλ. Ο 360). Ἡ αἰγίδα αὐτὴ ἐπομένως ἐκρατεῖτο, ἦταν φοδερὴ, περίλαμπρη, φρικτὴ κι ἐχρησιμοποιεῖτο γιὰ πολεμικοὺς σκοποὺς.

Ἡ καταπληκτικώτερη περιγραφή ὁμως γίνεται στὸ Ρ 593-596: «Καὶ τότε ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ἐπῆρε τὴν θυσανωτὴ αἰγίδα, τὴν ἀκτιδοδόλο (**μαρμαρέην**) καὶ τὴν Ἰδὴ μὲ νεφέλες κατεκάλυψε κι ἀφοῦ ἄστραψε πολὺ καὶ δρόντησε μεγάλως, τὴν ἐτίναξε· νίκη ἔδινε στοὺς Τρῶες κι ἔτρεψε σὲ φυγὴ τοὺς Ἀχαιούς». Σ' αὐτὸ ποὺ θὰ σταθοῦμε ἐδῶ εἶναι ὅτι ἡ αἰγίδα ἐκτὸς ἀπὸ πολεμικὴ καὶ τρομερὴ ἦταν καὶ ἀκτιδοδόλος (**μαρμαρέη**)! Δηλαδή ἀκτινοβολοῦσε, ἐπετοῦσε ἀκτίνες! Ἡ λέξις **μαρμαρέη** προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα **μαρμαίρω**, ἀπ' ὅπου καὶ τὸ **μάραρον**, γιὰτὶ λάμπει, ἀκτινοβολεῖ καθὼς γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ἔτσι ὀνομάζεται καὶ τὸ πρωινὸ σὲ ἄλλες γλώσσες (*morning* ἀγγλικά, *morgen* γερμανικά κ.τ.λ.).

Ἐδῶ πρέπει νὰ γίνῃ μία διευκρίνησι. Στὸ Μουσεῖο τοῦ Βερολίνου ὑπάρχει ἓνα ἀνάγλυφο ἀπὸ τὴν

Φλογοδόλο ὄπλο ἀπὸ ἀρχαῖο ἀνάγλυφο μὲ θέμα τὴν Τιτανομαχία. Ἐκπληκτικό, ἀλλὰ ὄχι LASER.

Πέργαμο («Δαυλός», τεϋχος 175), στο οποίο απεικονίζεται ένα φλογοδόλο όπλο από μία παράστασι της Τιτανομαχίας. Πρόκειται για σωλήνα με συγκρατητικούς δακτυλίους, που θγάζει φλόγες. Παρατίθεται ή εικόνα του όπλου αυτού, προκειμένου να γίνη διάκρισις από την αίγίδα που περιγράφει ο Όμηρος. Τό όπλο αυτό είναι φλογοδόλο. Ο Όμηρος είναι απολύτως σαφής. Δεν αναφέρεται σε φλόγες ή πυρ. Η αίγίδα είναι ακτινοδόλος. Εκπέμπει ακτίνες. Αν μās διευκρινίζε κι ότι οι ακτίνες προήρχοντο από διηγερμένη έκπομπή, τότε θα είχαμε τόν τέλειο όρισμό ενός πολεμικού LASER!

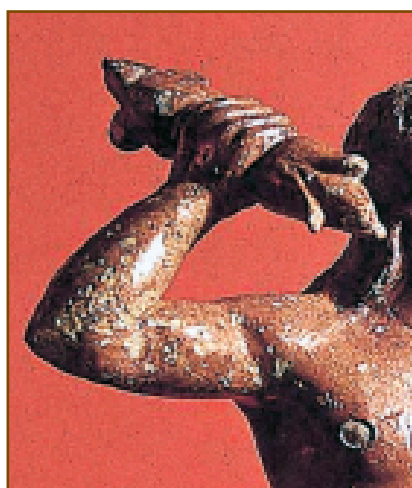
Η περιγραφή της αίγιδος φαίνεται να όμοιάζει με όρισμένα αγγαματίδια του Διός που ύπάρχουν σε διάφορα μουσεία. Ας σταθώμε σ' αυτό τών εικόνων που δημοσιεύονται εδώ. Εύρίσκεται στην Αθήνα, στο Έθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και παριστάνει τόν Δία να έτοιμάζεται να πετάξει κάτι. Παρατηρούμε ότι ό Ζεύς δέν φέρει κανένα ένδυμα, συνεπώς ό καλλιτέχνης, που κατεσκεύασε τό αγγαματίδιο, ήθελε να έπικεντρώση τήν προσοχή μας σ' αυτό που κρατάει ό θεός.

Πρόκειται προφανώς για κάποιο όπλο, που είχε στην κατοχή του ό Ζεύς, τό όποιο φαίνεται να προσεγγίζει περισσότερο στην περιγραφή του Όμήρου κι αυτό γιατί ό ποιητής προσδιορίζει ότι ή αίγίδα ήταν *θυσανωτή (θυσσανόεσσα)* (Ίλ. Ρ 593), με φοϋντες δηλαδή. Είναι δύσκολο να εκτιμηθί ό ρόλος τών θυσάνων – για τήν άπαγωγή ίσως τής θερμότητος – αλλά τό όπλο του Διός και στίς άλλες εικόνες φαίνεται να έχη θυσάνους.

Είναι άπίθανο να έχη φαντασθή άνθρωπος πριν από τρείς χιλιάδες χρόνια όπλα που εκπέμπουν ακτίνες. Θα μπορούσε να φαντασθή φλόγες ίσως, αλλά για ποιό λόγο ακτίνες; Ανεξάρτητα πάντως από τό αν ή αίγίδα του Διός ήταν αυτή που φαίνεται στίς φωτογραφίες ή όχι, σύμφωνα με τά τεχνολογικά δεδομένα τής σημερινής έποχής όμοιάζει με LASER. Ο ποιητής στο σημείο αυτό τής Ίλιάδος μās δίδει μία σημαντικότερη λεπτομέρεια για τόν πολεμικό έξοπλισμό τής μακρυνής εκείνης Χρυσής Έποχής.

Η «άφάνεια» τών θεών και ή τεχνολογία «Stealth»

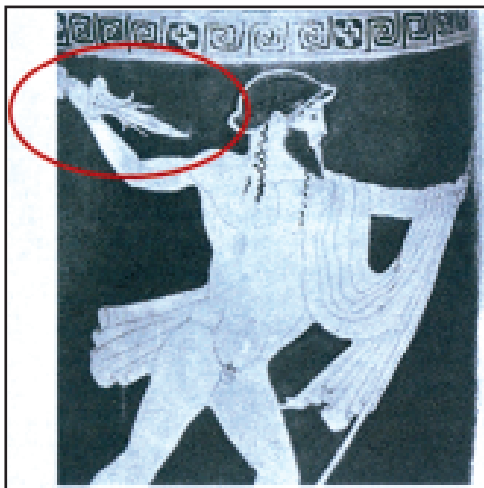
Η τεχνολογία Stealth, που άρχισε να αναπτύσσεται πολν πρόσφατα, έχει έπιτρέψει σε πολεμικά άεροσκάφη να γίνονται «άόρατα». Οί πρώτες προσπάθειες είχαν ξεκινήσει τήν δεκαετία του '70, όταν όρισμένες άεροδιαστημικές εταιρείες τών Η.Π.Α. άρχισαν να πειραματίζονται με διαφορετικούς τεχνολογικούς σχεδιασμούς, ώστε να κατασκευάσουν άεροσκάφη που θα ξέφευγαν από τά radars και τά άμυντικά συστήματα βλημάτων εδάφους - άέρος.

Χάλκινο αγγαματίδιο του Διός από τή Δωδώνη, 6' ήμισυ δον π.Χ. αιώνας. (Έθνικόν Αρχαιολογικόν Μουσείον.) Δεξιά: λεπτομέρεια.

**Ἄλλο χάλκινο ἀγαλματίδιο τοῦ Διὸς.
(Αρχαιολογικὸν Μουσεῖον Δράμας.)**

Ὁ Ζεὺς ἀπὸ ἀγγειογραφία.

Στὸ ἐδάφιο E 23 τῆς Ἰλιάδος «ὁ Ἥφαιστος τὸν προφύλαξε (τὸν Ἰδαῖο), τὸν ἔσωσε, ἀφοῦ τὸν κάλυψε μὲ σκότος». Στὸ E 344 «τὸν ἔσωσε ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων (τὸν Αἰνεία) μὲ σκοτεινὸ σύννεφο», ἐνῶ στὸ E 507 ὁ Ἄρης «περιέβαλε τὸ πεδίον τῆς μάχης μὲ νύκτα». Ὁ ποιητὴς μᾶς δίνει τὴν πληροφορία, ὅτι οἱ θεοὶ (ὄχι οἱ θνητοί) εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ κάνουν πράγματα ἀόρατα, καλύπτοντάς τα μὲ σκότος. Ἡ περιγραφή βέβαια εἶναι λιτή, ὅπως πάντα ὅταν γίνεται ἀναφορὰ σὲ θεοὺς, χωρὶς καμμία παρομοίωσι ἢ ποιητικὴ ὑπερβολή.

Στὸ E 845 ξεκαθαρίζουν λίγο καλύτερα τὰ πράγματα, διότι γίνεται λόγος γιὰ τὸν ἀπαιτούμενο ἐξοπλισμό: «ἡ δὲ Ἀθηναῖα φόρεσε τὴν περικεφαλαία τοῦ Ἄιδου (Ἄδου), γιὰ νὰ μὴν τὴν δῇ ὁ δυνατὸς Ἄρης». (Ἄιδης ἢ Ἄδης = ἀόρατος: ἀ στερητικὸν + ῥίζα Fiδ - ἰδεῖν τοῦ ὁρώ, ὅπου F τὸ δίγαμμα, πού δὲν ὑπῆρχε στὸ Ἀττικὸ ἀλφάβητο, ἀλλὰ στὸ Χαλκιδικὸ κι ἀπὸ ἐκεῖ στὸ Λατινικόν).

Φορώντας τὴν περικεφαλαία ἡ θεὰ λοιπὸν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀόρατη. Ἄν και θεά, δὲν ἔκανε θαύματα, εἶχε ἀνάγκη ἐξοπλισμοῦ, γιὰ νὰ γίνῃ ἀόρατη. Περισσότερες πληροφορίες γιὰ τὴν περικεφαλαία ὑπάρχουν στὴ «Βιβλιοθήκη» τοῦ Ἀπολλόδωρου, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι οἱ Κύκλωπες δώρισαν εἰς τὸν Πλούτωνα τὴν περικεφαλαία (διβλίον 1ον, παρ. 6 καὶ 7), τὴν ὁποία δὲν ἐχρησιμοποιοῦσε μόνον ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τὴν ἐδάνειζε καὶ σὲ ἄλλους. Πλούτων εἶναι τὸ ὄνομα πού ἀντικατέστησε τὸ «Ἄδης» κατὰ τὴν κλασικὴ ἐποχή. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖα, τὴν εἶχε φορέσει κι ὁ Ἑρμῆς, προκειμένου νὰ φονεύσῃ τὸν γίγαντα Ἴππόλυτο (Ἀπολλόδ., διβλ. 1ον, 38). Χρῆσι τῆς περικεφαλαίας εἶχε κάνει κι ὁ Περ-

Σύγχρονο «ἀόρατο» πολεμικὸ ἀεροσκάφος τεχνολογίας Stealth.

σεύς, ὅταν ἐφόνευσε τὴν Μέδουσα. Ὁ Ἡσίοδος περιγράφει τὴν περικεφαλαία «μαύρη, σὰν τὸ φρι-
κτὸ σκοτάδι τῆς νύκτας» («Ἀσπὶς Ἡρακλέους», 227).

Ἐνα σῶμα τὸ βλέπουμε π.χ. κόκκινο, διότι ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ ὁρατοῦ φάσματος πού προσπί-
πτουν σὲ αὐτό, τὶς ἀπορροφᾷ ὅλες ἐκτὸς ἀπὸ τὶς κόκκινες, οἱ ὁποῖες ἀνακλῶνται ἐπάνω του κι ἀκο-
λουθῶς προσπίπτουν στὸν ὀφθαλμὸ μας. Ἐνα κίτρινο σῶμα ἀπορροφᾷ ὅλες τὶς ἀκτίνες ἐκτὸς ἀπὸ
τὶς κίτρινες, τὶς ὁποῖες ἀνακλᾷ. Ἐνα ἄσπρο δὲν ἀπορροφᾷ καμμία, ἀλλὰ τὶς ἀνακλᾷ ὅλες, ἐνῶ ἓνα
μαῦρο σῶμα ἀπορροφᾷ ὅλες τὶς ἀκτίνες καὶ δὲν ἀνακλᾷ καμμία.

Ἡ ἐκτίμησι, ὅτι ἡ τεχνολογία τῆς «περικεφαλαίας» τοῦ θεοῦ εἶναι ἀνάλογη τῆς σημερινῆς τεχνο-
λογίας Stealth, βασίζεται στὸ ὅτι καὶ στὶς δύο περιπτώσεις φαίνεται νὰ γίνεται προσπάθεια ἀπορ-
ροφήσεως καὶ μὴ ἀνακλάσεως ἀκτίνων, διαφορετικῶν βέβαια σημείων τοῦ φάσματος. Εἶναι φανε-
ρὸν ὅτι ἀπὸ τὴν τεχνολογία Stealth, γιὰ νὰ φτάσουμε στὴν τεχνολογία τῆς «περικεφαλαίας», ἔχουμε
πολὺ δρόμο ἀκόμη νὰ διανύσουμε.

Συσκευὲς αὐτομάτου ἐλέγχου καὶ ρομπὸτ

Στὸ ἐδάφιον Σ 369-371 τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὅμηρος μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ θεὸς Ἥφαιστος κατοικοῦσε
κι αὐτὸς στὸν Ὀλύμπο, σὲ δόμο γεμάτο ἀπὸ ἀστέρια, ἄφθαρτο, πάρα πολὺ ὠραῖο μεταξὺ τῶν ἁθα-
νάτων καὶ χάλκινο, τὸν ὁποῖον ὁ ἴδιος ὁ θεὸς εἶχε κατασκευάσει.

Ἔως ἐδῶ τίποτε δὲν φαίνεται παράξενο. Στὸν Ἥφαιστο, πού ἐκόμπαζε γιὰ τὴ δύναμὶ του (Ἰλ. Υ
36) καὶ κανένας ἀπὸ τοὺς θεοὺς δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ ἀντιταχθῇ (Ἰλ. Φ 357), ἀπεδίδοντο οἱ κατασκευε-
τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τῶν δωμάτων ὅλων τῶν θεῶν (Ἰλ. Α 607). Ἀναμενόμενον ἐπομένως ἦτο
ὅτι θὰ εἶχε κατασκευάσει καὶ τὸ δικό του δωμάτιο, τὸ ὁποῖο θὰ εἶχε προσέξει ἀκόμα περισσότερο,
ὁπότε θὰ ἦτο πολὺ ὠραῖο. Ἀναμενόμενον ἐπίσης σύμφωνα μὲ τὰ ἀναφερόμενα σὲ προηγούμενα κε-
φάλαια ἦτο τὸ ὅτι τὸ δωμάτιο ἦταν κι αὐτὸ χάλκινο καὶ εὐρίσκετο στὸν Ὀλύμπο, ὅπου (ἀφοῦ ἦταν
στὸν οὐρανὸ) εἶχε πολλὰ ἀστέρια.

Αὐτὸ πού μᾶς ἐκπλήσσει εἶναι, ὅτι ἀμέσως μετὰ ἀναφέρεται ὅτι ὁ θεὸς «κατεσκευάξε εἴκοσι τρί-
ποδες, γιὰ νὰ στέκωνται στὸν τοῖχο τοῦ δώματος καὶ χρυσὸν τροχὸν ἔβαξε κάτω ἀπὸ τὸν καθένα,
ὥστε αὐτόματοι νὰ κινεῖνται στὶς θεϊκὲς συγκεντρώσεις καὶ πάλιν νὰ ἐπιστρέφον» θανμαστοὶ στὴν
ἐμφάνισι» (Ἰλ. Σ 373-377).

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Πιο κάτω ἀκόμα, στὴν ἴδια ῥαψωδία, ἀναφέρεται ὅτι: «Πῆγε δὲ στὰ φυ-
σερά. Αὐτὰ τὰ ἔστρεψε στὴ φωτιά καὶ **τὰ διέταξε νὰ ἐργάζωνται**. Τὰ δὲ φυσερά, εἴκοσι συνολικά, φυ-
σοῦσαν στὰ χωνευτήρια, ἀφοῦ ἔβγαζαν κάθε εἶδους ἀτμοὺς μὲ σφοδρότητα, ἄλλοτε καθὼς διάζονταν
νὰ τὸν παραστέκουν, ἄλλοτε πάλιν, **ὅπως ὁ Ἥφαιστος ἤθελε καὶ τὸ ἔργο νὰ τελειῶνῃ**» (Ἰλ. Σ. 468-473).

Οἱ ἐκπλήξεις ὅμως δὲν σταματοῦν ἐδῶ: Σὲ ὁλόκληρη τὴν Σ ῥαψωδία εὐρίσκουμε πολλὲς πληρο-
φορίες γιὰ τὸν συγκεκριμένο θεό. «Πίσω δὲ ἀπὸ τὸν κύριό τους ἔτρεχαν χρυσὲς ὑψηρότεριες ὁμοῖες μὲ
ζωντανὲς νεάνιδες. Ὑπάρχει δὲ σ' αὐτὲς μυαλὸ καὶ φωνὴ καὶ δυνάμεις κι ἀπ' τοὺς ἀθάνατους θεοὺς
ἔμαθαν κάθε ἔργο» (Ἰλ. Σ 417-420).

Αὐτόματοι τρίποδες μὲ τροχὸς πάνε κι ἔρχονται στὶς θεϊκὲς συγκεντρώσεις. Αὐτόματα φυσερά στὰ
ἐργαστήρια πού τὰ διέτασε ὁ θεὸς νὰ ἐργάζωνται, ὅπως ἤθελε καὶ ρομπὸτ μὲ μυαλό, φωνὴ καὶ δύ-
ναμη πού μᾶς ἐπισημαίνεται ὅτι εἶχαν προγραμματισθῇ (ἔμαθαν κάθε ἔργο) ἀπὸ τοὺς θεοὺς! Οἱ πε-
ριγραφὲς εἶναι, ὅπως ὅλες ὅσες ἀναφέρονται στοὺς θεοὺς, λιτὲς πλὴν ὅμως ἀκριβεῖς καὶ συγκεκρι-
μένες.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ μὲ πόση δυσπιστία ἀντιμετωπίζει κάποιος τὰ ὑποστηριζόμενα στὸ παρόν
ἄρθρο γιὰ τὴ Χρυσὴ Ἐποχὴ, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ συμφωνήσῃ ὅτι οἱ περιγραφόμενες συσκευὲς
εἶναι λίαν προηγμένης τεχνολογίας καὶ ἀποκλείεται νὰ εἶναι ἀποκνήματα τῆς φαντασίας ἐνὸς
ἀνθρώπου, πού ἔζησε (κατὰ τὴ συμβατικὴ χρονολόγησι) πρὶν ἀπὸ 3.000 χρόνια.

Ἄμβροσις - Νέκταρ

Ἡ τροφή τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ νέκταρος πρωτοεμφανίσθηκε κατὰ τὴ γέννησι τοῦ Διός, τὸ ὁποῖο

ἔρρεε ἀπὸ τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας. Σύμφωνα μετὰ τὴν «Ὀδύσεια» τὰ ἄγρια περιστέρια (τρήρωνες πελειάδες) ἔφερναν τὴν ἀμβροσία στὸν Δία (Ὀδ. Μ. 60-63). Ἀμβροσία καὶ νέκταρ ἦτο τὸ φαγητὸ τῶν θεῶν, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἡσίοδος (Θεογονία 638-644) καὶ ὁ Πίνδαρος (Ρ 9.63).

Τὸ βασικὸ στοιχεῖο τῆς διαφορᾶς τῆς τροφῆς τῶν θεῶν ἀπὸ αὐτὴν τῶν θνητῶν εἶναι, ὅτι ἡ τροφή τῶν θεῶν εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ τοὺς ἐξασφαλίζῃ τὴν ἀθανασία. Ὅποιος ἀπὸ τοὺς θεοὺς ἔδινε ψευτικούς ὄρκους, κατεδικάζετο γιὰ ἓνα χρόνον νὰ μὴν τρέφεται μετὰ νέκταρ καὶ ἀμβροσία καὶ τότε ἐκόιτετο σὲ ἓνα στρῶμα χωρὶς φωνὴ καὶ χωρὶς ἀναπνοή, ἐνῶ μία φοδερὴ παράλυσι τοῦ σκέπαζε τὰ μέλη τοῦ σώματός του («Θεογονία», 792-798)! Στὰ Σχόλια στὸν Αἰσχύλου (Σχόλια στὸν «Προμηθεὺς Δεσμώτη» 351 a.8) ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ζεὺς ἔδωκε νέκταρ στοὺς Κύκλωπες καὶ στοὺς Ἐκατόγχειρες, ὥστε νὰ ἀποκτήσουν δύναμι καὶ νὰ τὸν βοήθῃσιν στὴν μάχη μετὰ τοὺς Τιτάνες.

Ἀναφορὲς στὴν ἀμβροσία καὶ στὸ νέκταρ, σχεδὸν πάντα μαζί, εὐρίσκουμε καὶ στὰ ἔργα πολλῶν ἄλλων συγγραφέων (Πλάτωνος, Ἀπολλώνιου Ρόδιου, Νόννου, Ἀθηναίου κ.τ.λ.) μετὰ διαφορετικὰς σημασίας καὶ μάλιστα πολλὰς φορὲς ἀντιφατικὰς. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ στὸν Ὅμηρον. Ἀμβροσία ὀνομάζονται ὁ ὕπνος καὶ τὰ ὄνειρα (Ἰλ. Β 19 καὶ Β 57 ἀντίστοιχα), ἀλλὰ καὶ ἡ νύκτα (Ἰλ. Β 57, Κ. 41, Κ 142, Σ 268, Ω 363). Κάθε τι ποὺ ἀνήκει στοὺς θεοὺς ἢ εἶναι μέρος τοῦ σώματός τους καλεῖται καὶ αὐτὸ ἀμβροσία: τὰ μαλλιά (Ἰλ. Α 528 - 530), τὰ ἐνδύματα (Ἰλ. Ξ 175-179), τὰ φορέματα (Ἰλ. Ε 338 καὶ Φ 507), τὰ πέδιλα (Ἰλ. Ω 340), τὸ ἔλαιον ποὺ ἀλείφοντο οἱ θεοί (Ἰλ. Ξ 171, Ψ 186 κ.τ.λ.).

Ἡ ἀμβροσία ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ὡς καλλυντικόν. Ἡ θεὰ Ἥρα καθαρίζει τὸ δέρμα τῆς μετὰ ἀμβροσία (Ἰλ. Η 170-172), ἐνῶ ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ καθαρίζει μετὰ ἀμβροσία τὸ πρόσωπον τῆς Πηνελόπης (Ὀδ. Σ 192-193). Ὡς ἀντισηπτικὸ ἐπίσης: Ἡ Θέτις στάζει μέσα στὴ μύτη, στὸ πτόμα τοῦ Πατρόκλου, νέκταρ καὶ ἀμβροσία, γιὰ νὰ διατηρηθῇ τὸ σῶμα τοῦ ἄθικτο (Ἰλ. Τ 38-39). Τὸ πτόμα τοῦ Σαρπηδόνο ἀλείφεται μετὰ ἀμβροσία, γιὰ νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὴ σήψι (Ἰλ. Π 670).

Σὲ προηγούμενον κεφάλαιον ἐξετάσαμε ἄλλη μία χρῆσι τῆς ἀμβροσίας, γιὰ ἀνεφοδιασμὸ τῶν ἀρμάτων τῶν θεῶν, στοὺς «ἵππους» τῶν ὁποίων ἐδίδετο μετὰ τὰ ταξίδια ἀμβροσία (Ἰλ. Ε 775-777, Θ 434-436, Ν 35 καὶ Ε 369-370). Αὕτῃ πρέπει νὰ ἦτο πολὺ σημαντικὴ χρῆσι, γιατί ἀναφέρεται καὶ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα στὸν «Φαῖδρον» (247 - 248), ὅπου ἐκτὸς ἀπὸ ἀμβροσία ἐδίδετο στοὺς ἵππους καὶ νέκταρ. Δὲν παραλείπεται θέβαια νὰ ἀναφέρεται καὶ τὸ προσωπικὸ ποὺ ἔδιδε τὴν ἀμβροσία, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἦτο ἐξειδικευμένο στὸν ἀνεφοδιασμὸ τῶν ἵππων, ὁ Σιμόεις καὶ ἡ Ἴρις στὸν Ὅμηρον (Ε 775-777 καὶ Ε 369-370 ἀντίστοιχα) καὶ ὁ Ἡνίοχος στὸν Πλάτωνα.

Τὸ νέκταρ ἦταν ὑγρὸ σύμφωνα μετὰ τὸν Ὅμηρον καὶ στὸ Α 595-598 τῆς Ἰλιάδος τὸ ἐκερνοῦσε ἡ θεὰ Ἥρα, ἐνῶ στὸ Δ 2-3 ἡ Ἥβη. Τὸ χρώμα του ἦτο ἐρυθρόν, ὁμοῖο μετὰ τοῦ ἐρυθροῦ οἴνου (Ἰλ. Τ 38). Ὅπως καὶ ἡ ἀμβροσία ἔτσι καὶ τὸ νέκταρ συναντᾶται μετὰ διάφορες σημασίες π.χ.: τὰ ἐνδύματα τῶν θεῶν ἦσαν νεκάρια (Ἰλ. Σ 25), ὅπως καὶ τὰ φορέματα (Ἰλ. Γ 385). Τέλος σύμφωνα μετὰ τὸν Πλάτωνα τὸ νέκταρ ἦταν οἶνος στὸν κῆπο τοῦ Διὸς («Συμπόσιον», 203 b. 5), ἐνῶ σύμφωνα μετὰ τὸν Εὐριπίδην νέκταρ φύεται καὶ στὰ Ἥλυσια πεδία καὶ στὴ γῆ τῶν Φαιάκων.

Εἶναι μᾶλλον πολὺ δύσκολο καὶ παρακινδυνευμένο νὰ προσπαθῇσιν περαιτέρω ἀνάλυσι καὶ παραλληλισμὸ μετὰ τὰ σημερινὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα τῆς ἀκριβοῦς φύσεως τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ νέκταρος. Ἐξ ἄλλου οἱ περιγραφὰς ποὺ ἔφτασαν ἕως ἡμᾶς εἶναι φτωχότατες.

Πάντως καὶ σ' αὕτῃ τὴν περίπτωσι ἔχομε μία πάρα πολὺ σημαντικὴ πληροφορία ἀπὸ τὴ Χρυσή Ἑποχή, σύμφωνα μετὰ τὴν ὁποία οἱ θεοὶ εἶχαν ἀνάγκη καὶ ἔκαναν χρῆσι ἐνὸς ἀκόμα ἐπιστημονικοῦ ἐπιτεύγματος, τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ νέκταρος.

Τὸ κηρύκειον καὶ ἡ ἑλιξ τοῦ DNA

Τὸ κηρύκειον ἦταν τὸ κύριο ἔμβλημα τοῦ Ἑρμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐσημαίετο ἀπὸ λεπτὴ ράβδον δάφνης ἢ ἐλιάς. Γῦρο - γῦρο περιτυλίσσοντο δύο φίδια, ποὺ τὰ κεφάλια τοὺς συναντιῶνταν ἀντικρυστά. Λίγο πλεῖον ἐπάνω, στὴν κορυφὴ τῆς ράβδου, ὑπῆρχαν δύο φτεροῦγες. Ἡ ὁμοιότητά του μετὰ τὸ ἔμβλημα τοῦ Ἀσκληπιοῦ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν νιοθέτησι τοῦ κηρυκείου ὡς συμβόλου τῶν ἱατρῶν καὶ τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης γενικώτερα. Καὶ ὁ Ἑρμῆς, δίχως νὰ εἶναι ὁ καθ'αὐτὸ θεὸς τῆς ἱατρικῆς, ἐπι-

στατούσε στην υγεία των ανθρώπων και στην ανάγκη τους προσέφερε αποτελεσματική συνδρομή κατά της αρρώστιας. Διηγούνταν πώς κάποτε είχε σώσει την Τανάγρα από μία θανατηφόρα επιδημία.

Για τὸ τί συμβολίζουν τὰ δύο φίδια ἔχουν γραφή πολλές ἐρμηνείες, οἱ ὁποῖες δὲν θὰ ἀναλυθοῦν ἐδῶ, διότι πεποίθη-
σι μας εἶναι ὅτι τὸ κηρύκειον εἶναι κάτι πολὺ σημαντικώτε-
ρον, ὅπως θὰ ἐξηγηθῇ παρακάτω.

Ὁ Ἀσκληπιὸς κατ' ἀρχὰς ἐλατρεῖτο ὡς θεός, στὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι προσέφευγαν, γιὰ νὰ τοῦ ζητήσουν νὰ τοὺς ἀνα-
κουφίῃ ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ νὰ τὸν ἱκετεύσουν νὰ τοὺς थे-
ραπεύῃ ἀπὸ κάθε ἀσθένεια πὺν τοὺς ἐβασάνιζε. Σύμφωνα
μὲ τὴ μυθολογία ὁ Ἀσκληπιὸς ἐδιδάχθη τὴν ἐπιστήμη τῆς
Ἰατρικῆς ἀπὸ τὸ Χείρωνα, ἔγινε δὲ τόσο διάσημος ἰατρός,
πὺν ὄχι μόνον βοηθοῦσε ἄνθρώπους νὰ ἀποφύγουν τὸν θά-
νατο, ἀλλὰ ἐτόλμωσε νὰ ἀναστήῃ μὲ τὴν ἐπιστήμη του καὶ
νεκροὺς (Ἀπολλόδ., «Βιβλ.» Γ'). Κατόπιν αὐτοῦ ὁ θεὸς τοῦ
Ἄδη Πλούτων θύμωσε καὶ εἰδοποίησε τὸν ἀδελφό του τὸν
Δία ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ξεφύγουν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν
φυσικὸ νόμο τοῦ θανάτου. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὸ ὁ Ζεὺς κατε-
κεραύνωσε τὸν Ἀσκληπιὸ καὶ τὸν ἐθανάτωσε.

Τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ ἐπιστήμονες ἐπέτυχαν τὴν ἀπο-
κωδικοποίησι τοῦ κώδικα τῆς ζωῆς, τοῦ δεσοξυβοζονου-
κλεϊκοῦ ὀξέως, πὺν γνωστοῦ ὡς DNA. Ἀποτελεῖ τὸ συστα-
τικὸ τῶν χρωμοσωμάτων καὶ τῶν γονιδίων καὶ δοῖσκειται
στὸν πυρῆνα τοῦ κυττάρου. Περιέχει κωδικοποιημένες πλη-
ροφορίες γιὰ τὴν μεταβίβασι τῶν γενετικῶν χαρακτηρι-
στικῶν ἀπὸ τὴν μία γενεὰ στὴν ἐπομένη, καθὼς ἐπίσης γιὰ
τὸν σχηματισμὸ μορίων πὺν εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἀνά-
πτυξι τοῦ ὀργανισμοῦ. Μοιάζει μὲ διπλὴ ἑλικά, πὺν σχηματίζεται ἀπὸ δύο μακρὰ σπειροειδῆ νήματα
(κλώνους), πλεγμένα τὸ ἓνα γύρω ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἡ ὁμοιότης μὲ τὸ κηρύκειον καὶ τὸ σῆμα τῶν ἱατρῶν

**Ἡ Ἥδη (μὲ πτητικὸ ἐξοπλισμὸ)
προσφέρει νέκταρ καὶ ἄμβροσία
στους Ὀλύμπιους θεούς. (Ἀπὸ
ἀρχαῖο ἀγγεῖο.)**

**Ἀριστερὰ τὸ κηρύκειον τοῦ Ἑρμοῦ καὶ δεξιὰ διάφορα σήματα ἱατρικῶν σχολῶν ἢ ἱατρικῶν
ἐνώσεων ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον.**

**Ἀπεικόνις τοῦ DNA. Ἡ
ὁμοιότης του μετὰ τὸ κηρύκειον
καὶ τὰ σήμα τῶν ἱατρῶν
εἶναι καταπληκτική.**

φθάση καὶ τὰ 150 ἔτη. Ἐτσι δὲν θὰ ὑπάρχουν ἀρρώστειες καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ φθάνουν χωρὶς ἄγχος, χωρὶς νὰ καταρρέουν σταδιακὰ καὶ θὰ πεθαίνουν στὰ βαθιὰ τοὺς γεράματα.

Ἐτσι ἀκριβῶς περιγράφει ὁ Ἡσίοδος τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς Χρυσῆς Ἑποχῆς: «σὰ θεοὶ ζοῦσαν ἔχοντας ἀνέγνοιασθῃ ψυχὴ χωρὶς ὀλότηλα κόπους καὶ πόνο καὶ οὔτε τὰ φοβερά γεράματα ἦσαν ἐπάνω τοὺς καὶ πάντα ἴδιοι στὰ πόδια καὶ χέρια χαίρονταν στὰ συμπόσια ἔξω ἀπ' ὅλα τὰ κακὰ καὶ πέθαιναν σὰν δαμασμένοι ἀπὸ τὸν ὕπνο» («Ἔργα καὶ Ἡμέραι», 112-117).

Ἐπίλογος

Ἐκατομμύρια ἄνθρωποι σὲ ὅλο τὸν κόσμον, ποὺ ἔχουν διαβάσει, μελετήσει ἢ ἐρευνήσει τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη, κάνουν ἓνα μεγάλο λάθος: Θεωροῦν τὴν πάσης φύσεως τεχνολογικὴ ἀναφορὴς τῆς μυθολογικῆς («Χρυσῆς») ἐποχῆς ὡς φανταστικὴς ἱστορίας καὶ παραμῦθια. Οἱ πληροφορίες ὅμως ποὺ μᾶς δίδει ὁ ποιητὴς στὸ ἔργο του, ἐξεταζόμενες ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς σύγχρονης τεχνολογίας, φαίνονται σημαντικώτατες καὶ ἀπολύτως ἀκριβεῖς. Ἡ ἀνθρωπότητα διαθέτει τὴν κιβωτὸ τῶν προϊστορικῶν γνώσεων τοῦ ἀνθρώπου: Τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἀνάλυσίς τους δὲν εἶναι μόνο καθήκον μας, ἀλλὰ θὰ ἀποδῇ καὶ ἐξαιρετικὰ ἐπωφελεῖς σὲ ὅλους μας. Εἶναι ἐντροπὴ καὶ ἀνοησία μας, ἐμεῖς οἱ κληρονόμοι τους νὰ τὰ ἀγνοοῦμε ἢ νὰ τὰ περιφρονοῦμε.

Ἰωάννης Λάζαρος

Μηχανολόγος μηχανικὸς ΕΜΠ

Ἀντισυνταγματάρχης Τεχνικοῦ Σώματος

να. Πίνδαρος

Ἄν ἡ Ἀθήνα διέπρεπε «ἐν λόγοις» καὶ ἡ Σπάρτη «ἐν ὅπλοις», ἡ Θήβα κατεῖχε τὰ πρωτεῖα «ἐν θεοῖς» (Σενέκας). Πλῆθος ναῶν, δωμῶν καὶ ἱερῶν ἀποσποῦσαν τοὺς Θηβαίους ἀπὸ τὰ μάταια προβλήματα τῆς καθημερινότητος καὶ τοὺς μετέφεραν νοερά στὸν μυθολογικὸ κῆπο, ὅπου χοροὶ θεῶν, δαϊμόνων, ἡμιθέων, ἡρώων, μοιρῶν, νυμφῶν καὶ μουσῶν τοὺς παρείχαν κάθε τέρψη καὶ ἀγαλλίαση. Οἱ Θηβαῖοι μπορεῖ, κατὰ τοὺς Ἀθηναίους, νὰ ᾔσαν «χοντράνθρωποι» καὶ «στενοκέφαλοι», αἰσθάνονταν ὅμως ὑπερήφανοι γιὰ τὴν παράδοσή τους καὶ ιδιαίτερα γιὰ τὸν Διόνυσο, τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Κάδμο.

Ὁ Πίνδαρος γεννήθηκε στὶς Κυνὸς Κεφαλές τῆς Θήβας περὶ τὸ 520 π.Χ. ἀπὸ τὸν Δαῖφαντο καὶ τὴν Κλεοδίκη· ἦταν δωρικῆς καταγωγῆς, ὅπως ὁ ἴδιος μᾶς πληροφορεῖ: «τὸ δ' ἐμὸν γαρνέτ' ἀπὸ Σπάρτας ἐπήρατον (= ἀξιέραστον) κλέος... ἐμοὶ πατέρες φῶτες (= ἄνδρες) Αἰγιεῖδαι». Τῇ βασικῇ μουσικῇ παιδευσὴν τοῦ ἔλαβε ἀπὸ τὸ θεῖο του Σκοπελῖνο καὶ πιθανόν, τὴν Ταναγραία ποιήτρια Κόριννα· τελειοποίησε ὅμως τὶς σπονδές του στὴν Ἀθήνα παρὰ τοῖς Ἀγαθοκλεῖς καὶ Ἀπολλοδώρο. Ὑπερβολικὰ θεοσεβῆς – ἀφωσιωμένος στὴ Ρέα, τὸν Πᾶνα καὶ τὸν Ἀπόλλωνα – καὶ διαπρύσιος κήρυκας τῶν δελφικῶν ἰδεῶν, ἀπέδωκε «σκεῦος ἐκλογῆς» παντὸς ἱερατείου καὶ προπαντὸς τοῦ Μαντείου τοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ τοῦ Ἀμμωνος Διός, πὺν ἐπισημοποίησαν τὴν ποιήσιν τοῦ· καὶ τὸ μὲν πρῶτο τὸν ἀνεκήρυξε «συντράπεξο στὰ δεῖπνα τοῦ θεοῦ», τὸ δὲ δεῦτερο χάραξε διὰ χρυσῶν γραμμάτων τὸν ζ' Ὀλυμπιονικοῦ στὴν εἴσοδο τοῦ ναοῦ· τιμὲς πὺν οὐδεὶς βασιλεὺς ἢ ἄρχων ἀπῆλανε.

Ὁ Πίνδαρος ἀποτελεῖ ἐκφραστικὸν τύπο Ἑλλήνος· ἀγαπᾷ τὴν ζωὴν, τὴν «ἀγλαόγυνιον Ἦδαν», τὸν πλοῦτο καὶ τὴ δόξα, ἀγαθὰ πὺν συνθέτουν τὴν πολὺνυμνὸν τοῦ «ἀρετάν». Εἶναι σπουδαῖο τὸ νὰ εἶναι κανεὶς «ἀρεταῖς δεδαιδαλμένος»· νὰ εἶναι ἄρχοντας, ὠραῖος καὶ δυνατός. Ἔχει συνείδηση τῆς ὑπεροχῆς του καὶ αἰσθάνεται ὡς κήρυξ καὶ ἀπόστολος τῶν θεῶν, πὺν σκοπὸν ἔχει νὰ διαλαλήσῃ τὴ σοφία τους· παραδύλλεται δὲ μὲ τὸν «Διὸς ὑψίστου προφάταν ἔξοχον, ὀρθόμαντιν Τειρεσίαν» (Νεμ. Ι). Ὡς «πολλὰ εἰδὼς φνῆ» – γιὰ καὶ ἡ σοφία εἶναι διόδοτος – ἀντιπαρατίθεται μὲ τοὺς «μαθόντας» καὶ ιδιαίτερα τοὺς σοφιστὲς, οἱ ὅποιοι ἀγωνίζονται «δρέπειν ἀτελεῖ σοφίας καρπὸν» (ἐξ Ἀδήλων 72)· ἀγνοεῖ δὲ παντάπασιν τοὺς ἄλλους ποιητὲς, οἱ ὅποιοι τοῦ μοιάζουν μὲ «κολοιοὺς» (= καλιακοῦδες) πὺν κρώζουν.

Ὁ Θηβαῖος εἶναι κατ' οὐσίαν μουσοποιὸς καὶ δευτερευόντως ποιητὴς καὶ φιλόσοφος· Πρόκειται γιὰ μία κοινότυπη διάνοια, διανθισμένη «μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἱεροῦ πνεύματος» (Δημόκριτος). Ἡ ποιήσιν τοῦ ἔχει κατὰ τὸ αἰφνίδιο καὶ ἐκθαμβωτικὸ μοιάζει μὲ τοὺς κεραυνοὺς καὶ τὶς ἀστραπὲς τοῦ Δία, πὺν θαμβώνουν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ φωτίζουν. Τὰ ποιήματά του εἶναι προϊόντα ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγκίνησης, τὴν ὁποία ὁ ποιητὴς δὲν μπορεῖ νὰ ἐλέγξῃ. Συγκινεῖται λοιπὸν παρακολουθώντας μὴ πυγμαχία ἢ μὴ ἵπποδρομία· συγκινεῖται καὶ στὴ θέα τῆς «Ἰέρωνος μάκαιρας ἐστίας». Κατέχει τὴν ἀρχαία σοφία – τὴ σοφία τῶν θεῶν καὶ ἱερατείων – καὶ τὴν χρησιμοποιεῖ καταλλήλως καὶ ἐπακριδῶς. Οἱ λέξεις του εἶναι πολλάκις ἀρχέγονες, γι' αὐτὸ καὶ ὑποβλητικὲς καὶ πλήρεις νοημάτων.

Ὁ Πίνδαρος εἶναι πιστὸς στοὺς Ὀλύμπιους θεοὺς, οἱ ὅποιοι δὲν μᾶς μοιάζουν καθόλου, παρὰ τὸ ὅτι «ἐκ μᾶς πνέομεν ματρὸς ἀμφοτέροι...» (Νεμ. VI). Μία ἀπαρασά-

λευτη γραμμὴ καθορίζει τὰ ὅρια «θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων»· ὅρια ποὺ δὲν εἶναι φρόνομο νὰ παραδιάζωνται, ἀφοῦ καὶ οἱ «σοφοὶ αἶνησαν περισσῶς τὸ μηδὲν ἄγαν» (ἐξ Ἀδήλων 80). Ἐμεῖς οἱ θνητοὶ εἴμαστε «ἐπάμερον ὄναρ σκιᾶς» (Πυθ. VIII), ἐνῶ οἱ θεοὶ ἔχουν τὸν «χάλκεον οὐρανὸν ἀσφαλὲς αἰὲν ἔδος» (Νεμ. VI). Διαφοροποιήσεις ὑπάρχουν δέδαια καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ ἄλλοι ἔτυχαν τῆς «διοσδότου αἴγλας» κι ἄλλοι ὄχι. Ὁ ποιητής, ποὺ αἰσθάνεται εὐνοούμενος τῶν θεῶν, δὲν ἔχει λόγους νὰ δυσανασχετῇ μὲ τίς διαφορὲς ἐτοῦτες, τίς ὁποῖες ἐγκρίνει ἀπόλυτα. Ὑμνολογεῖ λοιπὸν τοὺς ἐπώνυμους καὶ ἀρίστους, ἐνῶ δὲν κρύπτει τὴν περιφρόνησή του πρὸς τίς ἀγενεῖς μάζες. Οἱ θεοί, οἱ ἐπότες τοῦ κόσμου αὐτοῦ, «πάντα Φεῖσαντι νόφ»· καὶ ὁ νόμος, ποὺ εἶναι «πάντων βασιλεὺς» (ἐξ Ἀδ. 28), εἶναι καλὸς καὶ δίκαιος, παρὰ τὸ ὅτι ἐνίοτε προβληματίζεται μὲ τὰ τεκταινόμενα καὶ τὴν ἀναξιοκρατία· «πότερον δίκᾱ τεῖχος ὕψιον ἢ σκολιαῖς ἀπάταις ἀναβαίνει ἐπιχθόνιον γένος ἀνδρῶν, δίχα μοι νόος ἀτρέκειαν εἰπεῖν» (ἐξ Ἀδήλων 76). Ὅπως κι ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, οἱ θεοὶ δὲν φταῖνε γιὰ τίποτε· ἂς μὴν ξεχνοῦμε ἄλλωστε ὅτι κι αὐτοὶ ὑπακούουν στὸν νόμο κι ὅτι πάνω καὶ πέραν αὐτῶν εἶναι οἱ μοῖρες καὶ τὸ πεπωμένο· ὅσον ἀφορᾷ δὲ σὲ λάθη ἢ ἐγκλήματα θεῶν ὅπως τὸ συμπόσιο τοῦ Ταντάλου, αὐτὰ ἀποτελοῦν ἀποκνήματα φαντασίας κακοήθων ἀνθρώπων· «ἐμοὶ δ' ἄπορα γαστρομάργον τίν' εἰπεῖν· ἀφίσταμαι» (Ὀλυμπ. I). Ἄς ἀφήσουμε λοιπὸν ἡσυχους τοὺς Ὀλυμπίους, ἀφοῦ γιὰ ὅλα φταῖνε οἱ Μοῖρες, ὁ Φθόνος καὶ προπαντὸς ἡ Ὕδρις.

Πολιτικά ὁ Πίνδαρος δὲν κατεῖχε καὶ πολλὰ πράγματα· ἡ πολιτικὴ ἐξ ἄλλου εἶναι γιὰ ὅλους, σύμφωνα μ' ἓνα μῦθο· ἀποσκοπεῖ δὲ στὰ κοινὰ καὶ «ἐπάμερα», ποὺ οὐδόλως τὸν ἀπασχολοῦν· αὐτὸς ζῇ στὸν ἰδεατὸ κόσμον του, περιστοιχισμένος ἀπὸ θεσπέσιες μορφές, ὑψηλὰ ὁράματα καὶ πελώριους ἴσκιους τοῦ παρελθόντος, ποὺ ἀνασταίνει καὶ ζωοποιεῖ μὲ τὴν ποίησή του... Τὸν περσικὸ κίνδυνον τὸν ἔβλεπε δέδαια καὶ μάλιστα ὡς «τὸν ὑπὲρ κεφαλᾶς λίθον γε Ταντάλου»· δὲν ἐγκρίνει ὥστόσο τὸν πόλεμο, ποὺ εἶναι «γλυκὺς ἀπειροισι» μόνο. Τάχθηκε λοιπὸν μὲ τὸ μέρος τῶν Θηβαίων, ποὺ, ὡς γνωστὸν, ἐμήδισαν! Κι ὅμως οἱ Σπαρτιάτες τὸν κατενόησαν καὶ ὅταν, μετὰ τῆ μάχης τῶν Πλαταιῶν, κατέκαιαν τὴν Θήβα, ὕψωσαν στὴν οἰκία του τὴν ἐπιγραφή: «Πινδάρου, μουσοποιῦ, τὴν οἰκίαν μὴ καίετε», μὲ ἐπιγραφή ποὺ σεβάσθηκε ἀργότερα καὶ ὁ Ἀλέξανδρος... Πολλὰ χρόνια μετὰ ὁ ποιητής κατενόησε τὴ σημασία τοῦ Μαραθῶνος καὶ τῶν Πλαταιῶν καὶ ὕμνησε ἐπαξίως «τὰς λιπαρὰς καὶ ἰσοτεφάνους Ἀθῆνας· τὸ δαιμόνιον πολίεθρον <ποὺ ἔβαλε> φαεινὴν κρηπιδ' ἐλευθερίας», κάτι γιὰ τὸ ὁποῖο τοῦ ἐπέδωκαν οἱ Θηβαῖοι πρόστιμο χιλίων δραχμῶν!..

Ὁ Πίνδαρος ἔγραψε 17 βιβλία μὲ ὕμνους, παιάνες, διθυράμβους, προσόδια, παρθένια, ὑπορχήματα, θρήνους, ἐγκώμια καὶ ἐπινίκους, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον τὰ τέσσερα σώθηκαν στὸ σύνολό τους. Ἡ ποίησή του εἶναι χορική καὶ ἀρχαϊκή, ἡ δὲ γλῶσσα του «παθητικωτάτη» καὶ μουσικωτάτη· ὁ ἴδιος ὁ ποιητής ὑπερηφανευόταν μᾶλλον γιὰ τὴ μουσικὴ του, τὴν ὁποίαν ὁ ἄριστος τῶν σφισσομένων μουσικοκριτικῶν Ἀριστόξενος δὲν εὗρισκε λόγους νὰ ἐγκωμιάσῃ. Δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι συνδυασμὸν ποιήσεως, χοροῦ καὶ μουσικῆς σὰν τὸν πινδαρικό δὲν συναντοῦμε καὶ ὅτι ὁ Ῥωμανὸς καὶ ὁ Δάντης ἀποτελοῦν ἐπιτυχεῖς μαθητὲς του· δικαίως λοιπὸν λογίζεται ὡς μέγιστος θρησκευτικὸς ποιητὴς καὶ γεννήτωρ τῆς μουσοποιίας.

Σαράντος Πὰν

Περιήγηση στὸν Σελινοῦντα, τὴν ἀποικία τῶν ἑνδεκα ναῶν ΕΝΑΣ ΤΕΡΑΣΤΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΜΑΡΤΥΡΕΙ ΤΗΝ ΑΚΜΗ ΤΩΝ ΣΙΚΕΛΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προερχόμενος μὲ αὐτοκίνητο ἀπὸ τὸ Παλέρμο, τὴν πρωτεύουσα τοῦ τοπικοῦ Κοινοβουλίου καὶ περνώντας ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑγεστα ἔφθασα στὸ Σελινοῦντα. Ὁ Σελινοῦς ἀπέχει 22 χλμ. ἀπὸ τὸ Παλέρμο καὶ βρίσκεται στὴ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ νησιοῦ. Τὸ ὄνομά της χρεωστᾷ ἡ πόλη στὸν ποταμὸ Σέλινο ἀλλὰ καὶ στὸ ἄγριο σέλινο, ποὺ κάποτε ἀφθονοῦσε στὶς κοιλᾶδες τῆς περιοχῆς, σήμερα ὅμως συναντᾶμε αὐτὸ τὸ φυτὸ σπάνια. Αὐτὸ τὸ καταπράσινο χόρτο ἦταν τὸ ἱερὸ φυτὸ τοῦ Ἀπόλλωνα, τὰ δὲ φύλλα του ἀπεικονίζονταν σὲ νομίσματα τοῦ Σελινοῦντα. Τὴ νότια ἀκτὴ τῆς Σικελίας ἐποίκισαν οἱ Δωριεῖς μὲ ἀποίκους ἀπὸ τὴν Ρόδο καὶ τὰ Μέγαρα, τὸν δὲ Σελινοῦντα ἱδρυσαν οἱ ἄποικοι τῶν Ὑβλαίων Μεγάρων. Ὑπῆρξε ἡ ἰσχυρότερη ἀποικία τους, ποὺ καὶ σήμερα ἀκόμα χαρακτηρίζεται ὡς τὸ μεγαλύτερο πεδίο ἐρειπίων, ἀποτελούμενο ἀπὸ πέντε δωρικοὺς ναοὺς, ποὺ εἶναι σημαντικοῦ μεγέθους. Οἱ ἀνασκαφές τῆς ἀρχαίας πόλης γίνονται πολὺ κοντὰ στὸ μοντέρνο ψαροχώρι Μαρινέλλα. Οἱ τρεῖς τομεῖς, ὁ ἀνατολικὸς λόφος, ἡ ἀκρόπολη καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ θρησκευτικὴ περιοχὴ τοῦ Μαλοφόρου Ἀπόλλωνος εἶναι γιὰ τοὺς ἐπισκέπτες ἀξιόλογοι, διότι ἐκεῖ εὗρισκονται ἐνδιαφέροντα ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα.

Ἀρχαιολογικὸς περίπατος στὸν Σελινοῦντα

Σχεδὸν ὅλοι οἱ ναοὶ δὲν ἔχουν ὄνομα καὶ χαρακτηρίστηκαν μὲ γράμματα. Στὸν ἀνατολικὸ τομεᾶ βρίσκεται ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς G μὲ διαστάσεις 113X64 μ. καὶ ἔμβαδὸν 6.000 μέτρα. Τὸ περιστύλιο ἔχει 54 κίονες, ποὺ ἔχουν ὕψος 16,27 μέτρα καὶ διάμετρο ἕνα μέτρο. Ἡ οἰκοδόμησή του εἶχε ἀρχίσει στὶς ἀρχές τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα· ὅταν ὁ Σελινοῦς τὸ 409 π.Χ. εἶχε καταστραφῇ ἀπὸ τοὺς Καρχηδονίους, ὁ ναὸς δὲν εἶχε ἀκόμη ὀλοκληρωθῇ. Κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὶς ἀλλαγώσεις. Ὁ ναὸς G δείχνει (παρ' ὅλο ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἕνας σωρὸς ἐρειπίων) τὴν οἰκονομικὴ ἀκμὴ τοῦ Σελινοῦντα. Πλησίον του βρίσκεται ὁ ναὸς F, ποὺ εἶχε διαστάσεις 65,7 X 27,41 μ. καὶ 40 κίονες ὕψους 9 μέτρων καὶ διαμέτρου 1,82 μέτρων. Ὑποθέτουν ὅτι ἔχει χτισθῇ τὸν 6ο π.Χ. αἰῶνα. Ὁ ναὸς E, σὲ κομψὸ δωρικὸ ρυθμὸ, ἀνῆκε στὸ πρῶτο ἥμισυ τοῦ 5ου π.Χ. αἰῶνα καὶ ἔχει διαστάσεις 70,18 X 27,65 μ. καὶ 42 στύλους ὕψους 10,18 μέτρων. Αὐτὸς ὁ ὑπὸ ἀναστύλῳσι ναὸς ἀποκαλύπτει τὸν θανυμάσιο ρυθμὸ καὶ τὴν κομψότητα τῶν ἀρχιτεκτονικῶν γραμμῶν.

Στὴν ἀκρόπολη βρίσκονται τὰ ἐρεῖπια ἑξὶ μικρῶν ναῶν. Ὁ μικρὸς ναὸς μὲ τὶς μικρότερες μετόπες (μετόπη = μετὰ + ὀπή) τετράγωνη πλάκα ποὺ παρεμβάλλεται ἀνάμεσα στὰ τρίγλυφα συναποτελώντας μὲ αὐτὰ τὸ διάζωμα τῶν ἀρχαίων δωρικῶν ναῶν), εἶναι πιθανώτατα ἕνας ἀπὸ

Οί σφξζόμενοι δωρικοί κίονες τοῦ θαυμάσιου ναοῦ E. (Φωτογραφία Κωνσταντίνου Ναλμπάντη.)

Ἀναπαράστασι τοῦ ναοῦ C τοῦ Σελινουῖντα. (Το σχέδιο ἀπὸ τὴν Jasmin Carnabuci.)

τοὺς ἀρχαιότερους ναοὺς μὲ σφξζόμενο το ἀρχικὸ κτήριο. Ὑποθέτουν ὅτι κατασκευάστηκε μετὰ τὸ τέλος τοῦ 7ου καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνα. Διαθέτει δὲ τὰ ἀρχαιότερα γλυπτὰ τῆς περιοχῆς.

Τὸ μεγαλύτερο λατρευτικὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀκρόπολης εἶναι ὁ ναὸς C μὲ 39 κίονες καὶ διαστάσεις 71,07X26,62 μ. Ὑπολογίζεται ὅτι κτίστηκε τὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνα. Τὸ ἀέτωμά του ἦταν στολισμένο μὲ λουλούδια. Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ ὁ δωρικὸς ῥυθμοῦ ναὸς D ἀπὸ τὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνα μὲ 38 κίονες. Δυτικώτερα τῆς ἀκρόπολης βρίσκονται τὰ ἐρείπια δύο δωρικῶν ναῶν περίπου τοῦ 450 π.Χ. μὲ διαστάσεις 40 X 16 μ. ἀμφότεροι. Ἐκεῖ ἐπίσης βρίσκεται καὶ ἓνας ὠραῖος, μικρὸς ἐλληνιστικὸς ναὸς, πὺν θεωρεῖται ὅτι ἔχει οἰκοδομηθῇ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀκραγαντίνου φιλοσόφου Ἐμπεδοκλή, ὁ ὁποῖος τὸ 444 π.Χ. ἀπεξήρανε τὰ

ἔλη τοῦ Σελινουῖντα κοντὰ στὶς ἀκτές, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ πλευρίζουν ἢ νὰ προσορμίζονται τὰ πλοῖα.

Μικροὶ ὅμοιοι, κίονες ναῶν καθὼς καὶ μικρὲς κατοικίες καὶ μικροὶ ναοὶ κείμενοι πάνω ἀπὸ τοὺς λατρευτικοὺς χώρους διασκορπισμένοι, γεγονὸς πὺν ὑποδηλώνει τὸ ὑψηλὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα τῶν κατοίκων τῆς πόλης. Περιπατώντας πάνω ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Σέλινου ἢ ἀνεβαίνοντας στὸ Μοδιό-νε βλέπουμε τὰ ἐρείπια τοῦ μεγάλου θρησκευτικοῦ ἀδύτου τοῦ Μαλοφόρου Ἀπόλ-

Ἡ πεδιάδα τοῦ Σελινουῖντα. Βρίθει ὁρατῶν ἰχνῶν τοῦ ἐλληνικοῦ μεγαλείου της, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πὺν περιμένουν στὸ ἔδαφος τὴν ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη. (Φωτογραφία Κ. Ναλμπάντη.)

Χάρτης τῆς Σικελίας, ὅπου σημειώνονται οἱ σημαντικότερες πόλεις - ἀποικίες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. (Τεχνικὴ ἐπεξεργασία: Νίκος Κουλαυτάκης.)

λωνος. Ὡνομάστηκε ἔτσι ἀπὸ τὶς μικρὲς γυναικεῖες ἱερατικὲς φιγούρες, ποὺ κρατοῦν ἓνα ῥόδι. Ἡ θρησκευτικὴ περιοχὴ προσφέρει πολλὰ ἴχνη θρησκευτικῶν κτηρίων. Ἀντίθετα μὲ τοὺς ναοὺς αὐτὰ ἔχουν κρητικά καὶ μυκηναϊκά χαρακτηριστικά (Istituto Geografico de Agostani, «Archäologisches Sizilien, Novara 1995, σ. 69).

Ἐκεῖ ὅπου βρισκόταν ἡ ἀρχαία πόλη τοῦ Σελινοῦντα, στὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ τοποθετήθηκε ἓνα φρούριο καὶ ἓνα χωριό, ποὺ οἱ Ἀραβες τὸ ἔλεγαν «Rahl' - al - Asnam», δηλαδή «τόπος τῶν κίωνων». Ἐνδεχομένως κατὰ τὸν μεσαῖωνα κατεστράφη μετὰ ἀπὸ σεισμό, διότι βρέθηκαν οἱ κίονες τῶν ναῶν πλαγιασμένοι πάνω ἀπὸ τὸ βυζαντινὸ χωριό. Τὸν 16ο αἰῶνα κατῴρωσε ὁ Σικελὸς ἐπιστήμονας Tommaso Fazello νὰ ξαναβρῇ τὴν τοποθεσίαν. Στὶς ἀνασκαφὲς ποὺ ἀκολούθησαν βρέθηκαν τὰ πρῶτα κτήρια τῶν ναῶν καὶ ἤδη τὸν 18ο αἰῶνα χαρακτηρίζονταν τὰ εἱρεπία τῆς παλαιᾶς πόλης ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀγαπημένους στόχους περιήγησης τῶν εὐρωπαϊῶν ταξιδιωτῶν. Οἱ ἐργασίαι τῶν ἀνασκαφῶν ξανάρχισαν τὸν 19ο αἰῶνα. Ὅταν τὸ 1824 ἀνακαλύφθηκε ξανὰ ἀπὸ τοὺς ἀρχαιολόγους Hittorf καὶ Zanth ὁ ναὸς Β, βρῆκαν σ' αὐτὸν πολὺ καλὰ διατηρημένα ἰσχυρὰ χρώματα καὶ ζωγραφισμένα ἐπιμέρους θέματα, ποὺ ὡδήγησαν σὲ ἔντονες συζητήσεις καὶ ἀντιμαχόμενες θέσεις, γιατί μέχρι τότε τὰ εὐρήματα τῶν ναῶν ἦταν ἐντελῶς ἄσπρα. Διεπίστωσα καὶ ἐγὼ μὲ τὴ δική μου περιήγηση (τρὶς φορές στὴ Μεγάλη Ἑλλάδα, δύο φορές στὴ Σικελία καὶ μία φορὰ στὶς Πιθηκοῦσες καὶ τὴν Παρθενόνη) ὅτι σήμερὰ εἶναι ἡ περιοχὴ τοῦ Σελινοῦντα σημαντικὸς ἀρχαιολογικὸς χώρος καὶ πρέπει μὲ τὴ βοήθεια μοντέρνων μέσων νὰ ἐρευνηθῇ ἀκόμα πιὸ συστηματικὰ καὶ νὰ γίνῃ ἓνα μοναδικὸ ντοκουμέντο μᾶς ἄρτιας ἐλληνικῆς πόλης.

Ἀκμὴ καὶ παρακμὴ τοῦ Σελινοῦντα

Ὁ Θουκυδίδης μᾶς δίνει στοιχεῖα γιὰ τὴν ἵδρυση τοῦ Σελινοῦντος. Ἐκατὸ χρόνια μετὰ τὴν ἵδρυση τῶν Ὑδραίων Μεγάρων οἱ Μεγαρεῖς ἵδρυσαν τὸν Σελινοῦντα, στέλλοντας ἀπὸ τὴν μητρόπολιν ἐκεῖ τὸν Πάμιλλο. Σκοπὸς τοὺς ἦταν νὰ ἐγκατασταθοῦν μακριὰ ἀπὸ τὶς ἄλλες ἐλληνικὲς πόλεις τῆς Σικελίας, ἐντὸς ὅμως τῶν συνόρων τῶν Καρχηδονίων. Γι' αὐτὴν τὴν ἐγκατάσταση

δὲν ἔγινε γνωστὴ καμμία ἀντίρρηση ἢ ἀντίδραση τῶν Σικανῶν καὶ Ἑλύμων. Σύμφωνα μὲ τὸν Θουκυδίδη ἡ ἵδρυση πρέπει νὰ ἔγινε τὸ 628 π.Χ. ἢ τὸ 650 π.Χ., τὸν δηλαδὴ ἑκατὸ χρόνια μετὰ τὴν ἵδρυση τῆς μητροπόλεως τοῦ Σελινοῦντα, τῶν Ὑδραίων Μεγάρων. Κατὰ τὸ Διόδωρο Σικελιώτη ἡ πόλις ἱδρύθηκε τὸ 651-650 π.Χ. καὶ σήμερον οἱ Σικελοὶ ἀποδέχονται αὐτὴ τὴ δευτέρη χρονολογία ὡς πειστικώτερη (Guide de Agostini, «Archäologisches Sizilien», Novara 1995, σ. 69).

Τὰ Ὑδραῖα Μέγαρα θρίσκονταν μεταξὺ Συρακουσῶν καὶ Λεοντίνων. Θὰ μπορούσαν κάποιοι νὰ ὑποστηρίξουν ὅτι τῆς ἴδιας τῆς ἵδρυσης τοῦ Σελινοῦντα προηγήθηκαν καὶ ἄλλες φάσεις ἐγκατάστασης τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου, μία λόγου χάριν περίοδος σταδιακῆς ἐμπορικῆς διείσδυσης, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ ἐδραίωση σταθμῶν «διαμετακομιστικῶν ἀγορῶν», πού στὴ συνέχεια ἐξελίσσονταν σὲ μορφὲς ὀριστικῆς ἀποικιακῆς ἵδρυσης. Ὁ ὁρμος κοντὰ στὸν Σελινοῦντα ἀποτελεῖ πράγματι ἓνα σημαντικό σταθμὸ στὶς θαλάσσιες ὁδοὺς, πού περιπλέουν τὸ νησί.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸν ἐμπορικὸ τοῦ ρόλο κατὰ κύριο λόγο ἦταν ἀγροτικὴ ἀποικία. Αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονὸς ἠνάγκαζε τὴν ἀγροτικὴ ἀποικία νὰ καταλαμβάνη καὶ συνεπῶς νὰ ὀχυρῶνῃ ὁλόένα καὶ περισσότερα ἐδάφη, πού διαμφισβητοῦνταν ἀπὸ τοὺς αὐτόχθονες: Σικανοὺς καὶ κυρίως τοὺς Ἑλύμους (ἀρχαῖος λαὸς τῆς Σικελίας, πού κατοικοῦσε στὸ δυτικὸ μέρος τοῦ νησιοῦ). Οἱ Ἕλληνες ἀποικοὶ μετατρέποντας σὲ εὐφοροὺς ἀγρούς τὰ πρῶν τέλματα, ὀχυρώνοντας τὴν ἀκρόπολιν μὲ διπλὰ τείχη καὶ κατασκευάζοντας διπλὸ λιμένα, ἀνύψωσαν τὴν πόλιν, τόσο πού ἡ ἀκμὴ τῆς διήρκεσε δύο αἰῶνες περίπου. Ἄν ἀνατρέξουμε στὸ χάρτη τῆς Σικελίας, διαπιστώνουμε ὅτι τὰ ἀναφερόμενα ἐδάφη ἐκτείνονται ἀπὸ τὰ ἀνατολικά μέχρι τὶς ἐκβολὲς τοῦ ποταμοῦ «Πλατάνι», ὅπου θρίσκεται ἡ «θυγατρικὴ» ἀποικία τῆς Ἡράκλειας Μινώας (πού πέρασε ἀργότερα στὴν κυριαρχία τοῦ Ἀκράγαντα) καὶ ἡ ἐνδοχώρα τῶν θερμῶν τοῦ Σελινοῦντα, πλησίον τῆς σημερινῆς Σιάκα. Καὶ ἀπὸ τὰ δυτικὰ μέχρι τὴ Μαζάκα, πού συνορεύει μὲ τὴν ἐλυμικὴ πόλιν Ἐγεστα (ἡ ὁποία κατὰ τὸν Στράβωνα κτίστηκε ἀπὸ Ἕλληνες ὁπαδοὺς τοῦ Φίλοκτῆτη, πού σύμφωνα μὲ τὸν μῦθο ἦταν ἀπόγονοι τῶν Τρώων...).

Ἡ καταστροφὴ ἀπὸ τοὺς Καρχηδόνιους

Ἐπισκεπτόμενος κανεὶς σήμερον τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Σελινοῦντος καὶ τὸν τόπο τῆς θρησκευτικῆς λατρείας, ὅπου θρίσκονται τὰ εἱρεπία τῶν μεγαλοπρεπῶν ναῶν, ἀντιλαμβάνεται τὸ ἐπίπεδο εὐημερίας καὶ πλούτου τοῦ Σελινοῦντα ἀνάμεσα στὸν 6ο καὶ τὸν 5ο αἰῶνα π.Χ. Πρέπει ἀκόμη νὰ ἀναφέρουμε ὅτι πάρα πολλὰ ἀρχαιολογικὰ ἀριστουργήματα θρίσκονται ἀκόμη κάτω ἀπὸ τὴ γῆ. Ἡ ἱστορία τοῦ Σελινοῦντα, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων γειτονικῶν πόλεων, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴ συνεχῆ προσπάθεια νὰ ἐδραιώσῃ καλὲς διπλωματικὲς σχέσεις μὲ τὸ ἄλλο, τὸ ξένο στοιχεῖο: στὴν προκειμένη περίπτωση μὲ τοὺς Καρχηδόνιους.

Ἡ πρώτη φάση τῶν σχέσεων ὠδήγησε σὲ ἀνοιχτὴ σύγκρουση, ὅταν ὁ Θήρων, ἀρχὼν τοῦ Ἀκράγαντα, ἐξεδίωξε τὸ 483 π.Χ. ἀπὸ τὴν Ἱμέρα τὸ τύραννο Τέριλλο, ἐνσωματώνοντας στὰ ἐδάφη τοῦ Ἀκράγαντα μία μεγάλη ζώνη ἐδαφῶν πού διέσχιζε ὅλο τὸ νησί, ἀπὸ τὸν πορθμὸ τῆς Σικελίας μέχρι τὴ Τυρρηνικὴ Θάλασσα. Ὁ Τέριλλος, ὑποστηριζόμενος ἀπὸ τὸ γαμπρὸ του Ἀναξίλαο τοῦ Ρηγίου, ἐξήτησε τὴ βοήθεια τῶν Καρχηδονίων καὶ μαζί αὐτοὶ ἀποφάσισαν νὰ ἐπέμβουν ἐνώνοντας μαζί τους καὶ τοὺς Σελινουντίους, πού θρίσκονταν ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Καρχηδονιακὴ ἐπαρχία. Προφανῶς φοβοῦνταν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Θήρωνος θὰ αὐξανόταν πολὺ καὶ θὰ μπορούσε νὰ λάβῃ ἡγεμονικὲς διαστάσεις. Κάτω ἀπὸ τὴν ἀπειλὴ τοῦ καρχηδονικοῦ στρατοῦ ὁ Θήρων συμμάχησε μὲ τὸ γαμπρὸ του, τὸ Γέλωνα, τὸν τύραννο τῶν Συρακουσῶν καὶ μαζί ἐπιτέθηκαν στὴν Ἱμέρα, στὰ βόρεια παράλια τῆς Σικελίας στὸν ἐχθρικό στρατό (βλέπε Valerio Manfredi, σ. 398).

Ὁ Σελινοὺς ἐπιχειρεῖ λοιπὸν τὴν ἀνάπτυξη σχέσεων μὲ τὴν Καρχηδόνα κατὰ τὴ διάρκεια τῆς καρχηδονιακῆς ἐκστρατείας (480 π.Χ.), ὅταν δηλαδὴ συμμαχῇ μὲ τοὺς Καρχηδόνιους στὴ μάχη τῆς Ἱμέρας. Δὲν τὸ ἐπιτυχάνει ὅμως – ἔχοντας ὑποχωρήσει σὲ ἐπίπεδο ἐνδο-ἐλληνικῶν σχέ-

σεων – τὴν ἐποχὴ πού οἱ Καρχηδόνιοι ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἐκστρατεία τὸ 409 π.Χ., καὶ τὸν καταστρέφουν κυριολεκτικὰ ἐκ θεμελίων. Προηγεῖται ὅμως ἓνα περιστατικό: Μετὰ τὴν ἥττα τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοὺς Συρακούσιους τὸ 424 π.Χ. καὶ τὴν ἐκδίωξή τους ἀπὸ τὸ νησί ἄρχισε ὁ Σελινοῦς τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Ἑγεστας. Γιὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ σὲ περίπτωση τελειωτικῆς καταστροφῆς κάλεσε τοὺς Καρχηδόνιους σὲ βοήθεια μὲ τὸν ὅρο μελλοντικά νὰ πληρώνῃ φόρους ὑποτέλειας. Οἱ Καρχηδόνιοι ἀπεδέχθησαν τὴν πρόταση.

Ἡ ἀνθοῦσα λοιπὸν ἀποικία τοῦ Σελινοῦντα καταστράφηκε τὸ 409 π.Χ. ἀπὸ τὸν Ἀννίδα. Ἡ κύρια αἰτία τῆς ἀπροσδόκητης ἐπίθεσης τῶν Καρχηδονίων στὴ φιλικὴ πόλὴ ἦταν ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἀνεξήγητη, γιατί, ὅπως ξέρουμε, στὸν πρῶτο Καρχηδονιακὸ πόλεμο ὁ Σελινοῦς συνεμάχησε μαζί τους. Πιθανώτατα νὰ πρόκειται γιὰ ἀντίποινα καὶ ἐκδίκηση μετὰ ἀπὸ 71 χρόνια. Ὁ Ἀννίδας ἄφησε νὰ καταστραφῶν τὰ τείχη καὶ νὰ ἐκτελεστοῦν 16.000 πολῖτες στὴν Ἀγορὰ καὶ πούλησε 5.400 ὡς σκλάβους, ἐνῷ μόλις 3.000 πολῖτες κατῴρθωσαν νὰ διαφύγουν στὶς Συρακοῦσες. Στὸ ἐξῆς στὶς νότιες ἀκτὲς τοῦ νησιοῦ ὁ Ἀκράγας θὰ ἀναλάβῃ τὸ ρόλο τῆς πόλης – διαμεσολαβητὴ στὰ σύνορα μὲ τὴν ἐλληνικὴ Σικελία. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς θὰ καταστραφῇ, παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως θὰ παραμείνῃ πάντοτε στὴ σφαῖρα τῆς ἐλληνικῆς ἐπιρροῆς. Ἀντίθετα ὁ Σελινοῦς θὰ περιορισθῇ γιὰ πάντα μέσα στὸ χῶρο πού ἐλέγχει ἡ Καρχηδὼν καὶ ἔτσι θὰ ἀποκητῇ πάλι ζωῇ, ἀλλὰ μόνο ὡς ὀχυρωμένη καρχηδονιακὴ πόλὴ.

Σὲ αὐτὲς τὶς πόλεις τῆς Μεγάλης Ἑλλάδας αὐθεντικὰ ἐργαστήρια παρήγαν καλλιτέχνες, φιλόσοφοι, ἐπιστήμονες, ἀθλητές, ποιητές, καθὼς ἐπίσης καὶ τεχνίτες, ἐμπόρους καὶ πολεμιστές, πού ἄλλαξαν τὴν ὄψη τοῦ τότε ἀρχαίου κόσμου, ἔβαλαν τὶς βάσεις καὶ συνέβαλαν στὴ δημιουργία μιᾶς τεχνικῆς καὶ πνευματικῆς κληρονομιάς, στὴν ὁποία στηρίζεται σήμερὰ ὁ δικός μας καὶ ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός.

Τὰ πολλαπλὰ ταξίδια μου στὴ Μεσόγειο καὶ εἰδικώτερα τὴ Μεγάλῃ Ἑλλάδα καὶ τὴ Σικελία, καθὼς ἐπίσης καὶ στὴ Νότιο Γαλλία καὶ τὴ Μασσαλία ἔχουν στόχο καὶ σκοπὸ τὴν ἐρευνα τῶν αἰτίων τῆς τότε μετανάστευσης καὶ τὴν ἀνακάλυψη τῶν τρόπων σκέψεως καὶ τῶν ριζῶν τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Βιβλιογραφία

- Valerio M. Manfredi, «Οἱ Ἕλληνες τῆς Δύσης», ἐκδ. «Νέα Σύνορα», Ἀθήνα 1997.
 Moses I. Finley, «Das antike Sizilien», München 1993.
 Birgit Carnabuci, «Sizilien», ἐκδ. Dumont Kunst Reiseführer, Köln 1998.
 Gustav Schwab, «Die schönsten Sagen des klassischen Altertums», Bindlach 1997.
 Eva Gründel - Heinz Tomek, «Sizilien, Richtig Reisen», ἐκδ. Dumont, Köln 1997.
 Nack Wägner, «Hellas, Land und Volk der alten Griechen», Wien - Heibelberg 1975.
 Christian Meier, «Athen», Berlin 1993.
 Guide de Agostini, «Archäologisches Sizilien», Novara 1995.
 Hermann Bengtson, «Griechische Geschichte. von den Anfang bis in die Römische Kaiserzeit», ἐκδ. Beck, München 1994.
 Finley/Mack Schmidth/Duggan, «Geschichte Siziliens und der Sizilianer», München 1998.
 Paul Faure, «Die griechische Welt im Zeitalter der Kolonisation», Paris 1978, Stuttgart 1981.
 Jacques Brunschwig - Geoffrey Lloyd, «Das wissen der Griechen: eine Enzyklopädie», ἐκδ. Fink, München 2000.
 Fischer Weltgeschichte, «Griechen und Persen», Frankfurt 1965.
 Ἑγκυκλοπαίδιξ Λεξικὸ ἩΛΙΟΥ, Ἀθήνα.
 Ναλμπάντη, Κων/νου, «Σειρὰ ἄρθρων μου γιὰ τὴ "Μεγάλῃ Ἑλλάδα" στὸν ἐλληνικὸ καὶ ξένο Τύπο»
 Kai Brodersen, «Grosse Gestalten der Griechischen Antike, 58 historische portraits von Homer bis Kleopatra», ἐκδ. Beck, München, 1999.

Κωνσταντῖνος Ναλμπάντης
 Κολωνία, Γερμανία

‘Ολόκληρο μυκηναϊκὸ νεκροταφείο ἀποκαλύπτεται στὰ Γλυκὰ Νερὰ Ἀττικῆς

Στὸ τεῦχος 187 (Ιούλιος 1987) τοῦ «Δ» εἴχαμε παρουσιάσει δύο ταφικά μνημεῖα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς, πού ἦλθαν στὸ φῶς κατὰ τὴ διάρκεια ἐργασιῶν διαπλατύνσεως τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ Μεσο-λογγίου στὰ Γλυκὰ Νερὰ Ἀττικῆς (θέση Φοῦρεζι). Στὸν ἴδιο χώρο ἀπὸ τὸ 1992 ἔχει ἐγκατασταθῇ ἐργοτάξιο ἀρχαιολογικῆς ἀνασκαφῆς, τὸ ὁποῖο ἐξακολουθεῖ νὰ ἐρευνᾷ ἕναν ἱκανὸν διαστάσεων – καὶ προφανῶς ἀσύλητο – μυκηναϊκὸ τάφο, πού εὐρέθη πλησίον θεμελίων οἰκίας κατὰ τὶς ἐργασίες οἰκοδομικῆς ἐπεκτάσεως.

Πρὸ ὀλίγων ἐβδομαδῶν ὁκτὼ νέες ταφικὲς κατασκευὲς ἀνεκαλύφθησαν στὸ μέσον τῆς ὁδοῦ Με-σολογγίου. Τὸ ἀρχαιολογικὸ κλίμακιο εὐρίσκεται πλέον χωρὶς ἀμφιβολία ἐνώπιον ὁλόκληρου πα-νάρχαιου νεκροταφείου, πού, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς θέσεις τῶν τάφων καὶ τὶς μεταξύ τους ἀποστά-σεις, ἀποτελεῖ ὠργανωμένον χώρο ἀποθέσεως τῶν νεκρῶν. Ἡ περίτεχνη κατασκευὴ τῶν τάφων μαρ-τυρεῖ ὑψηλὸ πολιτισμικὸ ἐπίπεδο. Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι, κρίνοντας ἀπὸ τὶς διαστάσεις τους, οἱ ἐπτὰ ἀπ’ αὐτοὺς ἀνήκουν σὲ ἐνήλικα ἄτομα, ἐνῷ ὁ ὄγδοος σὲ νήπιον ἢ βρέφος. Ἀπ’ τοὺς δύο μεγα-λύτερους τάφους ὁ πρῶτος διαθέτει μικρὴ κλίμακα τριῶν ἀναβαθμῶν, προθάλαμο, φατνεῖο καὶ κυ-ρίως ταφικὸ θάλαμο στὸ χαμηλότερο σημεῖο του. Οἱ διαστάσεις του εἶναι περίπου 2,5X1,5 μ. Ὁ δεύ-τερος, παραλληλόγραμμος καὶ αἰσθητικὰ πιὸ λιτός τάφος βρίσκεται σὲ ἀπόσταση 15 μ. καὶ στὴν ἴδια νοητὴ εὐθεῖα μὲ τὸν προηγούμενον. Ἔχει τὶς συνήθεις διαστάσεις ἐνὸς τάφου καὶ τὸ βάθος του δὲν ὑπερβαίνει τὸ 1 μ. Πέριξ αὐτοῦ ἔχουν ἀνασκαφῇ ἀκόμη τρεῖς τάφοι μὲ τὶς ἴδιες διαστάσεις, πού χω-ρίζονται μεταξύ τους μὲ πλινθόκτιστα τοιχώματα. Τὸ σκάμμα γύρω τους, κατὰ ἓνα ἐπίπεδο ψηλότε-ρο, ἔχει συνολικὸ ἐμβαδὸν 20 τ.μ., ἐνῷ εὐρύτερα ὁ χώρος παρουσιάζει τετραγωνικὲς ἀναβαθμίδες. Εἶναι βέβαιο ὅτι ἡ πρόοδος τῶν ἀνασκαφῶν θὰ φέρῃ στὸ φῶς καὶ ἄλλα μνημεῖα. Ὁ μικρὸς τάφος, δύο μόλις μέτρα μακρύτερος ἀπὸ τοὺς ἀμέσως προηγούμενους, διαστάσεων 0,40 X 1 μ., δὲν ἔχει ἀπόλυ-τα ὀρθογώνιον σχῆμα, ὅπως οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ ὠσειδές, ἐνῷ τὸ τελικὸ βάθος του παρὰ τὴν ἐλαφρὰ ἀνω-φέρεια τοῦ ἐδάφους βρίσκεται στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ αὐτὸ τῶν δύο ἄλλων τάφων. Ὁ τάφος αὐτὸς καὶ ὁ προηγούμενος εἶναι ἐπίσης συννευθιστοὶ μὲ τὸν μεγάλο τάφο ἐντὸς τοῦ ἐργοταξικοῦ χώρου. Ἡ διά-ταξη τόσο τῶν νέων αὐτῶν τάφων, ὅσο καὶ τῶν δύο παλαιότερων (πού ἔχουν πλέον καλυφθῇ μὲ χῶμα) ἀποτελεῖ ἓνα ἐπὶ πλέον στοιχεῖο, πού καθιστᾷ προφανῇ τὴν ὑπαρξὴ σπουδαίας νεκρουπόλεως στὴν περιοχὴ. Στὴν πεποίθησιν αὕτη συνηγορεῖ καὶ ὁ ἐντοπισμὸς ἀκόμη ἐνὸς ταφικοῦ ὑποσنگροτήμα-τος σὲ ἀπόσταση δεκαπέντε μέτρων ἐντὸς οἰκοπέδου διαγωνίως τοῦ εὐρύτερου ταφικοῦ συγκροτή-ματος, ὅπου ἀνεσκάφη ὑπόγειος διάδρομος, οἱ ἄκρες τοῦ ὁποίου καταλήγουν σὲ δύο τάφους. Ὁ ἕνας παραλληλόγραμμος μὲ συνήθεις διαστάσεις βρίσκεται ἀπέναντι ἀπὸ τὸν πιὸ ἐπιβλητικὸ, ὑψηλὸ τα-φικὸ θάλαμο μὲ ἐπιτηδευμένα λαξευμένα θύρα, ὕψους δύο μέτρων καὶ ἐμβαδοῦ περὶ τὰ 9 τ.μ.

Δυστυχῶς τὸ μέλλον καὶ τῶν νέων αὐτῶν εὐρημάτων προδιαγράφεται δυσόψωνο, καθὼς ἀφ’ ἑνὸς μὲν εὐρίσκονται σ’ ἓναν δρόμον πού πρόκειται νὰ ἀσφαλτοστρωθῇ σύντομα, ἀφ’ ἑτέρου δὲ οἱ ἐργα-σίαις ὕδρευσης καὶ ἀποχέτευσης γιὰ τὰ σπῖτια τῆς περιοχῆς τοὺς ἔχουν προκαλέσει σοβαρὰς φθορὰς.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦταν νὰ πρυτανεύσῃ ἡ εὐαισθησία τῶν ἰθυνόντων, ὅπως ἀκριδῶς ὁ ζήλος τῶν ἐκεῖ ἐργαζομένων ἀρχαιολόγων, ἀλλὰ καὶ τῆς τοπικῆς κοινοτικῆς ἀρχῆς, πού ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν προ-δαίνει σὲ ἐνέργειες γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τῆς μεγάλης αὐτῆς πολιτισμικῆς κληρονομίας.

Μάριος Μαρανέας

Άνω: Ο νηπιακός τάφος σύρριζα σὲ μανδρότοιχο παρακειμένης οἰκίας. Ἐχει πλέον καταχωθῇ.

Κάτω: Ο νεοανασκαφείς ταφικός θάλαμος, μὲ τμήμα τοῦ διαδρόμου καὶ τῆς εἰσόδου του, σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τοὺς ἄλλους τάφους τοῦ συγκροτήματος.

ΙΠ-ΠΟΜΑΧ-ΟΙ ἢ ΠΟΜΑΚΟΙ

Εἶναι οἱ (Ἴπ)πομάχοι, μὲ τὴν ὑψηλότερη συμβολὴ στὶς νίκες τοῦ Ἀλεξάνδρου

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ

1. Ἡ λέξη «Πομάκοι» εἶναι ἐλληνική, γιατί προέρχεται ἀπὸ τὸ: *ἵπ-πομάχ-οι*. Αὐτοὶ ἦταν τὸ ἰσχυρότατο ἱππικό, πὺν ὠργάνωσαν ὁ φοβερός Φίλιππος καὶ ὁ φοβερότερος γιὸς του, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος καὶ μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ ὁποῖου (ὡς πανίσχυρου τότε ὅπλου) κατενίκησαν τοὺς εἰσβολεῖς τοῦ ἐνιαίου χώρου τῆς πατρίδας μας, τοὺς Πέρσες. Ὡς λένε οἱ φίλοι μας οἱ Βούλγαροι ὅτι ἡ λέξη εἶναι «βουλγαρική» καὶ ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὸν ὄρο «*πομάγκαμ*», πὺν σημαίνει «βοηθῶ». Αὐτὴ ἡ προέλευση ὑποδαθμίζει τοὺς ἀρχαιότατους Ἀγριᾶνες - Θράκες (Ἕλληνες στὴν εὐρεία ἐννοια τοῦ ὄρου, γιατί πρόκειται γιὰ μεσογειακὴ φυλὴ κοινῆς καταγωγῆς μὲ τοὺς Ἕλληνες, ὅπως Ἕλληνες - Ἀθηναῖοι, Ἕλληνες - Σπαρτιάτες, Ἕλληνες - Ἰωνες, Ἕλληνες - Μακεδόνες, Ἕλληνες - Πόντιοι, Ἕλληνες - Ἡπειρώτες, Ἕλληνες - Θράκες...). Μήπως οἱ φίλοι μας οἱ Βούλγαροι γλωσσολόγοι πρέπει νὰ μᾶς ἐξηγήσουν καὶ τὴν προέλευση τοῦ «*πομάγκαμ*»; Ὡς διαβάσουν παρακάτω γιὰ τὴν προέλευση καὶ αὐτῆς τῆς «βουλγαρικής» λέξης.

2. Ἀκουσα σὲ μάθημα γλωσσολογίας τὸν ἀρμόδιο καθηγητὴ Ἀνδριώτη (αὐθεντία στὴν ἐπιστὴμὴ τῆς γλωσσολογίας) στὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ὅταν σπούδαζα ἐκεῖ, νὰ ἀναφέρῃ τὴν ἐξῆς ἱστορικὴ - ἐτυμολογικὴ προέλευση τοῦ ὄρου «Πομάκοι», πὺν τὴν ἄκουσα νωρίτερα φυσικά, πρῶτα ἀπὸ τὸν πατέρα μου, Πόντιο δάσκαλο. Ἡ σύγχρονη λέξη «Πομάκοι», μᾶς εἶπε περίπου ὁ σοφὸς καθηγητὴς, ἔχει τὴν ἐξῆς ἱστορικὴ - γλωσσολογικὴ προέλευση: Οἱ Πομάκοι δὲν πρωτοεμφανίζονται τὸν 13ο ἢ 14ο αἰῶνα μ.Χ. Ἐχουν ἀρχαιότατη ἐλληνικὴ (θρακικὴ) παράδοση:

Ἡ γνωστὴ πληθυσματικὴ μαθηματικὴ φόρμουλα $P_t = P_0 (1+\epsilon)^t$ μᾶς λέει πολλὰ γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ παρελθόν τους, ὡς συνέχεια τῶν Πελασγῶν. Πρὶν ἀπὸ τοὺς Βούλγαρους (13ος αἰ. μ.Χ.) καὶ πρὶν ἀπὸ τοὺς Τούρκους (14ος αἰ. μ.Χ.) ὑπῆρχαν οἱ ἀρχαῖοι Θράκες Ἀγριᾶνες στὴν Ὀμηρικὴ ἢ καὶ Προ-Ὀμηρικὴ περίοδο. Οἱ Ἀγριᾶνες ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν θετικώτατο ἱστορικὸ Θουκυδίδη (Β. 96.3) καὶ κυρίως ἀπὸ τὸν Στράβωνα («*Γεωγραφικά*», Ζ, VII, καὶ ΖV 12) καὶ τὸν Ἀρριανὸ («*Ἀλεξάνδρου Ἀνάβασις*», AVI, AV8, AI11, AV17) – ὁ τελευταῖος τοὺς ἀναφέρει μάλιστα πάνω ἀπὸ 50 φορές στὴν «*Ἀνάβασιν*» τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, συχνότητα ἀναφορᾶς πὺν ἀποδεικνύει τὸν ἰσχυρὸ πολεμικὸ χαρακτήρα καὶ τὸν ρόλο τους σὲ μία κορυφαία στιγμή τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καθὼς καὶ τὴν ἀπόκρουση τῆς ἐπικείμενης ἢ σχεδιαζόμενης 3ης εἰσβολῆς τῶν Περσῶν.

Οἱ Ἀγριᾶνες ἦταν ἰσχυρὸς καὶ πολεμικὸς λαός. Ὅταν ὅλοι οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν ἡγεσία τοῦ Φιλίππου Β' ἐνώθηκαν τὸ 337 π.Χ. στὸ Κοινὸν τῶν Ἑλλήνων, γιὰ νὰ ἐκστρατεύσουν ἐναντίον τῶν Περσῶν, πὺν δύο φορές εἰσέδωκαν καὶ κατέστρεψαν τὴν Ἑλλάδα (Ἰωνία, Αἰολίδα, Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, Ἀττικὴ - Ἀθήνα...), συστρατεύθηκαν καὶ αὐτοὶ μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνες. Ὡπὸ τὴν ἡγεσία δὲ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ὡς ἵππομάχοι καὶ ἀκοντιστὲς μὲ τὴν ὀρεινὴ ψυχολογία καὶ ἐμπειρία τους πῆραν μέρος σὲ ὅλες τὶς τολημρὲς ἐπιχειρήσεις (*ἵππομα-*

χίες, ἐνέδρες, νυκτερινές ἐφόδους, ἐπιθέσεις αἰφνιδιασμοῦ, ὄρεινές καταδρομές κ.τλ.) καὶ μὲ τὴν δράση τους συνέβαλαν ἀποφασιστικὰ στὶς νίκες τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Περσῶν. Οἱ Ἀγριᾶνες ἦταν στὸ πλευρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου στὶς πιὸ δύσκολες μάχες, ὅπως στὸν ποταμὸ Ἐριγῶνα καὶ τὸν Γρανικό: «Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπῆγεν μὲ τοὺς τε Ἀγριᾶνας καὶ τοὺς τοξότας...» (Ἀρριανός, AV 17).

Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος λοιπὸν ἀναγνωρίζοντας τὴν μαχητικότητα, τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ἀφοσίωση τῶν Ἀγριᾶνων, τοὺς ἐμπιστεύεται ἀπόλυτα καὶ προσλαμβάνει (πιὸ σωστά: τοὺς ἀναθέτει) ὡς μαχητὲς στὸ ἱππικὸ του, γιατί εἶχαν μεγάλη ἐξοικείωση καὶ ἐμπειρία μὲ τὰ ἄλλα. «ἘἈγρια» ἄλλα ὑπάρχουν καὶ σήμερα στὰ ὄρεινά τῆς Ροδόπης καὶ τὰ εἶδα στὴν ἀρχὴ τῆς 10ετίας τοῦ 1960, ὅταν πραγματοποιήσαμε στρατιωτικὲς ἀσκήσεις (βλ. φωτογραφία). Ἐτοι ἐντάσσονται ὡς ἱππόμεχοι στὸν Ἑλληνικὸ - Μακεδονικὸ στρατὸ καὶ ἀποκτοῦν τὴν αἵγλη τῶν νικητῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐναντίον τῶν βαρβάρων Περσῶν στὴν ἐκστρατεία τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Ὑστερα ἀπὸ αὐτὴ τὴν «αἵγλη», δόξα καὶ συμβολὴ γίνονται καὶ διάσημοι σ' ὁλόκληρο τὸ πανελλήνιο, δηλαδὴ στὸν τότε γνωστὸ μας κόσμο ἀπὸ τὴ Ρώμη ἕως τὴ Βακτριανή, ὡς οἱ ἡρωικοί, οἱ φοβεροὶ καὶ οἱ τρομεροὶ ἱππομάχοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου – ἕνα ἀπὸ τὰ ἰσχυρὰ ὅπλα τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν πανίσχυρων καὶ πολυπληθέστατων τότε Περσῶν.

Ἡ ὀνομασία «ἱππομάχοι» λόγῳ τῆς αἵγλης καὶ τῆς δόξας τῆς ἀρχίζει νὰ ἐπικρατῇ καὶ τὸ «Ἀγριᾶνες» ταυτίζεται μὲ τὸ «ἱππομάχοι».

3. Στὴν περίοδο τῆς Ἑλληνιστικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς Ἐποχῆς οἱ Ἀγριᾶνες γίνονται γνωστοὶ πιά μόνον ὡς «ἱππομάχοι» τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἀλλὰ δὲν ἀκολουθοῦν τὸ διασπαστικὸ πνεῦμα τῶν ἐπιγόνων του. Οἱ ἐπίγονοι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μὲ τὴ δράση τους (ὄχι ἐνωτική) ἀποθαρρύνουν τοὺς Ἕλληνες - Θρᾷκες (Ἀγριᾶνες = ἱππομάχους) νὰ ἐνταχθοῦν στὶς ἐξωντωτικὲς φιλοδοξίες των ὅπως καὶ στὶς ἐπὶ μέρους διαιρέσεις τῶν Ρωμαίων. Οἱ Ἀγριᾶνες - ἱππομάχοι, ἔξυπνα ποιοῦντες, ἐπιλέγουν νὰ ἀπομονωθοῦν στὰ ὄρη τῆς Ροδόπης, ἀποφεύγοντας τὶς συγκρούσεις ποὺ γίνονται στὶς πεδιάδες τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Φιλιππούπολης ἀπὸ τοὺς ἐπιγόνους καὶ τοὺς Ρωμαίους κατακτητὲς.

4. Ἐπὶ 2.500 ὅμως χρόνια (ἀπὸ τὴν προ - ὁμηρικὴ ἐποχὴ ὡς τὴ βυζαντινὴ περίοδο) χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἑλληνικὴ ὁμηρικὴ γλῶσσα καὶ μάλιστα διατηροῦν τὴ θρακικὴ διάλεκτο, ἡ ὁποία ὑφίσταται ἀργότερα τὶς Βουλγαρο-τουρκικὲς ἐπιμεixίες.

Ἡ ἀνāmνηση τοῦ ὄρου «ἱππομάχοι» κυριαρχεῖ κυρίως καὶ στὴν Ἑλληνο-Ἑλληνιστικὴ - Βυζαντινὴ γλωσσικὴ ὀνοματολογία: Οἱ Ἀγριᾶνες εἶναι πιά οἱ περίφημοι ἱππομάχοι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ ἐπιβάλλουν τὴ φήμη τους στὸ Βυζάντιο, γιατί ἡ αἵγλη καὶ ἡ δόξα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν νικῶν του (στὶς ὁποῖες συνέβαλαν καὶ οἱ Ἀγριᾶνες ὡς ἱππομάχοι) ἐγγίζουν τὰ ὄρια τῆς μυθοπλασίας.

5. Νὰ ὅμως, ποὺ τὸ Βυζάντιο καταλύεται ἀπὸ τὶς συνεχεῖς καὶ συνδυασμένες ἐπιθέσεις Ἀράβων, Φράγκων (κυρίως αὐτῶν), Σλάβων καὶ Τούρκων καί, ἐνῶ οἱ Βυζαντινοὶ στὸ πολυεθνικὸ κράτος τους ἀφήνουν ἀνέπαφη καὶ ἀκέραη τὴν ἑλληνικὴ - θρακικὴ ἐθνότητα, οἱ Βούλγαροι, ποὺ κυρίεψαν τὴν περιοχὴ τῆς Ροδόπης (Ξάνθη καὶ Κομοτηνὴ), Φιλιππούπολη καὶ Ἀνδριανούπολη τὸν 13ο καὶ 14ο αἰ. μ.Χ., προσπάθησαν ἐπὶ δύο περίπου αἰῶνες νὰ τοὺς ἐκβουλγαρίσουν μὲ τὴ βία καὶ ἐπέβαλαν τὴ γλῶσσα τους μὲ διοικητικὸ καὶ οἰκονομικὸ καταναγκασμό... Νά, γιατί σήμερα ἕνα σημαντικὸ μέρος τοῦ λεξιλογίου τους εἶναι βουλγαρικό. Οἱ ρίζες ὅμως τῆς γλωσσικῆς παιδείας, ὅπως καὶ τὰ ὀνόματα (Ἀγριᾶνες, ἱππομάχοι, Ρο-

RODOPI - GRIECHENLAND

Ἐν Ἀγρία ἄλογα ζοῦν ἀκόμη καὶ σήμερον στὰ δάση τῆς Ροδόπης, τῆς περιούχης ὅπου ζοῦν οἱ Ἱπποπόδοι - Πομάχοι, ποὺ τὰ πηλῶσαν καὶ ἀποτέλεσαν τὸν πυρῆνα τοῦ ἱππικοῦ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. (Ἀπὸ ἀφίσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ.)

δοπαίοι) είναι όμηρικά και έλληνικά...

6. Μόλις οί Όθωμανοί σαρώνουν τή Χερσόνητο τοῦ Αἵμου τόν 14ο αἰ. μ.Χ., τὸ 1362 καταλαμβάνουν τήν Ἀδριανούπολη καί μετὰ τρία χρόνια, τὸ 1365, καταλαμβάνουν καί τήν περιοχή τῆς Ροδόπης. Τότε ἀποκαλοῦνται μὲ τὸ διαδεδομένο ἀρχαῖο ἑλληνιστικὸ ὄνομα «Ἴππομάχοι» – Πομάκοι. Ἐπειδὴ ὅμως οὔτε οἱ Σλάβοι οὔτε οἱ Τοῦρκοι ἔχουν λεπτὰ φωνητικά ὄργανα (λεπτές φωνητικὲς χορδές), γιὰ νὰ προφέρουν τὸ *ΙΠ-* στὴν ἀρχὴ τῆς λέξης Ἴππομάχοι, τὴν ἐκφέρουν μὲ τὶς δικές τους φωνητικὲς ιδιότητες, τὰ δικά τους φυλετικά - ἀνθρωπομορφικά φωνητικά χαρακτηριστικά ὡς:

– «Πομάχ» ἢ «Πομάκ» (ἀφαιρώντας τὸ *ΙΠ-* στὴν ἀρχὴ τῆς λέξης καί τὸ *-ΟΙ* στὸ τέλος τῆς λέξης, δηλαδή ἔχουν τέλεια τουρκοφωνικὴ προσαρμογὴ: κόψιμο τῆς ἀρχῆς καί τῆς κατάληξης). Ἐπομένως τόσο ἀπὸ τοὺς Σλάβους - Βούλγαρους ὅσο καί ἀπὸ τοὺς Τοῦρκους οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνιστικοὶ Ἴππομάχοι γίνονται «Πομάκ» ἢ «Πομάχ». Ἡ λέξη λοιπὸν «Πομάκος» εἶναι ἑλληνικὴ μὲ δάση τὴν ἐτυμολογικὴ προέλευσὴ τῆς.

Ἡ ἄποψη ὅτι ἡ λέξη «Πομάκοι» προέρχεται ἀπὸ τὸ βουλγαρικὸ «πομάγκαμ», πού σημαίνει «βοηθῶ», ἔχει τὴν ἐξῆς δάση: Λησμονεῖ ὅτι πρόδρομος τῆς σλαβικῆς καί βουλγαρικῆς λέξης ἦταν ἡ ὁμηρικὴ - ἑλληνικὴ λέξη «Ἴππομάχος», πού σημαίνει: «ὁ ἀπὸ ἵππου μαχόμενος, ὁ ὀπλίτης ἱππεὺς» (Δημητράκος, «Ἐκσυγχρονισμένο Λεξικόν», Βραβεῖο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν). Τὸ ρῆμα «ἱππομαχέω-ῶ» σημαίνει: μάχομαι ἐφίππος.

Ἡ λέξη «ἱππομαχία» σημαίνει: «μάχη μεταξὺ ἐφίππων, δηλαδή ἱππικοῦ πρὸς ἱππικόν» (Λεξικὸ Πρωῖας). Τὸ βουλγαρικὸ «πομάγκαμ» λοιπὸν ἔχει ρίζα - μήτρα τὸ ἑλληνικὸ «ἱπ- πομάχος». Τὰ: «ἱππομαχία», «ἱππομαχῶ» καί «ἱππομάχος» εἶναι ἑλληνικώτατα - πελασγικά.

• Ἡ ἀρχαία ἑλληνιστικὴ σημασία (ἡ πρώτη ἔννοια) τοῦ ὅρου «ἱππομάχος» εἶναι: «ὁ ἀπὸ ἵππου μαχόμενος», ὁ γενναῖος μαχητὴς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

• Ἀργότερα, ὅταν τὸ ἱππικὸ περιορίζη τὴ σπουδαιότητά του στὴν Πολεμικὴ Τέχνη, ὁ ἱππόμαχος γίνεται αὐτὸς στὸν ὁποῖο ἐμπιστευόμαστε τὴ φροντίδα τῶν ἵππων τοῦ ἱππικοῦ σώματος.

• Καί ἀργότερα, ὅταν πιά τὸ ἱππικὸ ἐξασθενίζη τὴ συμβολή του στὴν Πολεμικὴ Τέχνη (γιατὶ ἀναπτύσσεται τὸ Πυροβολικὸ καί ἀργότερα τὰ Ἄρματα Μάχης), ἔχουμε τὸν «ἱπποκόμο» καί τὸ «ἱπποκομῶ», δηλαδή αὐτὸν πού περιποιεῖται τοὺς ἵππους καί αὐτὸν πού «ὑπηρετεῖ τὸν ἀξιωματικόν», δηλαδή τὸν βοηθό.

Ἀλλὰ τὸ συντριπτικὸ στοιχεῖο ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς μας εἶναι τὸ ἐξῆς: Ἡ παραγωγή τοῦ «Πομάκοι» ἀπὸ τὸ «(Ἴπ)-πομάχοι» ἀναγνωρίζεται ὡς γενεσιουργὸ αἴτιο, γιατί συνδέεται μὲ τὸ κοσμοϊστορικὸ γεγονός τῆς κατάκτησης τῆς Ἀσίας ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες - δημιουργοὺς καί τοῦ ὅρου αὐτοῦ. Οἱ Ἑλληνες ἦταν πάντα γεννιήτορες ὀνοματοδοσιῶν, ὅπως εἶναι οἱ λέξεις: Εὐρώπη, Μακεδονία, Σκόπια, Κόσμος, Πλανήτης...

7. Συνοπτικά: ἀποκρούω τὴν ὀνοματοδοσίαν τοῦ ἀρχαιότατου αὐτοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ βουλγαρικὸ «πομάγκαμ» (βοηθῶ) γιὰ τοὺς ἐξῆς αὐτονόητους λόγους:

α) Ἡ λέξη αὕτη ἔχει πρόσφατη ἐμφάνιση (γύρω στὸν 13ο ἢ 14ο αἰῶνα μ.Χ.), ἐνῶ οἱ Ἀγριᾶνες - Πομάκοι ἔχουν ἱστορία πάνω ἀπὸ 8.000 χρόνια ὡς Πελασγοὶ - Θοράκες. (Μὴν ξεχνᾶμε τὸν πρῶτο Ἀρχάνθρωπο στὰ Πετράλωνα τῆς ἀρχαίας Θοράκης.)

β) Εἶναι λογικὸ οἱ ἀρχαῖοι Ἀγριᾶνες νὰ μετονομαστοῦν σὲ «Ἴππομάχους» γύρω στὸν 3ο π.Χ. αἰῶνα, δηλαδή στοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους, γιατί μὲ τὸν ἑλληνικὸ αὐτὸν τίτλο οἱ μαχητὲς (Ἴπ-πομάχ-οι) τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀποκτοῦν δόξα, αἴγλη, πού τοὺς ἐπιτρέπει νὰ γίνουν περισσότερο γνωστοὶ μὲ τὸ «Ἴππομάχοι» παρὰ μὲ τὸ ἀρχαῖο Ἀγριᾶνες, πού χάνει τὴν ἀρχαία

ἐπιβολή του ὡς ὄνομα χωρὶς ἱστορική φήμη.

γ) Οἱ Βούλγαροι πρέπει νὰ γνωρίζουν ὅτι οἱ πρῶτες λέξεις ποὺ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸ τοπωνυμίων καὶ λαῶν ἔχουν κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικὴ πολιτιστικὴ προέλευση καὶ ὄχι σλαβικὴ ἢ βουλγαρικὴ, γιὰτί:

Α. Οἱ Ἕλληνες ἐμφανίζονται γλωσσικὰ στὴν περιοχὴ τοῦ Αἴμου πρὶν 8.000 χρόνια, ἐνῶ οἱ Βούλγαροι ἐμφανίζονται πρόσφατα, στὸν 6ο - 7ο αἰῶνα, καὶ

Β. Ἡ πρώτη γλῶσσα, ποὺ ἐμφανίζεται στὴν περιοχὴ τοῦ Αἴμου (Ῥοδόπης), εἶναι πελασγικὴ ἢ πρωτο-ἑλληνικὴ ἢ ὀμηρικὴ, ποὺ εἶναι ἡ γλῶσσα - μητέρα ὅλων τῶν ἄλλων ἐθνικῶν γλωσσῶν: Ἑλληνικῆς, Βουλγαρικῆς, Ρουμανικῆς, Σκοπιανῆς, Ἀλβανικῆς... Νά, γιὰτί καὶ ἡ λέξη «Πομάκοι» ἔχει ἑλληνικὴ - ὀμηρικὴ προέλευση φυσικὰ, ἀπὸ τὸ Ἱππομάχοι...

8.

Συμπέρασμα:

α) Οἱ Πομάκοι (Ἱππομάχοι) εἶναι ἀρχαιότατος ἑλληνο-θρακικὸς λαός, μὲ τὸ ἀρχικὸ ὄνομα «Ἀγριᾶνες», ποὺ ἐμφανίζονται ἀπὸ τὴν Προ-ὀμηρικὴ ἐποχὴ καὶ δὲν ἔχει καμμία σχέση (φυλετικὴ - ἀνθρωπολογικὴ): Α) μὲ τοὺς Βουλγάρους ποὺ ἔρχονται στὴ Χερσόνησο τοῦ Αἴμου τὸν 6ο - 7ο αἰῶνα μ.Χ. ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Ἀσία καὶ Β) μὲ τοὺς Τούρκους ποὺ ἔρχονται στὴ Χερσόνησο τοῦ Αἴμου τὸν 14ο αἰῶνα μ.Χ. ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας. Ὅλες οἱ ἀνθρωπολογικὲς μελέτες (ἀνθρωπομορφικῶν χαρακτηριστικῶν κ.τ.λ.) μᾶς ἀποκαλύπτουν αὐτὴ τὴν ἀλήθεια. Νὰ τὸ ἰσχυρὸ ἐπιστημονικὸ τέστ φυλετικῆς προέλευσης.

β) Οἱ Βούλγαροι τοὺς ὑποτάσσουν καὶ τοὺς ἐκφοβίζουν ἐπὶ δύο αἰῶνες ἀναγκαστικά, γι' αὐτὸ καὶ ἡ φαινομενικὴ κυριαρχία τῆς βουλγαρικῆς γλώσσας στοὺς Πομάκους, οἱ ὁποῖοι ἐντοῦτοις ἔχουν στραφῇ ἐναντίον τῶν Βουλγάρων ἐπὶ Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

γ) Οἱ Τούρκοι τοὺς ἐξιολογίζουν ὑποχρεωτικὰ ἐναντι δελεαστικῶν ἀνταλλαγμάτων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο συνεχίζουν καὶ σήμερα προσφέροντάς τους π.χ. κεραίες ὑψηλῆς λήψεως γιὰ τὶς τηλεοράσεις τους, γιὰ νὰ δέχωνται τὴν ἄμεση καὶ ἔμμεση «πλύση ἐγκεφάλου» τῆς Ἀγκυρας.

Οἱ ἐναλλακτικὲς προελεύσεις τῆς ὀνομασίας «Πομάκοι» εἶναι ἀρκετὰ «πειστικές»:

- Κατὰ μία ἄποψη, ὑποστηρίζεται ἡ προέλευση τοῦ ὅρου ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ λέξη *πόμαξ*, ποὺ σημαίνει τὸ δυνατό πότη κρασιοῦ (ἀπὸ τὴ συνήθεια τῶν ἀρχαίων Θρακῶν νὰ πίνουν κρασί καὶ νὰ λατρεύουν τὸν Διόνυσο). Ἡ ὀνομασία αὐτὴ δὲν φαίνεται πιθανή, γιὰτί οἱ ὄρεινοὶ Πομάκοι τῆς Ῥοδόπης δὲν πίνουν συνήθως κρασί. Ἄλλωστε τὸ «πόμαξ» δὲν ἔχει ἰδιαίτερη βάση ὡς στοιχεῖο διάκρισης, γιὰτί πολλοὶ ἀρχαῖοι Ἕλληνες (Μακεδόνες, Θεσσαλοὶ, Κορίνθιοι κ.ἄ.) ἔπιναν κρασί... Ἡ οἶνοποσία δὲν ἦταν μοναδικὸ χαρακτηριστικὸ μᾶς μόνο φυλῆς.

- Κατὰ μιὰ ἄλλη ἄποψη ἡ ὀνομασία ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι στὴν ἀρχαία Θράκη ὑπάρχει πόλη μὲ τὸ ὄνομα «Πόμα», δηλαδὴ ἀρχαῖο θρακικὸ τοπωνύμιο, τὸ ὁποῖο προσέδωσε τὴν ὀνομασία. Κατὰ τὴ γνώμη μας ἓνα μικρὸ τοπωνύμιο, ὅπως ὁ ἀρχαῖος οἰκισμὸς «Πόμα», δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν ὀνομασία μᾶς μεγάλης φυλῆς, ποὺ ξεπέρασε σὲ πληθυσμὸ τὶς 500.000.

- Κατὰ μιὰ ἄλλη ἐκδοχὴ τὸ «Πομάκος» εἶναι προσαρμογὴ ἢ παραφθορὰ τῆς λέξης «Ἀπόμαχος», ποὺ ἀποδίδει τὴν ἐπιστροφὴ τῶν Ἀγριῶνων πολεμιστῶν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου μετὰ τοὺς νικηφόρους πολέμους ἐναντίον τῶν Περσῶν. Αὐτὴ ἡ ἐκδοχὴ προσεγγίζει τὴν ἔλευση τοῦ «Πομάκος» ἀπὸ τὸ «(Ἱ)πομάχος», ἀλλὰ δὲν εἶναι ρεαλιστικὴ, διότι καὶ ἄλλοι πολεμιστὲς τῶν Μακεδόνων, Ἡπειρωτῶν, Θεσσαλῶν κ.τ.λ. ἦταν ἀπόμαχοι καὶ ἐπέστρεψαν στὴν πατρίδα τους μετὰ τοὺς νικηφόρους πολέμους ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Σταῦρος Θεοφανίδης

Καθηγητὴς τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου

Ἡ γεωγραφική - κρατιστική αντίληψη τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ ἐπικριτὲς τοῦ «Δαυλοῦ»

Πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς τεκμηριωμένης ἀνάδειξης τῆς οἰκουμενικῆς ἑλληνικῆς παρουσίας καὶ δημιουργίας σὲ ἐπίπεδο πολιτικῆς, πολιτισμοῦ καὶ ἐπικοινωνίας σὲ ὅλα τὰ πέρατα τοῦ πλανήτη μας, ἔχει ἐπιμείνει καὶ ἐργασθῇ μὲ τρόπο πρωτότυπο καὶ πρωτοποριακὸ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὁ «Δαυλός». Ἡ σχετικὴ πληροφόρηση τοῦ κοινοῦ γίνεται βάσει θεμελιωμένης ἐπιχειρηματολογίας καὶ ἐπιστημονικῆς μελέτης, πὺν διεξάγουν ἐντόπιοι καὶ ξένοι ἐρευνητές, γεγονὸς τὸ ὁποῖο γίνεται ὅλο καὶ περισσότερο ἀποδεκτὸ καὶ ἀναγνωρίζεται εὐρύτερα. Σίγουρα σὲ μία πρωτοποριακὴ διαδικασία τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζήτησης, προσέγγισης, ἀνάπτυξης καὶ τεκμηρίωσης χωρὺν σφάλματα, λάθη, ἀσάφειες καὶ παραλείψεις· εἶναι τὸ ἀναγκαῖο «ρίσκο» ἐνὸς τέτοιου ἐγχειρήματος. Ὡστόσο αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ στοιχεῖα εἶναι πὺν προωθοῦν, προσδιορίζουν καὶ προβάλλουν τὴ γνωστικὴ ἀναζήτηση καὶ τὴν πνευματικὴ διεύρυνση μέσῳ τῆς ἀλληλοσυμπληρώσεως τῶν ἐρευνῶν καὶ τῆς διαλεκτικῆς τῶν θεωριῶν.

Καὶ ὅμως πάντα σχεδὸν δορίσκονται ἀφορμές, προκειμένου οἱ κακοπροαίρετοι, οἱ κακόπιστοι καὶ ἐνίοτε οἱ ἑλληνοκάπηλοι νὰ ἐγείρουν ἀξιώσεις ὄχι δημιουργικοῦ ἀντιλόγου καὶ ἐποικοδομητικῆς κριτικῆς ἀλλὰ συλλήβδην ἀπορρίψεως, ἀποκλεισμοῦ καὶ ἀφορισμοῦ μὲ νοοτροπία φανατικὴ καὶ ἀφοριστικὴ, πὺν ἐν τέλει λειτουργεῖ εἰς δάρος τῆς ἐλεύθερης ἑκθεσης καὶ ἑκφρασης τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν.

Πέραν ὅλων τῶν ἄλλων αἰτιῶν καὶ αἰτίων, πὺν ὀδηγοῦν κάποιους γραφικούς στὴν κατάκριση τῆς μὴ - συμβατικῆς πρωτοποριακῆς ἑρευνας, ὑπάρχει καὶ ὁ ἀπλούστατος λόγος, ὅτι ἀδυνατοῦν νὰ κατανοήσουν τὴν Ἑλλάδα ὡς μία πολυσημάντη καὶ πολυδιάστατη ἔννοια οἰκουμενικοῦ πλανητικοῦ πολιτισμοῦ, ἢ ὁποία σαφῶς δὲν περιορίζεται ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ ὁμόνυμου κρατικοῦ σχηματισμοῦ, ἀλλὰ κατακλύζει ποικιλοτρόπως διαχρονικὰ καὶ ὑπερχωρικὰ τὴν ἀνθρώπινη ἐμφάνιση, παρουσία καὶ δημιουργία.

Καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ κρατικίστικα στεγανὰ εἶναι πὺν περιορίζουν τὴν ἀντιληπτικὴ ἱκανότητα καὶ διανοητικὴ πρόσληψη αὐτῶν τῶν προκατειλημμένων ἐπικριτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐσφαλμένως ταυτίζουν τὴν κρατικὴ ἐπικράτεια μὲ τὴν ἀπεριόριστη πολιτειακὴ καὶ κοινωνικὴ ἐπέκταση τοῦ Ἑλληνισμοῦ σὲ ὁλόκληρο τὸ εὖρος τῆς οἰκουμένης.

Ἰδου ἢ ἐπ' αὐτοῦ διαφωτιστικὴ καὶ ἀποσαφηνιστικὴ κατάθεση τοῦ ἀείμνηστου Κορνήλιου Καστοριάδη: «Τὸ τρίτο σημεῖο πὺν πρέπει νὰ θυγῇ εἶναι ἢ περίφημη ἔννοια τοῦ κράτους. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις δὲν μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ κράτος, μὲ τὴν ἔννοια πὺν ἔχει ὁ ὅρος αὐτὸς σήμερα, δηλαδὴ τὴν ἔννοια ἐνὸς μηχανισμοῦ ἀνεξάρτητον καὶ ξέχωρον ἀπὸ τὴν κοινωνία. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ κοινότης εἶναι πόλις, πολιτεία καὶ ὄχι κράτος. Ὅταν οἱ Νεοέλληνες μὲ τὴν δοῆθεια τῶν προστάτιδων δυνάμεων καὶ τῶν Βασιλέων ἔφτειαν τὸ σύγχρονο ἑλληνικὸ

κράτος, πήρανε τὴ λέξη αὐτὴ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά, ὅπου δηλώνει ἀπλῶς καὶ ὀρθότατα τὴν **ὥμῃ δία**.

»Οἱ ξένοι φιλόλογοι καὶ ἰδίως οἱ Γερμανοὶ μεταφράζοντας τὴν **Πολιτεία** τοῦ Πλάτωνα μὲ τὸν τίτλο **Der Staat** δημιουργοῦν τεράστια παρεξήγηση. Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ '39 οἱ **Waffen - SS** ἐδημοσίευσαν μιὰ γερμανικὴ μετάφραση τοῦ **Ἐπιταφίου** τοῦ Περικλῆ, τοῦ ὑψηλότερου δημοκρατικοῦ κειμένου πὺν ἔχει ποτὲ γραφῇ. Στὴν μετάφραση αὐτὴ ἡ ἀντικατάσταση τῆς λέξεως «πόλις» ἀπὸ τὴ λέξη «κράτος» ἀρκεῖ, γιὰ νὰ κἀνῃ τὸ κείμενο περιῖπου ναζιστικό. Λέει ὁ Περικλῆς: **«οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θυσίασαν τὸν ἑαυτό τους γιὰ τὴν πόλιν»**. Τί εἶναι ἡ **πόλις**; Σύμφωνα μὲ τὸν Θουκυδίδη: **«ἄνδρες γὰρ πόλις»**, πόλις εἶναι οἱ Ἀθηναῖοι. Ἐπομένως ἡ φράση τοῦ Περικλῆ σημαίνει ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ θυσίασαν τὸν ἑαυτό τους γιὰ τοὺς ἄλλους, γιὰ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς κοινότητος. Αὐτὸ στὰ γερμανικά ἀποδίδεται μὲ τὸ «θυσίασαν τὸν ἑαυτό τους γιὰ τὸ κράτος».

»Τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸ περιφῆμο διδλίο τοῦ Ἀριστοτέλη πὺν ἀνακαλύφθηκε τὸν XIX αἰ., τὴν **Ἀθηναίων Πολιτεία**. Καθηγητὲς πανεπιστημίου, ἑλληνιστὲς πὺν ξέρουν ἑλληνικά ἐκατὸ φορὲς καλύτερα ἀπὸ μένα, μεταφράζουν: **Ἡ Πολιτεία τῶν Ἀθηναίων**: λάθος στοιχειῶδες, γιὰ τὸ ὅποιο θὰ ἔπρεπε νὰ ἀπορρίπτεται πρωτοετῆς φοιτητῆς καὶ τὸ ὅποιο ὀφείλεται φυσικά σὲ προβολὴ σχημάτων τῆς ἐποχῆς τῶν μεταφραστῶν. Γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες δὲν ὑπάρχει Πολιτεία τῶν Ἀθηναίων. Ἀθῆναι εἶναι **γεωγραφικὴ** ἐκφραση. Ἡ πόλις εἶναι οἱ **Ἀθηναῖοι**. **Ἄνδρες γὰρ πόλις**. Ὁ Θουκυδίδης δὲν μιλάει ποτὲ γιὰ **Ἀθῆνα** ἢ καὶ γιὰ ὅποιαδήποτε ἄλλη πόλιν. Ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν **πόλιν** λέει: οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Κορίνθιοι, οἱ Μυτιληναῖοι. Λέει: Ἀθῆνα, Κόρινθος κ.λπ., ὅταν πρόκειται γιὰ **τὸν τόπο**. **Ἡ πόλις δὲν εἶναι γεωγραφικὸς προσδιορισμός**. Πρὶν ἀπὸ τὴν ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος, ἀπελπισμένοι ὁ Θεμιστοκλῆς, γιὰτὶ οἱ ὑπόλοιποι Ἕλληνες δὲν δέχονταν τὰ ἐπιχειρήματά του νὰ δοθῇ ἡ μάχη στὸ μέρος αὐτό, ἀπειλεῖ λέγοντας: ἐμεῖς (πὺν ἔχουμε τὰ περισσότερα καράδια) θὰ φύγουμε καὶ θὰ φτειάζουμε μιὰ ἄλλη πόλιν ἄλλου, στὴν Ἰταλία. Μὲ αὐτὸ ἐννοεῖ ὅτι ἡ Ἀθῆνα θὰ εἶναι ἐκεῖ πέρα, ὅτι ἡ Ἀθῆνα εἶναι ἐκεῖ πὺν εἶναι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὄχι οἱ Ἀθηναῖοι ἐκεῖ πὺν εἶναι ἡ Ἀθῆνα. Κι ὅμως ἕνας Θεὸς ξέρει, πόσι ἂν οἱ Ἀθηναῖοι ἦταν συνδεδεμένοι μὲ τὴ γῆ τους. Θεωροῦσαν τοὺς ἑαυτούς τους ὡς τοὺς μόνους αὐτόχθονες Ἕλληνες, θεωροῦσαν ὅτι εἶχανε φυτρώσει μέσα ἀπὸ τὴ γῆ. **Ἡ ἐδαφικὴ ἀντίληψη τῆς πολιτικῆς κοινότητος εἶναι σύγχρονη ἀντίληψη**. Ἀρχίζει στοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους καὶ κορυφώνεται μὲ τὴν φεουδαρχία.»

[Κορνῆλιος Καστοριάδης, «Ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Δημοκρατία καὶ ἡ σημασία της γιὰ μᾶς σήμερα», ἐκδ. «Υψίλον», Ἀθῆνα, 1986, σελ. 37-38.]

Στὴν παραπάνω κριτικὴ του τοποθέτηση ὁ ἀδογματίστος πανεπιστήμων φιλόσοφος καταδεικνύει πόσο ἄτοπο καὶ ἄνομο εἶναι νὰ προσεγγίζουμε τὸ παρελθὸν ὑπὸ τὴν ἐπήρεια σύγχρονων ἀντιλήψεων ἢ ἰδεοληψιών. Ὡς ἐκ τούτου ὀφείλουμε νὰ δοθῇσουμε καὶ νὰ προβάλλουμε τὴν ἔρευνα μὲ δάση τὸ πνεῦμα τοῦ ἐξεταζόμενου παρελθόντος, ὅπως πράττει ὁ «Δαυλὸς» ἐπὶ 20 χρόνια. Ἡ ἀξιοποίηση τοῦ παρελθόντος πρὸς ὄφελος τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀποτελεῖ μιὰν ἄλλη ὑπόθεση.

Ἀλέξανδρος Χ. Μήτσιου

Συγγραφέας - ἐρευνητῆς,

Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

“Όταν ξεπερνᾷς τὰ ὅρια... Ο ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ, Η ΤΕΧΝΗ, Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΜΠΕΔΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

Ἐὰν οἱ προτομές τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, ποιητῶν καὶ καλλιτεχνῶν μειδιοῦσαν, χαμογελοῦσαν ἢ καὶ γελοῦσαν, νά ᾽σαστε σίγουροι ὅτι αὐτὸ θὰ γινότανε συνέχεια. Κι ὁ λόγος εἶναι ἁπλός: Αὐτοὶ θὰ βλέπουνε κάθε μέρα τοὺς νεώτερους ν’ «ἀνακαλύπτουνε γιὰ πρώτη φορά» κάτι, πού ἔχει περάσει ἀπ’ τὴ δική τους σκέψη καὶ τὰ δικά τους χέρια. Μὰ ὁ μεγάλος χρόνος μαζί μὲ τὶς ἐκάστοτε ἐξουσίες ἢ, γιὰ νὰ ᾽μαστε πιὸ εἰλικρινεῖς, «μασκευμένες» στυγνὲς δικτατορίες, πολιτικές, θρησκευτικές καὶ ἰδιωτικές, τὰ ᾽χουνε κάψει, ἂν καιγόntonταν, τὰ ᾽χουνε ἀκρωτηριάσει, θάψει, χρησιμοποιοῦσε σὰν ὑλικά οἰκοδομῶν καὶ γενικά διαστρεβλώσει, ἀφήνοντας ἐλάχιστα, ὅσα τοὺς ἐξυψηρετοῦσαν, δηλαδή ἓνα περίπου στίς δέκα χιλιάδες.

Μέσα σ’ αὐτὸ τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ τὴν ἄφατη ταφὴ ζωντανῶν εἶναι τὰ ἔργα τῶν φιλοσόφων, τῶν ποιητῶν καὶ τὰ δημιουργήματα τῶν καλλιτεχνῶν. Θὰ ρωτήση ἓνας: Ἕνα μόνο στὰ δέκα χιλιάδες ἔχει μένει; Ἀπαντῶ: Καὶ πολὺ εἶναι αὐτό, ἀφοῦ οἱ συνεχεῖς νέες ἀνασκαφές ὅλο καὶ μεγαλώνουνε τὸν ἀριθμὸ τῶν κατεστραμμένων ἔργων.

Μία ἀπ’ αὐτὲς τὶς «νέες ἀνακαλύψεις» τῶν νεωτέρων εἶναι καὶ ὁ Ὑπερρεαλισμὸς τοῦ André Breton, ὅπως τὸν διατύπωσε αὐτὸς στὸ πρῶτο «Μανιφέστο τοῦ Ὑπερρεαλισμοῦ» τὸ 1924 καὶ τὸν συμπλήρωσε ἐλάχιστα στὸ «Δεύτερο Μανιφέστο» τὸ 1930. Ἄς δοῦμε τί εἶναι Ὑπερρεαλισμὸς ἢ Σουρρεαλισμὸς καὶ πῶς τὸν διατυπώνει ὁ André Breton στὸ «Πρῶτο Ὑπερρεαλιστικὸ Μανιφέστο»: «Ὁ Ὑπερρεαλισμὸς εἶναι καθαρὰ ψυχικὸς αὐτοματισμὸς, πού μ’ αὐτὸν προτίθεται νὰ ἐκφράσῃ κάποιος εἴτε προφορικὰ εἴτε γραπτὰ εἴτε μὲ κάθε ἄλλο τρόπο τὴν πραγματικὴ λειτουργία τῆς σκέψης. Ὑπαγόρευση ὅμως τῆς σκέψης μὲ τὴν ἀπουσία κάθε ἐλέγχου ἀσκημένου πάνω της ἀπὸ τὴν λογικὴ καὶ ἔξω ἀπὸ κάθε αἰσθητικὴ καὶ ἠθικὴ μέριμνα».

Τόσο χωρίς έλεγχο, όσο παραμένει Τέχνη

Δηλαδή, καθώς βλέπουμε έδω, διατυπώνεται από έναν νεότερο θεωρητικό όρισμό της Τέχνης, και μάλιστα της Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς με τὴν Μυθολογία της, με μόνη διαφορά τὸν ὑπερτονισμό ἀπ' τὸν André Breton τοῦ ὅρου «*Ἐξω ἀπὸ αἰσθητικοθητικῆς μέριμνα*», πράγμα πὺν ὑπάρχει καὶ στὴν Ἀρχαία Ἑλληνική ἀλλὰ σὲ τόση ποσότητα μόνο, ὅσο ἡ Τέχνη νὰ μπορέσει νὰ παραμείνει Τέχνη.

Κάθε τι ἔρχεται σὰν ἀνάγκη· καὶ σὰν ἀνάγκη ἦρθε καὶ ἡ Τέχνη σὲ κάποιους χαρισματικούς ἀνθρώπους ἀπὸ τοὺς προϊστορικούς κιόλας χρόνους. Ἡ ἀτέλεια τῆς γλώσσας σὰν ἐκφραστικοῦ μέσου αὐτῶν τῶν χαρισματικῶν ἀνθρώπων ἐδημιούργησε τὴν Τέχνη· κι ἀνάλογα με τὸ μέσον, πὺν χρησιμοποίησαν σ' αὐτὴν, πῆρε καὶ τὸ ἀνάλογο ὄνομα. Ἐκφραση με τὸ κορμί; Χορός. Με τὸ πινέλλο; Ζωγραφική. Με τὸ σκαρπέλλο; Γλυπτική. Με τοὺς ἦχους; Μουσική. Με τὴν ἔναρθη κραυγή; Ποίηση. Μέσα σ' αὐτὸν πάλι τὸν νέο τρόπο ἐκφρασης, πὺν εἶναι ἡ Τέχνη, ὁ δημιουργὸς της κατάλαβε ὅτι μπορεῖ νὰ μιλήσει ἐλεύθερα, νὰ εἶναι ἐλεύθερος, πράγμα δὲν θὰ μποροῦσε μ' ἄλλον τρόπον ἐκφρασης νὰ κάνη μέσα στὴν κοινωνία χωρὶς κάποιες συνέπειες.

Βλέπουμε λοιπὸν ἐδῶ ὅτι ἡ Τέχνη ἀποτελεῖ καὶ εἶναι ἡ πρώτη ἐλευθερία τοῦ κοινωνικοῦ σκλάβου. Τί θὰ θέλουμε νὰ ποῦμε μέσα σ' αὐτὴν; Θὰ τὸ ποῦμε. Τί μᾶς περνάει ἀπ' τὸ νοῦ; Θὰ τὸ δάλουμε μέσα σ' αὐτὴν. Μέσα σ' αὐτὴν δὲν θὰ λογαριάσουμε κανέναν γύρω μας, κανέναν μεγαπίθηκο δυνάστη, καμμὶὰ δικτατορία τοῦ κοινωνικοῦ μας συνόλου. Μέσα σ' αὐτὴν θὰ δάλουμε ὅ,τι μᾶς ἀρέσει, χωρὶς νὰ δώσουμε λογαριασμό σὲ κανέναν. Μὰ ὅλα αὐτὰ πῶς; Μὲ τίς σκέψεις μας, πὺν θὰ τὴν ντύσουνε με μιὰ ἄτρωτη θεωράκιση: τὸν μῦθο καὶ τὴν ἀλληγορία, πὺν θὰ ἔχῃ χιλιάδες ἐκδοχές. Μέσα σ' αὐτὸν θὰ ποῦμε καὶ θὰ κάνουμε ὅ,τι θέλουμε. Ὁ μῦθος λοιπὸν θ' ἀποτελέσει ὅλους τοὺς κωδικούς τῆς Τέχνης: ὄνειρα, ἔνστικτα, καλὲς - κακὲς σκέψεις, ὅλες μέσα ἀπ' αὐτόν, ὁπότε καὶ μέσα στὴ Τέχνη. Ἡ φιλοσοφία, σὰν καθαρὴ ἐκφραση ἐλευθερίας πάλι γιὰ καθαρὰ λόγους ἀσφαλείας, θὰ ἐνταχθῇ ἀπ' τὴν ἀρχὴ κιόλας μέσα στὴν ποίηση ἢ σὲ ἕνα λίγο ἢ πολὺ κωδικὸ λεξιλόγιο τοῦ δημιουργοῦ της, πὺν θὰ εἶναι κάπως γριφῶδες, σὰν πεζὴ ποίηση, μὰ αὐτὸ εἶναι ἕνα ἄλλο θέμα.

Μὰ πάλι μπορεῖ νὰ πεταχτῇ ἕνας καὶ νὰ πῇ: Τί λέει αὐτός; Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία ἦτανε θρησκεία. Ὅλο μιλάει γιὰ ἐλληνοθεούς, ἥρωες, τραγικά καὶ μὴ πρόσωπα. Τοὺς ἀπαντῶ: Ἦτανε καὶ θρησκεία. Μὰ αὐτὸ εἶναι ἕνα ἄλλο θέμα, ἀλλὰ:

Τὸ μεγαλεῖο τῶν Ἑλλήνων
εἶναι, πὺν φτειάξαν τοὺς θεοὺς τοὺς ἀνθρώπους,
καὶ τῶν θεῶν τοὺς πάλι,
τὴ μιὰ γιὰτὶ δὲν ζήσανε ποτέ, γιὰ νὰ πεθάνουνε,
τὴν ἄλλη γιὰτὶ ἡ φύση ζῇ αἰώνια.

Ἀκόμη καὶ τὸ ἄλλο, τὸ σπουδαῖο, ὅτι δηλαδή ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες καὶ τὸ

αἰώνιο ὑπάρχει ἡ Τέχνη τους καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψης τους, Ἡ φιλοσοφία τους, μία Τέχνη, ποὺ ἀπ' αὐτὴν ἀπουσιάζει τελείως ὁ μυστικισμός, ὁ ὁποῖος πάντοτε στέκει φράγμα στὴν ἐλεύθερη σκέψη, ἄρα καὶ στὴν ἀληθινὴ μεγάλη, ποὺ ἐκφράζει τὸ ἄπειρο καὶ τὸ αἰώνιο, Τέχνη. Μέσα ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Τέχνη ἀπουσιάζει κάθε παθητικὸ καὶ ζητιάνικο στοιχεῖο, ὅπως ἐπίσης αὐτὸ τῆς ἐξάρτησης ἢ τῆς τρομοκρατίας ἀπὸ ἓνα δέος. Μέσα σ' αὐτὴν δὲν ὑπάρχει παρὰ ὁ ἀγὼν, ἡ μάχη, ὁ θαυμασμός, ὁ ἥλιος ἢ τὸ σκοτάδι, καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, ἀλλὰ μὲ ζωή.

Φοβοῦνται ν' ἀλλάξουν τὸ ψεῦδος μὲ τὴν ἀλήθεια

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὅσοι ἔχουνε μάθει νὰ ζοῦνε καὶ νὰ σκέφτονται μέσα σὲ ὥριμα καὶ περασμένα ἀπὸ αἰῶνες μέσα τους ὅρια καὶ αὐτὰ νὰ τοὺς τὰ ἔχουνε περάσει σὰν ἀναλλοίωτες μοναδικὲς ἀλήθειες λόγῳ τῆς ἐσκεμμένης, τὶς περισσότερες φορὲς ἱστορικῆς ἐμπέδωσης τῆς ἄγνοιας, θὰ ξαφνιαστοῦνε. Θὰ ποῦνε: Τί λέει αὐτός; Ὁ Ὑπερρεαλισμὸς ὑπῆρχε στὴν Ἑλλάδα; Τοὺς ἀπαντῶ; Δὲν ὑπάρχει Τέχνη χωρὶς ὑπερρεαλισμὸ μέσα της, χωρὶς αὐτοματισμὸ, χωρὶς ὄνειρο, χωρὶς τέρατα - πόθους, χωρὶς ἔνστικτα ἡμέρα ἢ ἄγρια, καλὰ ἢ ἄσχημα, δίχως δηλαδὴ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ καί, τὸ σπουδαιότερο, χωρὶς τὴ σμίξη πραγματικότητας καὶ ὁνείρου· οὕτε ὑπάρχει Τέχνη χωρὶς συναισθήματα, ποὺ αὐτὰ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ κλαδιὰ τῶν ἐνστίκτων. Πόσοι δὲν θὰ θέλανε νὰ εἶναι γιὰ κάποιους ἀνθρώπους Μέδουσες; Μήπως κάτω ἀπὸ τὴν Μήδεια, αὐτὴν τὴν ὅλο δροσιὰ καὶ ὑγεία βασιλοκοπελιά, τὴ λαχταριστὴ ἀπ' ὅλους, τὴν πολυμαθὴ καὶ γιαιτρὸ τῆς ἐποχῆς της, κρύβεται τὸ γυναικεῖο μῖσος γιὰ τὰ διήθεν ἐγκλήματά της, ἢ ἦταν μόνον φανταστικὴ ἀπειλὴ σὲ μιὰ ἀδίστακτη, ἀδυσώπητη καὶ τάχα θεϊκὴ φαλλοκρατία;

Τὸ ἄσχημο εἶναι, ποὺ τὴν Ἱστορίαν τὴν γράφουν οἱ νικητές. Καῖνε, ρημάζουνε ὅ,τι ὠραῖο ὑπάρχει, ποὺ τοὺς «χτυπάει ἄσχημα» στὴ νοστοροπία τους καὶ στὴν ἀρχικὴ δογματικὴ ὑστερία τους· καὶ πάνω σ' αὐτὲς τὶς στάχτες καὶ τὰ ἐρείπια γίνεταί ἡ ἱστορικὴ ἐμπέδωση τῆς ἄγνοιας σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Τέχνης. Τὴν πραγματικὴ ἱστορία ἢ τὴν πραγματοῖστορία κανεῖς δὲν τὴν ρωτᾷ καὶ δὲν ἐξηγεῖ μὲ τὴν λογικὴ του καὶ ἀπὸ ἄλλα συνεχῶς νέα ἱστορικὰ στοιχεῖα τὰ τότε γεγονότα. Κάποιοι, ἐλάχιστοι κάθε φορὰ, πολὺ υπεύθυνα ἄτομα, θὰ τὸ ἐπιχειροῦνε, ἀλλὰ ὅλες τὶς φορὲς ἔχουνε ἐχθρὸ τοὺς τὰ ἴδια τὰ κατεστημένα. Γιατί; Γιὰ πολλοὺς λόγους.

Αὐτὸς ὁ μεγάλος βλάκας Προκρούστης, ποὺ λέγεται ἐξουσία, ὄχι μόνον φοβᾶται ν' ἀλλάξῃ κάποια ψεύτικα στοιχεῖα, ποὺ τὰ ἔχει δώσει γιὰ ἀληθινὰ, ἀλλὰ, βολεμένος σ' αὐτὰ, ἔχει ἐκτὸς ἀπ' τοὺς ἐντεταλμένους του ἢ διήθεν μισθωτοὺς θεματοφύλακες του μὲ τὴν παρανοικὴ ἀγανάκτησή τους καὶ τὴν σεμνοτυφία τους καὶ ἓναν ἄλλον μεγάλον ἄμισθο δουλικὸ στράτο ἢ ἔμμεσα μισθωτό: τοὺς συντηρητικούς, αὐτὰ τὰ περίεργα μυθόζωφα, ποὺ συνήθως ἰσχύει γι' αὐτοὺς αὐτὸ ποὺ λένε οἱ στίχοι:

«Μυθόζωφα φρουροὶ

στὰ πεσμένα κάστρα τους μὴν πέσουνε.»

Ἡ Λήδα καὶ ὁ Κύκνος (Δίας). Τυπικὰ ὑπερρεαλιστικὴ πλαστική. Ἀρχαῖο ἐλληνικὸ ἀνάγλυφο. (Μουσεῖο Μαδρίτης.)

Μπορεῖ ἓνας πολὺ σωστὰ νὰ πῇ τὸ ἑξῆς: Τί ὑπερρεαλισμὸς μπορεῖ νὰ ὑπάρχει στοὺς Ἕλληνες, ἀφοῦ τίποτε τὸ ἀνεξήγητο δὲν ὑπάρχει οὔτε στὴν ποίησή τους ἀλλὰ οὔτε καὶ στὴ γλυπτικὴ τους, ἐνῶ στὸν σημερινὸ ὑπερρεαλισμὸ τὰ πάντα ἀφήνουν τὴν ἐξήγησή τους στὴ φαντασία καὶ τὴν πνευματικὴ ἱκανότητα τοῦ παρατηρητῆ τους. Ἀπαντῶ: Ἡ ἐξήγησις κάθε ἀρχαίου ἐλληνικοῦ ἔργου ἔγινε, ἀφοῦ μεσολάβησε κάποιος χρόνος· κι ὁ δημιουργὸς του μίλησε γιὰ τὴν σκέψι του τοποθετώντας τὴν σὲ ἓναν μῦθο. Τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ συμβῇ σ' ἓναν νέο ὑπερρεαλιστὴ δημιουργό, πού ἐξηγώντας τὴν σκέψι του κάνει τὴν τέχνη του ἀνεξήγητη.

Τρίτων, υἱὸς τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ τοῦ Ποσειδῶνος.

“Όταν ξεπερνᾷς τὰ ἑλληνικὰ ὅρια...

Κάθε νέα θεωρία, εἴτε αὐτὴ πιστεύεται γιὰ νέα χωρὶς νὰ εἶναι εἴτε καὶ εἶναι νέα πραγματικά, ἀρχικὰ διακρίνεται ἀπὸ ἓναν ἐνθουσιασμό, πὺν φθάνει μέχρι καὶ τὴν μανία· καὶ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Ὑπερρεαλισμὸς τοῦ André Breton. “Όταν ἓνας ζωγράφος ἔκανε ἓναν ἄντρα, πὺν φοροῦσε τὸ σῶδρακό του καὶ πὺν εἶχε ἀφοδεύσει μέσα σ’ αὐτό, παρ’ ὅλο πὺν εἶχε γίνεῖ ὁ Ὑπερρεαλισμὸς ἢ «νέα Τέχνη τῆς ἐποχῆς» καὶ εἶχε πάρει τὴ μορφή καλλιτεχνικῆς ὑστερίας καὶ μόδας, τελικὰ αὐτὸ τὸ κατασκεῦασμα δὲν μπόρεσε νὰ μείνῃ σὰν Τέχνη, γιὰτὶ ἀπλούστατα ἔχει περάσει τὰ ἑλληνικὰ ὅρια τοῦ ἐξωαισθητικοῦ, ὁπότε καὶ δὲν εἶναι Τέχνη. Τότε τόσο ὁ Breton ὅσο καὶ ἄλλοι καταλάβαινε πὺς ἡ Τέχνη σὰν τὴ Φύση δὲν συγχωρεῖ κάποια λάθη, ἢ Φύση τὰ λάθη τῆς λογικῆς καὶ ἡ Τέχνη τὰ λάθη τῆς αἰσθητικοῦ, σὰν νὰ σοῦ ὑπαγορεύῃ μὲ μιὰ φωνή: “Ό,τι ὠραῖο εἶναι Τέχνη. Τώρα, ἂν μένουνε κάποια ἐξαμβλώματα δῆθεν καλλιτεχνικὰ καὶ μάλιστα μεγάλων δημι-

ουργῶν, αὐτὰ δὲν εἶναι παρὰ τὸ χρόνιο μῖσος τῶν καλλιτεχνῶν κι ἡ κοροϊδία τους γιὰ ἓναν κτηνανθρώπινο κόσμο, πού μιὰ ὁλόκληρη ζωὴ τοὺς εἶχε φτύσει, ἐξευτελίσει οἰκονομικά καὶ ἠθικά καὶ τοὺς πιὸ λεπτοὺς καὶ ἀδύνατους τοὺς εἶχε τρελλάνει. Ἡ πεῖνα καὶ τὸ κομμένο αὐτὶ τοῦ van Gogh καὶ χιλιάδων ἄλλων παίρνουν τὴν ἐκδίκησή τους ἀπὸ τοὺς ἀνθρωποειδεῖς πίθηκους, πού ἡ Τέχνη μπορεῖ νὰ ἀποτελεῖ, καὶ μόνον, τὸ ἀνθρώπινο ἄλλοθί τους.

Ὁ λόγος πού ἡ Τέχνη εἶναι ἡ ἀνθρώπινη αἰωνιότητα, εἶναι ἀπλός: Δὲν παύει αὐτὴ νὰ εἶναι ἡ θνητὴ παρουσία - φωνὴ μπροστὰ στὸ αἰώνιο· κι αὐτὴ ν' ἀπορρῇ ἀπὸ τὴ σχέση αὐτῶν τῶν δύο: αἰώνιου καὶ θνητοῦ. Εἰδικὰ ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Τέχνη δὲν ἔχει «κουρασθῇ» ποτὲ ἀπ' αὐτὴν τὴ συνεχῇ κόντρα· καί, γιὰ νὰ μιλήσουμε λιγάκι ποιητικά, ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Τέχνη εἶναι τὸ ἐλεύθερο πουλὶ τῆς ἐλευθερῆς ἀνθρώπινης σκέψης. Αὐτὴ πάλι δὲν ἄφησε νὰ τῆς ξεφύγῃ τίποτε. Ὅλα τὰ πρότυπα τῶν νεωτέρων ἐκφάνσεων τῆς Τέχνης βρῖσκονται σ' αὐτὴν καὶ μάλιστα ὁ Ὑπερρεαλισμὸς στίς πιὸ ὥραϊες τοῦ ἀπεικονίσεις: Ἡ Γέννηση τοῦ Χρυσάορος καὶ τοῦ Πήγασου, ἡ Γέννηση τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Διονύσου καὶ πολλὰ ἄλλα.

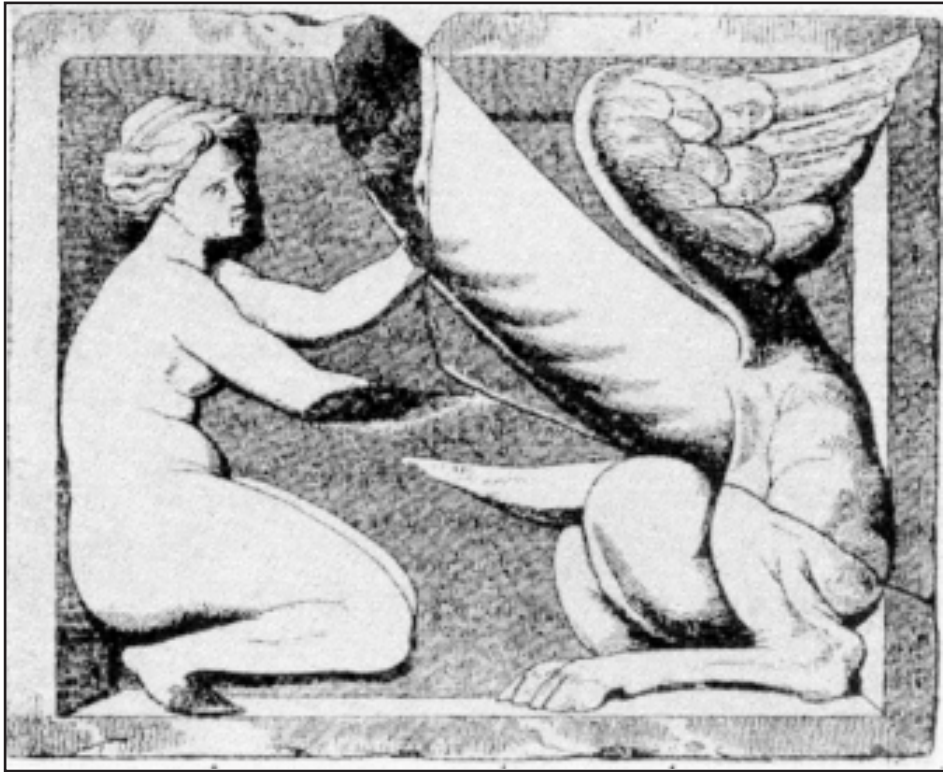
Ἐνα εἶδος Τέχνης μονάχα δὲν ἀνήκει στὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Τέχνη, κι αὐτὸ, γιατί ἡ Τέχνη αὐτὴ εἶναι τελείως ξένη ἀπὸ τὴν ἰδιοσυγκρασία της. Ποιὰ; Αὐτὴ τοῦ πολτοποιημένου ἀτόμου πού τραγουδάει μαζοχιστικά, τοῦ λυωμένου ἀνθρώπου, τοῦ ζητιάνου, τοῦ ἀπρόσωπου πιὰ ἀτόμου, πού ἡ φωνὴ του εἶναι κραυγὴ καὶ μάλιστα ὅχι δική του, ἀλλὰ μιᾶς μάζας, τοῦ κοινωνικά πετσοκομμένου, τοῦ ἀνθρώπινου δηλαδή κιμᾶ, πού οὐρλιάζει σὰν τὰ ψημένα κομμάτια τῶν ἀγελάδων τοῦ ἡλιου καὶ πού δυστυχῶς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς Τέχνης χαρακτηρίζει ἔντονα τὴν σημερινή.

Εἶναι μεγάλη εἰρωνεΐα σήμερα νὰ μιᾶν οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἐξουσίες καὶ οἱ χορῶδίες τους γιὰ ἀνώτερο πολιτισμὸ καὶ εὐτυχισμένον ἄνθρωπο, ὅταν οἱ καλλιτέχνες φτειάχνουν ἢ ζωγραφίζουν ἀνθρώπους – σαλιγκάρια – τυφλοπόντικες, γλοιώδη σχήματα, κλουβιά καὶ πελώρια ἀνοιγμένα κονσερβοκούτια.

Σ' αὐτὴν τὴν ἐργασία μου, στὴν ἐπικεφαλίδα τῆς κιόλας, ἀναφέρω καὶ τοὺς Ἑλληνες. Μὴν νομίζετε ὅτι ἀναφέρομαι στοὺς παλιούς. Αὐτοὶ ὅ,τι ἤτανε νὰ δείξουν, τὸ δείξαν, ἀκόμη καὶ τὰ ἄσχημά τους, ὅπως τὴ φαγωμάρα τους λόγω τῆς δυνατῆς προσωπικότητάς τους καὶ τῆς ἐμφυτῆς νοστοροπίας τους νὰ μὴν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τίποτα κι ἀπὸ κανέναν. Μιλᾶω γιὰ τοὺς σημερινούς Ἑλληνες, πού ἔχουνε ἓνα χαρακτηριστικό, τὸ ἴδιο καὶ πλεονέκτημα καὶ μειονέκτημα. Ποιό; Τὸ ὅτι εἶναι αὐτὸ πού εἶναι: Ἑλληνες, λέγονται Ἑλληνες καὶ ζοῦνε καὶ σκέφτονται ἑλληνικά.

Ἀφήνω τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ εἶναι ἓνας Ἑλληνας. Ἀς τὸ καταλάβῃ ὅποιος θέλει, γιατί εἶναι κάτι ἂν ὅχι αὐταπόδεικτο, τοῦλάχιστον κάτι πολὺ χτυπητό, κι ἂς καταπιαστώ μὲ τὸ μειονέκτημα μόνο.

Ὅταν ἔχῃς μεγάλους προγόνους, δὲν εἶναι ἀνεκτὸ ἀπὸ κανέναν νὰ εἶσαι μιὰ μετριότητα, γιατί, συγκρινόμενος μὲ τοὺς θεοποιημένους αὐτοὺς γίγαντες, φαίνεσαι ὅχι μέτριος πιὰ, πού μπορεῖ νὰ εἶσαι, ἀλλὰ νᾶνος καὶ κλόουν μαζί. Μετὰ κι

Γυναίκα γονατισμένη μπροστά σὲ φτερωτό φαλλό (ἀπὸ τὴν Ἱερουργία τοῦ Πρωτοσυγγικοῦ Δικαιώματος ἢ τῆς Ἀποκάλυψης τοῦ Φαλλοῦ τῶν Μυστηρίων). Ἀρχαῖο ἀνάγλυφο. (Μουσεῖο Βόννης.)

ὁ τελευταῖος Ἕλληνας εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ἀντιληφθῇ ἓναν μεγάλο ἔμπρακτο μισελληνισμό γύρω του σὲ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς τομεῖς. Γιατί; Ἀφηγοῦμαι τὸ παρακάτω ἱστορικό γεγονός, πὺν δείχνει ὁλοκάθαρα ἓναν πανανθρώπινο ψυχολογικὸ νόμο:

Ὅταν γινότανε ψηφοφορία, γιὰ νὰ ἐξοστρακιστῇ ὁ Δίκαιος Ἀριστείδης, πὺν κατ' αὐτὴν ἔπρεπε νὰ χαραχτῇ ἀπὸ τὸν ψηφοφόρο τὸ ὄστρακο, ἓνας χωριάτης, πὺν δὲν ἤξερε νὰ τὸ χαράξῃ, πλησιάζει τὸν Ἀριστείδη, πὺν δὲν τὸν ἐγνώριζε προσωπικά καὶ τοῦ ζητάει νὰ τὸν ἐξυπηρετήσῃ καὶ νὰ γράψῃ στὸ ὄστρακο τὸν ἐξοστρακισμό του. Ὁ Ἀριστείδης χαμογέλασε, πῆρε τὸ ὄστρακο, τοῦ τὸ ἐχάραξε καὶ τὸν ρωτᾷ: «Γιατί θέλεις νὰ ἐξοστρακιστῇ ὁ Ἀριστείδης;» «Γιατί θαρῆθκα ν' ἀκούω ὅτι εἶναι δίκαιος», τοῦ ἀπαντᾷ ὁ χωριάτης καὶ εὐχαριστημένος ρίχνει τὸ ὄστρακο στὴν κάλπη. Οἱ φίλοι τότε τοῦ χωριάτη τρέξανε κοντὰ του καὶ τὸν ρώταγαν τί ἔλεγε μὲ τὸν Ἀριστείδη, ἀφοῦ ψήφισε τὸν ἐξοστρακισμό του. Ὁ χωριάτης ἔμεινε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἄναυδος. Κι ὅταν μπόρεσε νὰ μιλήσῃ, διηγήθηκε

Τύχων και Τύχη. Ἀπόσπασμα ἀπὸ μαρμάρινο ἀνάγλυφο τῆς Ἀκυλείας. Ὁ Τύχων ἦταν θεότητα τῆς ὀρφικοδιονυσιακῆς θρησκείας. Ἀπὸ τὴ μέση καὶ πάνω εἶναι φαλλός, ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ἔχει τὰ ροδάκινα τοῦ ἀντρα, πόδια ἀντροικά καὶ στὰ ἰσχία φτεροῦγες, γιὰ νὰ δείχνῃ ὅτι μπορεῖ νὰ πηγαίῃ παντοῦ. (Καθαρὰ ὑπερρεαλιστικὴ πλαστικὴ σύλληψη.)

Βιβλιογραφία

1. Ὅμηρος, «Ἰλιάδα», «Ὀδύσσεια», ἔκδ. «Κάκτος».
2. Ἡσίοδος, «Θεογονία», ἔκδ. «Κάκτος».
3. Πίνδαρος, ἔκδ. «Δίφρος».
4. Παναγῆς Λεκατσᾶς, «Ἔρω», ἔκδ. «Δίφρος».
5. Πανσανίας, «Ἀπαντα», ἔκδ. «Κάκτος».
6. Ἀλέξανδρος Ραγκαβῆς, «Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας», ἔκδ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδη.
7. Λένα Κωνσταντέλλου, «Ὁ ὑπερρεαλισμὸς σὰν κοσμοαντίληψη», ἔκδ. «Περιπλανητής».
8. André Lagarde, «Laurent Michard, Raoul, Audibert, Henri Lemaître, Thérèse van der Elst», ἔκδ. Bordas.
9. «Petit Larousse», ἔκδ. «Larousse».
10. «Petit Robert».
11. Patrick Voldberg, «Surrealism», ἔκδ. «Ὑποδομή».
12. C.W.E. Bigsby, «Dada et Surrealism», ἔκδ. «Ἐρμῆς».

τὸ γεγονός.

Ποιὸς δὲν ἔχει βαρεθῇ ν' ἀκούῃ συνέχεια γιὰ τοὺς Ἕλληνες; Κι ἂν τὸ παραπάνω γεγονὸς δείχνει ἓναν φυσικώτατον ψυχολογικὸ νόμο, ὁ μισελληνισμὸς ἀρχικά εἶναι ἡ ἄγνοια τῆς ἀνθρώπινης ὀρίζας τοὺς καὶ κατόπιν ἓνας καλλιεργημένος γιὰ εἰδικοὺς λόγους γεννιτισαρισμὸς. Τοὺς Ἕλληνες τοὺς εἶχανε γιὰ νεκροὺς. Θέλανε οἱ πολιτισμένοι νέοι νὰ τοὺς βλέπουνε μουσειακά, πίσω ἀπὸ τὰ μάρμαρα τῶν ἑλληνικῶν ναῶν, τῶν ἀγαλμάτων καὶ ὡς θνητοὺς Ἑλληνοθεοὺς τῶν μύθων τοὺς μόνον. Ποτὲ ὅμως δὲν καταλάβαινε ὅτι ἡ ἴδια ἡ Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία εἶχε γίνεи ἐνέργεια, ἐπανάσταση, ντουφεκιὰ καὶ σπαθιά. Ὁ Διογένης ὁ Σκύλος ἐδικαιώθηκε καὶ μαζί του ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Ἄγγελος Καροῦσος

Ἑλληνο-χριστιανική σχιζοφρένεια

Ὁ ἕνας στὸν ἑκατὸ σημερινοὺς Ἑλληνες εἶναι σχιζοφρενὴς σύμφωνα μὲ τὶς ἐπίσημες στατιστικὲς, πὺν ἀνακοινώθηκαν στὶς 27 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου. Νομίζουμε ὅτι θὰ «ἔλεγε πολλὰ» γιὰ τὴν αἰτία τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ φαινομένου ἡ ἀντικατάσταση τῆς λέξης «Ἑλληνες», πὺν χρησιμοποιοῦν οἱ στατιστικολόγοι καὶ ὁ καθηγητὴς τῆς Ψυχιατρικῆς κ. Κ. Στεφάνης, πὺν ἔκαναν τὴν παραπάνω ἀνακοίνωση, μὲ τὴ σωστὴ λέξη «ἑλληνο-χριστιανοί», ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ μόνη πὺν ἀποδίδει μὲ ἀκρίβεια τὸν διχασμένο τύπο τοῦ ἀνθρώπου πὺν ἀποτελεῖ σήμερα τὸν συνολικὸ σχεδὸν πληθυσμὸ τῆς χώρας αὐτῆς – τύπο πὺν δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὸ ψυχοπνευματικὸ περιεχόμενο τῆς λέξεως «Ἑλλην», ὅπως ἐπὶ 20 χρόνια καὶ μὲ συνεχεῖς συντριπτικὲς ἀναλύσεις ἀποδεικνύει ὁ «Δαυλὸς» (ὁ ὁποῖος ἔχει εἰσαγάγει καὶ ἐπαναλαμβάνει κατὰ κόρον τὸν ὄρο «ἑλληνοχριστιανική ἐθνική σχιζοφρένεια», πὺν τόσο ἐνοχλεῖ μερικόνους...).

Ὅταν τὸ Ρωμαῖκο κρατίδιο νιοθέτησε στὴν περίοδο 1845-1860 ὡς ἐπίσημη ἰδεολογία του τὸν «Ἑλληνοχριστιανισμό», δὲν φανταζόταν ἴσως τὶς συνέπειες πὺν θὰ εἶχε ἡ τεχνητὴ καὶ εὐθραυστὴ συγκόλληση διὰ τῆς ἐξονσιαστικῆς πνευματικῆς ἐπιβολῆς δύο ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων, ἀσυμβιβάστων καὶ ἀπολύτως ἀσυμβάτων τρόπων σκέψεως καὶ ζωῆς, τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ, ὅπως δοᾷ ὁλόκληρη ἡ ἱστορία. Ἀλλὰ καὶ σήμερα οἱ πολιτικοί, στρατιωτικοί καὶ θρησκευτικοί ταγοὶ τῆς Ρωμοσύνης δὲν ὑποψιάζονται ὅτι μετατρέπουν τὴν χώρα σ' ἕνα ἀπέραντο φρενοκομεῖο, ὅταν συντηροῦν τὸ γνωστὸ παραμῦθι «Ἑλλάδα ἴσον Ὁρθοδοξία» ὑπὸ τὴν συγχροδία πληρωμένων προπαγανδιστῶν τοῦ σχιζοειδοῦς τραγέλαφου τοῦ δῆθεν ἐνωτικοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ σκοταδισμού.

Γ.Σ.Π.

«Παιδὶ τῆς Ἀκρόπολης»

Ὁ διάσημος Γάλλος μουσικὸς Ζὰν Μισέλ Ζὰρ στὴν πρόσφατη ἐπίσκεψή του στὴν Ἀθήνα ἀποκάλυψε πὺς ἡ Κλασικὴ Ἑλλάδα εἶναι πάντοτε ἡ πηγὴ ἐμπνευσης τῶν μουσικῶν του δημιουργῶν. Ὁ θεμελιωτὴς τῆς σύγχρονης ἡλεκτρονικῆς μουσικῆς δήλωσε ὅτι εἶναι «παιδὶ τῆς Ἀκρόπολης», στὴν ὁποία ἀφιέρωσε καὶ ἕναν ἐξαιρετικὸ ὕμνο πὺν ἐκτέλεσε στὸ Ἡρώδειο τὸν παρελθόντα Ἰούνιο σὲ πρῶτη παγκόσμια παρουσίαση. Ὁ «Ὑμνος στὴν Ἀκρόπολη» τὴ νύχτα τῆς 19ης Ἰουνίου μεταφέρθηκε μέσῳ τῶν δορυφορικῶν διαύλων σὲ κάθε σημεῖο τῆς γῆς μαζί μὲ τὴ δήλωση τοῦ δημιουργοῦ του: «Κοιτίδα τοῦ πολιτισμοῦ μας ἡ Ἑλλάδα».

Π.Α.Κ.

Ἡ Καρδιολογία τῶν... Προηγιασμένων!

Στὴν ἐποχὴ πὺν ἡ περιώνυμη «μεσογειακὴ διατροφή» πλασάρεται πανταχόθεν καὶ ὁρθῶς ὡς ὁ ἰδανικὸς τρόπος συντήρησης τοῦ σώματος, κάποιον ἐπιχειροῦν νὰ τὴν παρουσιάσουν ἔντεχνα ὡς ταυτόσημη μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπιταγὴ περὶ νηστείας. Στὴ μηνιαία ἐκδοσὴ (Ἀπρίλιος 2001) τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰδρύματος Καρδιολογίας (πρόεδρος τοῦ ὁποῖου εἶναι ὁ... μητροπολίτης κ. Ἰερώνυμος) ὁ ἀντιπρόεδρος του, καθηγητὴς Καρδιολογίας κ. Παῦλος Τούτουζας, γράφει μετὰξὺ ἄλλων: «ὁμολογῶ ὅτι ἡ νηστεία δουλεύει ὡς συνταγὴ γιαιτροῦ» [...] «ὅλ' αὐτὰ ἀνήκουν στὴ φημισμένη διαίτα τῆς Μεσογείου, πὺν ὁ Χριστὸς εὐλόγησε» [...], «ἡ κατάνυξη μὲ τὸν ἐκκλησιασμὸ στὶς Προηγιασμένες, τὸ Μέγα Ἀπόδειπνο τὸ δοᾶν, αὐτὴ ἡ ἀνάταση τῶν ψυχῶν τῶν νηστεύοντων διευκολύνει τὸ ἔργο τοῦ γιαιτροῦ...»!

Εἶναι ἀπορίας ἄξιον, γιαιτὶ ὁ ἔγκριτος καθηγητὴς ἀνακατείνει πράγματα ἐντελῶς διαφορετικὰ μετὰξὺ τους, κάνει ἀνισόχρονες συγκρίσεις καὶ καταλήγει σὲ ξένα μὲ τὴν πραγματικότητα συμπεράσματα. Δὲν γνωρίζει τὴ δεδομένη ἐχθρικὴ στάση καὶ ἀρνητικὴ ἀντίληψη τῆς χριστιανικῆς θρησκείας γιαιτὸ ἀνθρώπινο σῶμα, τὸ ὁποῖο θέλει **στερημένο** καὶ ὄχι φνυσικὰ **ἰσορροπημένα διατρεφόμενο** – στάση, συνέπεια τῆς ὁποίας ἦταν ἡ ἀπαγόρευση τῆς Ἱατρικῆς, μόλις ἐπεκράτησε ὁ Χριστιανισμὸς! Δὲν γνωρίζει ὅτι σήμερα ψάλλεται στὶς ἐκκλησίες «νοσεῖ Γαληνός, φοβεῖ δὲ τὰς

νόσους ὁ Πέτρος ἡμῶν τὰς σαγήνας ὁ πλέκων»;

Μέσα σ' ὅλη τὴ σύγχυση, πῶς νὰ μὴ δῇ κανεὶς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο νὰ ὀδεύῃ πρὸς τὴν ἀναγόρευσίν του ὡς ἐπιτίμου διδάκτορος τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς – ἔστω κι ἂν «ἔμεινε ἀπὸ λάστιχο», ἀφοῦ οἱ φοιτητὲς τὸν περιέλουσαν μὲ κλούδια αὐγὰ καὶ ματαίωσαν τὴν ἀναγόρευσήν του...

Μ.Μ.

Ἡ κυοφορούμενη ἐπανάσταση

Ἕνα νέο παγκόσμιο κίνημα ἀμφισβήτησης γεννήθηκε ἐνάντια στὴ Νέα Τάξη Πραγμάτων (ΝΤΠ). Ὅμως τὸ ἐτερόκλητο τοῦτο κίνημα δὲν μπορεῖ νὰ τραβήξῃ μακριά, ἂν δὲν ἔχῃ ἰδεολογικὸ καὶ φιλοσοφικὸ ὑπόδαθρο μὲ κέντρο τὸν Ἄνθρωπο καὶ τὴ Φύση, ἂν δηλαδὴ δὲν στηρίζεται στὶς ἑλληνικὲς ἀνθρωπιστικὲς ἀξίες καὶ στὴν Κλασικὴ Παιδεία. Διότι ἡ κοινωνία τῆς γνώσης πρέπει νὰ ἔχῃ σταθερὸ ἀξιομῦθιο πρὸς τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν πρόοδο καὶ ὄχι στὴν ἀγριότητα. Μὲ τὴ στείρα ἀντίθεση καὶ ἀρνησὶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργηθῇ θετικὴ προοπτικὴ γιὰ τὴν αὐριανὴ κοινωνία. Ἐπομένως ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση πρέπει νὰ εἶναι εἰρηνικὴ καὶ ὄχι μιὰ ἀντεπανάσταση, ποὺ θὰ φέρῃ περισσότερη βία καὶ βαρβαρότητα. Πρέπει νὰ δημιουργήσῃ ἀνθρώπους ἰσορροπημένους στὸ νοῦ, στὴ ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα καὶ δεμένους ἀρρηκτὰ μὲ τὴ Φύση. Ἐὰν δὲν ἀλλάξῃ ὁ τρόπος σκέψεως καὶ δράσεως, ὅποιαδὴποτε ἀλλαγὴ θὰ ὀδηγήσῃ στὰ ἴδια οἰκτρὰ ἀδιέξοδα, δηλαδὴ στὸν σημερινὸ ἄνθρωπο, ποὺ ἀποτελεῖ μιὰ κακοήθη μετάλλαξη καὶ παρακμὴ τῆς Φύσεως.

Ὑποστράτηγος Κ.Χ.Κ.

Σύγχρονοι... Ἀλαριχιστὲς

Μποροῦμε νὰ προσθέσουμε στὸν «ἅγιο» Θεοδόσιο τὸν «Μέγα» (τὸν μεγαλύτερο πολιτισμικὸ κατὰστροφέα τῶν αἰῶνων) καὶ τὸν Ἀλάρικο τοὺς σημερινούς «ἀπολογητὲς» τύπου παπᾶ Μεταλληνοῦ, ποὺ θγαίνουν καὶ λένε χωρὶς λύπη, ὅταν τοὺς ἐπισημάνθηκε ὅτι σὲ κάθε ἀρχαῖο ναὸ ποὺ κατέστρεφαν ἔκτιζαν ἐπάνω του καὶ μιὰ ἐκκλησία: «Δὲν πειράζει, δική μας ἱστορία εἶναι, ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο... Αὐτοὺς εἶναι ὁ Ἑλληνοχριστιανισμὸς καὶ ἡ συνέχειά του...». Ἄντε τώρα ὅλοι αὐτοὶ ποὺ τρέχουν στὶς εἰκόνες, πού... δακρύζουν καὶ στὰ λείψανα, νὰ καταλάβουν τί κρύβεται πίσω ἀπὸ μιὰ τέτοια, ἀπὸ ὕψος διερευνητικὸ, θεώρηση τῆς ἱστορίας! Καὶ ἐκστασιάζονται, ὅταν τοὺς λένε (παράδειγμα) γιὰ κάποια οἰκολογικὴ καταστροφὴ· βλέπεις, οἱ κατασκοπευτικοὶ δορυφόροι ἔχουν τὰ ἴδια μάτια μὲ τὸ Σύστημα καὶ βλέπουν μόνον αὐτὰ ποὺ τοὺς συμφέρει!

Π.Γ.

Τὸ τέχνασμα

Τὸ πλέον πρόσφατο τέχνασμα, γιὰ νὰ ἀναφέρω μόνον ἓνα, εἶναι τὸ νομοσχέδιο τοῦ ἀσυνιδῶ-στον τῆς βουλευτικῆς ιδιότητος καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν βουλευτῶν, ποὺ τόσο θόρυβο ἤγειρεν. Ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ νομοσχέδιο ἐμφανίζεται ὡς ὀρθὸ καὶ δίκαιο, προκάλεσε ἴσως καὶ ἐγκώμια τοῦ «κνριάρχου» λαοῦ ὑπὲρ τοῦ νομοθέτου. Ἀλλὰ ἦταν ἐκ τοῦ πονηροῦ.

Διότι λόγῳ τῶν ἀντιδράσεων ποὺ ἠγέρθησαν, ἀναμενομένων ἄλλωστε, ἡ κυβερνήσις, γιὰ νὰ ὁμαλοποιήσῃ τὴν κατάστασι, ἐδέχθη ὡς ἀντιστάθμισμα τὴν αὔξησι τῆς βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως κατὰ 2-5 ἑκατομμύρια μηνιαίως. Ὁ «κνριάρχος» λαὸς εὐκόλως κατέπτε τὸ δόλωμα, θαναμά-σας ἴσως καὶ τὴν εὐστοφία τῆς κυβερνήσεως. Παρουσιάζοντας κατὰ τὸ φοβερὰ ἀπαράδεκτο καὶ κατόπιν ἀποσύροντάς το, τὸ ποθοῦμενο ἐπιτυγχάνεται ἀνωδύνως.

Θ.Λ.

“Αν ξαναζούσε ό Πλάτων...” ...ΠΩΣ ΘΑ ΕΒΛΕΠΕ ΤΗΝ ΝΕΚΡΟ-ΑΡΧΑΙΟΛΑΤΡΙΑ

«Πώς θά ἦταν ἡ Ἀμερική, ἂν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες κλασικοί δέν εἶχαν τέτοια διάδοση; Ἡ σκέψη αὐτή ταράζει τόν ὕπνο μου.»

(Ἐζρα Πάουντ)

Τό νά ἔχη κανείς ἱστορική συνείδηση ὑπῆρξε πάντα τό ἀσφαλέςτερο μέσον, γιά νά διασπίση τήν ἔρημο τοῦ αἰώνια ἄγνωστου μέλλοντος. Ἰδιαίτερα σέ «κρίσιμες» ἐποχές, σέ περιόδους – «μεταίχμια» σάν τή σημερινή, τό νά κυττάξῃ κανείς πίσω, πρὸς τίς ρίζες του, εἶναι ἡ *sine qua non* προϋπόθεση γιά τήν ἐρμηνεία τοῦ παρόντος καί τήν κατανόηση τοῦ «οὐπω ὄντος». Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἀπὸ τήν ἐποχή τῆς Ἀναγέννησης ὁ Δυτικός Κόσμος ἐμπνεύστηκε, μιμήθηκε, κατόπιν μετέπλασε, παρῶδισε, ἀκόμα καί ὑπονόμευσε τόν ἀρχαῖο Ἑλληνικό Πολιτισμό. Ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ Δύση, ἀκόμα καί αὐτή τῆς Ἀναγέννησης, ὑπῆρξε θεμελιωμένη κυρίως στὸν Χριστιανισμό καί κατὰ ἓνα ποσοστὸ στὴ Ρωμαϊκὴ κρατικὴ παράδοση. Ἡ Ἑλλάδα δέν ἦταν ποτὲ ἡ κυρίαρχη ἐπίδραση –σάν τὸν Χριστιανισμό ἢ τὴ Ρώμη – καί κατὰ συνέπεια ἡ Κλασικὴ Σκέψη ἦταν πάντα διαθέσιμη, γιά νά χρησιμοποιηθῇ ὡς μέσον ἐλέγχου τῶν ἰσχυρῶν ἀξιῶν τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου. Ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ πραγματικότητα εἶναι ἡ αἰτία ἀφ’ ἑνὸς τῶν τόσων παραχαράξεων καί πλαστογραφήσεων τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ ἀπὸ τοὺς Δυτικούς καί ἀφ’ ἑτέρου τῆς αἰῶνας ζωντάνιας τοῦ Κλασικοῦ Πνεύματος.

Ἰδιαίτερα οἱ Ἕλληνες ἱστορικοί, ἱστοριοδίφες καί ἐρευνητὲς εἶχαν ν’ ἀντιμετώπισουν κάθε φορὰ μπροστά τους καί τὸν ἐλλοχεύοντα κίνδυνο τῆς **μουσειακῆς** ἀντιμετώπισης τοῦ Ἑλληνικοῦ Πνεύματος. Ὑπονομευμένοι οἱ Νεοέλληνες ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα κατωτερότητας ἔναντι τῶν Δυτικῶν ἐξ αἰτίας τῶν 400 χρόνων τῆς τουρκοκρατίας ἀντιμετώπιζαν τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς βεβηλωμένους φαραωνικοὺς τάφους. Ἡ προγονοπληξία καί ἡ στεῖρα ἀρχαιολατρία ὑπῆρξαν τὸ σῆμα κατατεθὲν τοῦ νεοελληνικοῦ κρατιδίου ἀπὸ τὴ Βαυαροκρατία καί ἐντεῦθεν.

Ἀλλὰ αὐτὸ ποὺ ἀντιλαμβανόταν ὡς «Ἀρχαία Ἑλλάδα» ὁ δυτικοευρωπαϊκὸς νεοκλασικισμὸς δέν ἦταν ἡ πραγματικὴ ἀρχαία Ἑλλάδα ἀλλὰ μιὰ φαντασίωση Εὐρωπαίων φιλελλήνων διαφωτιστῶν. Χαρακτηριστικὸ καί ἐνδεικτικὸ παράδειγμα αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς πλάνης ἀποτελεῖ ἡ λεγόμενη «νεοκλασικὴ» ἀρχιτεκτονική. Ὡς γνωστόν, οἱ Βαυαροὶ καί ὁ Ὁθων γέμισαν τὴν τότε Ἀθήνα τοῦ 1840 μὲ «νεοκλασικά» κτήρια, θεωρώντας ὅτι ἔτσι νεκρανασταίνουν τὴν ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀρχιτεκτονική. Δὲν γνώριζαν βέβαια ὅτι τὰ ἀρχαῖα ἀθηναϊκὰ σπίτια ἔμοιαζαν μὲ τὰ λεγόμενα «τουρκόσπιτα» μὲ τὰ «λιακωτὰ» - «χαγιάτια», τίς ἐσωτερικὲς αὐλὲς (αἶθρια) καί τὰ «γκάγκαρα»... Ἐτσι γκρεμίζοντας τὰ «τουρκόσπιτα» τῶν «γκάγκαρων» καί ἐγκαινιάζοντας νεοκλασικά, ἀντὶ νὰ νεκρανασταίνουν τὴν ἀρχαία παράδοση, τὴν σκότωναν ἐξ ἀγνοίας, προκειμένου νὰ δώσουν σάρκα καί ὅσῃ στὶς φαντασιώσεις τοῦ Ρομαντισμοῦ τοῦ 19ου αἰῶνα. Οἱ Νεοέλληνες βέβαια, σὲ ἀκόμη μεγαλύτερη ἄγνοια ζώντας, ἀκολούθησαν πιστὰ τοὺς Δυτικούς

στο θεάρεστο καὶ «ἑλληνοπρεπές» ἔργο τους.

Αὐτὸ πὺν συνέδῃ μὲ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀρχιτεκτονικὴ συνέδῃ σὲ πλείστες ὅσες ὄψεις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Τὸ πλέον κραυγαλέο παράδειγμα βέβαια εἶναι ἡ παραχάραξη τῆς ἀρχαίας δημοκρατίας. Μιὰ ἀπλὴ ἀνάγνωση τῶν «*Πολιτικῶν*» τοῦ Ἀριστοτέλη ἀρκεῖ, γιὰ νὰ καταδείξῃ στὸν ἀναγνώστη τὸ μέγεθος τῆς πλάνης τῶν «κλασικιστῶν», «ἑλληνιστῶν», ἱστορικῶν, πολιτειολόγων κ.λπ. Ὅσον ἐχουμε ὑπ' ὄψιν μας τὸ ᾗθὺν ὑπὸ τοῦ Σταγειρίτου σοφοῦ, ὅτι «*αἰρετὸν τὸ ὀλιγαρχικόν, κληρωτὸν τὸ δημοκρατικόν*». Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα εἶναι σαφές ὅτι οἱ ἐκλογές ἐθεωροῦντο γενικῶς ὡς ἀντιδημοκρατικὴ διαδικασία, πὺν προωθοῦσε τὴν διακυβέρνηση ἀπὸ τοὺς οἰκονομικὰ δυνατοὺς (= ὀλίγους).

Σήμερα βέβαια τέτοιου εἴδους ἱστορικὰ σφάλματα θεωροῦνται πρωτογονισμός, μὴ ἀποδεκτὸς ἀκόμα καὶ ἀπὸ ἡμιμαθεῖς μαθητὲς Λυκείου – τοῦλάχιστον στὸ ἐξωτερικό! Τὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 20οῦ αἰ. ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ ἱστορικὴ ἐρευνα γιὰ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα εἶχε ὡς σκοπὸ νὰ ἀναθεωρήσῃ ριζικὰ τὶς λαθεμένες τῆς ἐκτιμήσεις γιὰ τὸν κλασικὸ πολιτισμό, ἐν γνώσει τῆς βέβαια ὅτι πάντα ἔλλοχευε ὁ μόνιμος κίνδυνος κάθε ἱστορικοῦ ἐρευνητῆ, νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ παρελθὸν μὲ τὰ δεδομένα τοῦ παρόντος. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κρίσιμο ἐρώτημα κάθε ἱστορικῆς ἐρευνας γιὰ τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα συνοψίζεται στὸ ᾗθὺν ὑπὸ τοῦ Jean-Pierre Vernant: «*Πῶς θὰ μπορούσαμε νὰ δοῦμε σήμερα τὸ φεγγάρι μὲ τὰ μάτια ἐνὸς ἀρχαίου Ἑλλήνα;*».

Τὸ παρὸν ἄρθρο ὥστόσο ὑπαινίσσεται ἓνα ἀντίστροφο ἐρώτημα: Πῶς θὰ ἔβλεπε σήμερα τὸν κόσμο, ἂν ξαναζοῦσε, ὁ Πλάτων; Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ προϋποθέτει μιὰ γνώση καὶ κρύβει μιὰ παγίδα. Ἡ γνώση συνίσταται στὴν «ἐπανασύνθεση» ἐνὸς ἱστορικοῦ παρελθόντος, πνευματικοῦ, ὑλικοῦ, συναισθηματικοῦ. Ἡ παγίδα ἐγκτεῖται στὸ νὰ θεωρηθῇ αὐτὴ ἡ ἐπανασύνθεση ὡς ἀληθὴς καὶ πλήρης. Ὅσον ἀποφύγουμε τὴν παγίδα συνομολογοῦντες ὅτι ὁ Πλάτων, ἂν ξαναζοῦσε σήμερα, θὰ εἶχε ὅλη τὴν «ἀποσκευὴ» (back round) τοῦ αἰῶνα πὺν ἔζησε καὶ κυρίως τὴν **αἰσθητικοποίηση καὶ μαθηματικοποίηση** τοῦ κόσμου καθὼς καὶ τὴν **θέαση/θεωρία** ὡς τρόπο ὑπαρξῆς.

Περιληπτικὰ ἀναφέρουμε ὅτι κάνοντας λόγο γιὰ «*αἰσθητικοποίηση*» ἐννοοῦμε ὅτι γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες ἡ θρησκευτικὴ εὐλάβεια συνίστατο στὸ νὰ «ὁμορφύνουν» παντοιοτρόπως καὶ ποικιλοτρόπως τὸν κόσμο. Τὸ Δωδεκάθεο τοῦ Βασιλέως Διός, ὡς αἴτιο τῆς εὐταξίας καὶ τῆς εὐμορφίας τοῦ σύμπαντος-κόσμου, ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὸ θρησκευόμενο ἄνθρωπο νὰ εἶναι καλλιτέχνης (ἐν ἀντιθέσει μὲ τὸν ἀντι-φυσικὸ χριστιανισμό, πὺν θεωρεῖ ὡς ὕψιστο θρησκευτικὸ ἐπίτευγμα τὴν παραίτηση ἀπὸ τὸν κόσμο).

Μιλώντας γιὰ «*μαθηματικοποίηση*» τοῦ κόσμου ἐννοοῦμε τὴν φιλοσοφικὴ διάσταση, πὺν ἐδόθη κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τοὺς Προσωκρατικούς στὴν κοσμολογία καὶ ἡ ὁποία στὴ θέση τῶν μυθολογικῶν τεράτων τοῦ Ἡσιόδου ἔθεσε «ἀφηρημένες σχέσεις τοῦ χώρου, θεμελιωμένες στὴ Γεωμετρία». Γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες ὁποῖος φιλοσοφοῦσε μιλοῦσε γιὰ τὸν κόσμο μὲ μαθηματικούς ὅρους. Τέλος μὲ τὴν λέξη «*θεωρία*» ἐννοοῦμε τὸ «θέαμα» πὺν ἐνυπάρχει στὴν λέξη «πρόσωπον» καὶ ὑπονοεῖ ὅτι «εἴμαστε αὐτὸ πὺν οἱ ἄλλοι βλέπουν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας». Γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνες ἡ ταυτότητα ἐνὸς ἀτόμου συμπίπτει μὲ τὴν ἀξιολόγησή του ἀπὸ τὴν κοινωνία.

Στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ κοινωνία –καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ σημαντικὸ– ἡ ὁποία ἦταν πρὶν καὶ πάνω ἀπ’ ὅλα κοινωνία προσώπων καὶ ὄχι ἀτόμων, ὁ καθένας βρίσκεται πάντα κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ ἄλλου καὶ ὑπάρχει μέσα ἀπὸ τὸ βλέμμα αὐτό. Πάντα βέβαια στὸ ἀρχαιοελληνικὸ σύμπαν πού «θεᾶται» (δηλ. βλέπεται καὶ γνωρίζεται) ἐλλοχεύει ὁ κίνδυνος τῆς Μέδουσας, πού ὅποιος τῇ δεῖ κατὰματα «πετρώνει». Ὁ καθρέφτης πού σφῆζει ἀπὸ τὸ πέτρωμα τῆς Μέδουσας ὑπῆρξε, ὡς γνωστόν, ἡ Τραγωδία, γιατί μόνον ἐκεῖ μπόρεσε νὰ δῇ ὁ ἄνθρωπος τὰ πλέον φρικτὰ καὶ παράλογα, χωρὶς νὰ τρελλαθῇ ἢ νὰ χαθῇ...

Μὲ τὶς παραπάνω παρακαταθῆκες, ἂν ξαναρχόταν πάλι ὁ Πλάτων στὴ ζωὴ, καὶ ἂν ἀναφερόταν σ’ αὐτὸ πού ὀνομάζουμε ἐμεῖς «ἀρχαία Ἑλλάδα», ἴσως ἀπλῶς νὰ μᾶς ἀπηύθυνε ὠρισμένες λέξεις σχετικές μὲ τὶς παρανοήσεις, παρεξηγήσεις καὶ παραχαράξεις πού ἔχουμε ἐγγράψει στὴν προσέγγισή μας πρὸς τὶς ἀξίες καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ· ἴσως νὰ μᾶς ἐφιστοῦσε τὴν προσοχὴ σὲ κάποιες ἀντιφάσεις τῆς σύγχρονης Ἀριθμοθεωρίας ἢ νὰ μᾶς ἀποκαθιστοῦσε τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸ τί ἀκριβῶς ἐννοοῦσε στὸ «Συμπόσιον» στὰ περὶ «θέασης τοῦ Καλοῦ» (= Ὁμορφιάς)· πιθανῶς καὶ νὰ μᾶς ἐδειχνε τὸν τόπο πού βρισκόταν ἡ Ἀκαδημία του, πού ἔκλεισε ὁ Ἰουστινιανός, ἢ νὰ ἔφερνε στὸ φῶς τὸν τάφο του ὡς δῶρο στὴν... νεκροφιλικὴ ἀρχαιοπληξία μας... Πάντως μετὰ ἀπὸ ἓνα σύντομο πέρασμα ἀπὸ τὴν σύγχρονη Ἀθήνα θὰ ἔψαχνε νὰ βρῇ τὴν «τελευταία λέξη», ὅπου αὐτὴ ὑπάρχει, τῆς σημερινῆς Ἐπιστήμης, ὅλων τῶν Ἐπιστημῶν – ὅπως καὶ τότε, πρὶν 2500 χρόνια...

Κατόπιν θὰ ἔψαχνε νὰ βρῇ ἓνα τόπο σὲ εὐκρατο γεωφυσικὸ περιβάλλον, νὰ φτειάξῃ πάλι ἓναν ὄμιλο ἐλευθέρων πνευμάτων, ἐπιστημόνων, ἐρευνητῶν καὶ φιλοσόφων, γιὰ νὰ προσπαθῇ μὲ τὸ συλλογικὸ τρόπο τῆς ἔρευνας νὰ κατακτήσῃ νέες κορυφές τῆς Ἀλήθειας καὶ τοῦ ὄντος – ὅπως τότε...

Ἴσως πολλοὶ σύγχρονοι ἀρχαιολάτρες νὰ ἀπογοητεύονται ἀπὸ ἓναν τέτοιο Πλάτωνα. Ἄν σκεφτοῦν ὅμως μὲ ἐνδελέχεια, θὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διανοητές, ἀπὸ τὸν Θαλῆ μέχρι τὸν Πρωταγόρα καὶ ἀπὸ τὸν Σωκράτη μέχρι τὸν Πλωτῖνο, σίγουρα, ἂν ξαναζοῦσαν, δὲν θὰ ἦταν... ἀρχαιολάτρες καὶ φυσικὰ οὔτε καὶ... δωδεκαθεῖστες (ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἦταν τέτοιοι οὔτε πρὶν 25 αἰῶνες...).

Τὸ ἐρώτημα πού τίθεται σ’ ἐμᾶς εἶναι: Θὰ ἤμασταν ἄξιοι νὰ τοῦ δροῦμε τόπο νὰ ἐπανιδρύσῃ τὴν Ἀκαδημία του; Θὰ βρίσκονταν μερικοὶ ἀπὸ μᾶς ἱκανοὶ νὰ στελεχώσουν τὴ σχολή του; Ὑπάρχει ἄραγε τόπος στὴν σύγχρονη Ἑλλάδα, πέραν ἀπὸ «φολκορίζοντες» χλαμυδοφόρους ἢ νεκρολάτρες ἀρχαιολάτρες, γιὰ νέους Εὐκλείδηδες, Εὐδοξοὺς, Ζήνωνες, Ἀριστοτέληδες; Ἡ ἢ νύχτα πού σκέπασε τὴ Γῆ τῶν Θεῶν πρὶν αἰῶνες ἀφάνισε τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν ἑλληνίδα γῆ;

Διαμαντῆς Κούτουλας

Φιλολόγος

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΜΗΝΑΣ ΤΣΙΚΡΙΤΣΗΣ, Γραμμική Α

Το διδύλιο του κ. Μηνά Τσικριτσή «Γραμμική Α», εκδοθέν υπό της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Ήρακλείου Κρήτης, είναι ένα πόνημα και μία προσπάθεια απομυσθηριοποίησης των καταλοίπων της παλαιάς γραφής της Κρήτης, σκορπισμένων ανά τις έλληνικές περιοχές, την Κρήτη και το Αίγαίο, που την ώνόμασαν Γραμμική Γραφή Α. Έπιχειρεί να έρμηνεύσει πολλές καταγραφές της Γ Γ Α αλλά σέ μικρό ποσοστό των υπαρχόντων δειγμάτων, πράγμα που τὸ παραδέχεται καὶ ὁ ἴδιος. Τὸ θέμα ἐνδιαφέρει καὶ τὸν «Δαυλό», νομίζω, καὶ τοὺς ἀναγνώστες του.

Ὅμως ἐκεῖνο πὺν κυρίως με ἔκανε νά γράψω τὸ παρὸν εἶναι, ὅτι ὁ συγγραφεὺς χρησιμοποιεῖ τὶς ἤδη παραδεδεγμένες ἀπὸ τὸ διεθνὲς «ἐπιστημονικὸ» κατεστημένο χρονολογήσεις καὶ κάπου ἀναφέρεται καὶ σέ «ἰνδοευρωπαϊκὰς γλῶσσας» (ἢ κατὶ παρόμοιο). Ἐχει ἀγνοήσει τὶς ἐλληνικὰς προσπάθειες, καὶ μάλιστα σέ διεθνεῖς συναντήσεις, καθορισμοῦ χρονολογίας τοῦ Τρωικοῦ Πολέμου στὸ 3180 π.Χ. (αὐτὸς ἐπιμένει στὸ 1100, γιὰ νά κἀν συσχετισμοὺς χρονολογικοὺς), δὲν ἀναφέρει τίποτε γιὰ τὴν χρονολόγηση τῶν θρησκευτικῶν (;) ὕμνων τοῦ Ὁρφέως ἀπὸ τὸν ἀστρονόμο Κ. Χασάπη, ὅτι ἀνάγονται στὸ 3500 ὡς τὸ 11500 π.Χ., «μυθοδουκλώνει» τὴν χρονολόγηση τῆς γραφῆς ἐπὶ ξύλου βάρκας τοῦ Δισπηλιοῦ, πὺν εἶναι γραφή τοῦ 5250 π.Χ. καὶ καταγράφει ὡς ἀρχὴ τῆς διὰ τῆς γραφῆς ἐπικοινωνίας τὸ 3500 π.Χ. στὴν περιοχή τῆς Μεσοποταμίας, στὴν Σουμερία καὶ πολλὰ ἄλλα.

Ἀναφέρεται ὁ Παλαμήδης ὡς ἐφευρέτης τῆς γραφῆς, πὺν στὸν Τρωικὸ πόλεμο τὸν «μπλέξανε» καὶ τὸν ἀπελάσανε ὡς προδότῃ. Πότε λοιπὸν ἔγινε ὁ Τρωικὸς πόλεμος; Ποιὰ ἡ χρονολογία τῆς ἔναρξης τῆς γραπτῆς ἐπικοινωνίας; Ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ «Δαυλοῦ», ἀπὸ αὐτὸν **μόνον**, με μεγάλη ἐγκυρότητα καὶ ἀποδεικτικὴ ἰσχύ πληροφρήθηκα περὶ ἀρχαίων παραδόσεων, ἀναφερομένων στὴν ἐκστρατεία τοῦ Διονύσου πρὸς Ἀνατολὰς μέχρις Ἰνδιῶν, περὶ τοῦ κυκλικοῦ κτηρίου τῆς Θόδου, ὅπου εἶναι ἀποτυπωμένα ἀστρονομικά μεγέθη καὶ ἀρχαῖες γνώσεις, περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν Ἀρκάδων ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῆς Σελήνης (Παυσανίας: «προσέληνοι»), ὅτι Ἀρκάδες ἐπίσης, μάλιστα ἀπὸ τὸ Παλάντιον, εἶναι οἱ ἰδρυταὶ τῆς

Τὸ «μασκάρεμα» τῶν ἐγκυκλοπαιδειῶν

Ὅταν σέ κάθε τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» διατυπώνεται ἡ ἄποψη γιὰ κυριαρχία τῆς Θεοκρατίας, τοῦ Ἐξουσιασμοῦ, τοῦ Σκοταδισμοῦ καὶ τοῦ Νέου Μεσαίωνα στὴν ἐποχὴ μας, ἴσως ἡ διαπίστωση αὐτὴ σέ πολλοὺς νά φαίνεται περίεργη ἢ ὑπερβολικὴ: Πῶς εἶναι δυνατόν σέ μία ἐποχὴ ταχύτατης τεχνολογικῆς ἀνάπτυξης, καλύτερων συνθηκῶν διαδίδωσης γιὰ ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ γήινου πληθυσμοῦ, παροχῆς ὑπηρεσιῶν καὶ δυνατότητων μόρφωσης, σέ ἓνα κόσμο ὅπου ἡ Πληροφορία καὶ τὸ Διαδίκτυο κυριαρχοῦν, νά μιλάμε γιὰ σκοταδισμό καὶ μισαλλοδοξία; Τὸ ἀνθρώπινο γονιδίωμα ἀποκρυπτογραφεῖται, ἡ κλωνοποίηση ἀνθρώπου ἀπὸ ἄνθρωπο σέ λίγα ἔτη θά εἶναι (καλῶς ἢ κακῶς) γεγονός – κι ὅμως...

Θὰ παραπέμψω σέ ἓνα ἀπόσπασμα ἄρθρου τοῦ Michael Sermer στὸ περιοδικὸ «Skeptíc» (τ. 3, Φεβρουάριος-Μάρτιος 2001). Ὅποιος ἔχει διαβάσει τὸ «1984» τοῦ Ὁργουελλ καὶ τὸ ἔχει ἀπορροίψῃ σάν ἔργο «ἐπιστημονικῆς φαντασίας», θά εἶναι μὴ καλὴ εὐκαιρία νά ἀνασκουμπωθῇ καὶ νά... χάσῃ ἴσως τὸ χρώμα του, διαδάζοντας τὰ παρκατάτω:

«... Ἴσως πάλι δοῖκε τὴ λύση συμβουλευόμενος τὸ ἄρθρο “Reviewing and Correcting

πόλεως της Ρώμης και τόσα άλλα.

Είναι λυπηρό το ότι σύγχρονη έλληνική εργασία με σύγχρονα μέσα και τεχνική άγνοει τὰ της ιστορίας μας. Δεν κρατάει ούτε μία «πισινή», πού λένε. Και τὸ θέμα ἄπτεται τοῦ Πολιτισμοῦ μας καὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ζῶο ἀγελαῖο σὲ ὄν κοινωνικὸν καὶ ὄν πολιτικὸν καὶ ὄν σκεπτόμενο καὶ φιλοσοφοῦν.

Στὸ βιβλίο αὐτὸ γίνεται ἀναφορὰ καὶ σὲ ἱστορία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου πού ἐγραψε ὁ αὐτόπτης Κρητικὸς ἄρχων Δίκτυς σὲ φύλλα χαλκοῦ, πού δρέθηκαν στὸν τάφο του. Αὐτὰ ἐπὶ ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ἤχθησαν στὴν Ρώμη στὸν ἀρχηγὸ τοῦ κράτους Κλαύδιο Καίσαρα, πού ἔκανε τὴν μετάφραση στὰ λατινικά καὶ ἀνακοινώνει τὴν ἀναφορὰ τῆς στὸ λεξικὸ τῆς Σουΐδας (Arkethas zuDio Chrys or. XI 92). Πιστεύω, πολὺ ἐνδιαφέρον θὰ ἦταν μία διερεύνηση τοῦ ζητήματος, καθὼς καὶ τὸ τί σημαίνει ἡ ἀρχαία πληροφορία περὶ τῆς ὑπαρξῆς τῶν Ἀρκάδων πρὸ τῆς ἐλεύσεως τῆς Σελήνης.

Οἱ ἄξιοι συνεργάτες τοῦ «Δ» πιστεύω ὅτι θὰ ἐπιληφθοῦν τῶν περιπλοκῶν «παρα – ζητημάτων» (ὅχι τῆς μεθοδεύσεως καὶ τοῦ ἀξιόλογου ἢ ὅχι τῆς ἐργασίας τοῦ Τσικριτοῦ), ὥστε νὰ δοηθῇ καὶ νὰ διορθῶσιν ὅ,τι γράφει σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς χρονολογήσεις.

Κ.Α. Ἀνδρίτσος

[Σημ. «Δ»: Σὲ προσεχὲς τεῦχος θὰ ὑπάρξῃ παρουσίαση τῆς μεθόδου πού ἐφάρμοσε ὁ συγγραφέας τοῦ ὡς ἄνω βιβλίου.]

MEN. ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΣ, Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Χριστιανισμὸς

Στὸν πρόλογό του ὁ συγγραφέας σημειώνει: «*Ἡ μεγαλυντέρα ὁμως ὑπηρεσία, πὺν προσέφερε τὸ Βυζάντιο στὴν ἀνθρωπότητα, εἶναι ἡ θεμελίωσις καὶ ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς μόνης τελείας καὶ ἀληθοῦς θρησκείας...*». Ἀπ' τὸ παραπάνω ἀπόσπασμα ἐννοεῖ κανεὶς πὺς ὁ συγγραφέας μιλᾷ ὡς πιστὸς καὶ ὄχι ὡς ἱστορικὸς ἐπιστήμων. Αὐτὸ προδικάζει καὶ τὴν ποιότητα τοῦ λόγου του. Κάνουμε ἀναφορὰ σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο, διότι οἱ θέσεις του εἶναι κοινὸς τόπος γιὰ τοὺς σημερινοὺς νεο-ὀρθοδόξους καὶ παλαιο-ὀρθοδόξους. Θὰ σταθοῦμε στὶς τρεῖς βασικότερες ἀπ' αὐτὲς καὶ μάλιστα ἐν συντομία:

① Λέγει λοιπὸν –καὶ λέγουν– πὺς ὁ χριστιανισμὸς εἶναι «*πνευματικὸ τέκνο τοῦ ἑλληνισμοῦ*». Ἐκτὸς τῶν φανατικῶν πιστῶν ὅλοι γνωρίζουν πὺς ὁ ἑλληνικὸς τρόπος σκέπτεσθαι καὶ ζῆν οὐδέμια ἀπολύτως σχετικὴ εἶναι μὲ τὸ δογματικὸ-ἰουδαϊκὸ πρότυπο τοῦ «δούλου τοῦ Θεοῦ».

Encyclopaedias» τοῦ βιβλιοθηκάριου Ray Martin, τὸ ὁποῖο ἀφορᾷ σὲ μεθόδους “μαγειρέματος” τῶν βιβλίων: Οἱ ἐγκυκλοπαίδειες ἀποτελοῦν ζωτικὸ μέρος πολλῶν σχολικῶν βιβλιοθηκῶν... Ἐκθέτουν τὴ φιλοσοφία τῶν σημερινῶν ἀνθρωπιστῶν, πρᾶγμα πὺν γίνεται σαφὲς ἀπὸ τὴν παράθεση τολμηρῶν εἰκόνων, πὺν συνοδεύουν τὰ ἄρθρα περὶ ζωγραφικῆς, τέχνης καὶ γλυπτικῆς... Μεταξὺ τῶν χώρων πὺν ἀπαιτοῦν διορθωτικὲς παρεμβάσεις εἶναι αὐτὸς τῆς ἄσεμνης γύμνιας καὶ στάσης. Αὐτὴ διορθώνεται ζωγραφίζοντας ροῦχα στὶς μορφές ἢ σβήνοντας ὁλόκληρες εἰκόνες μὲ ἓνα μαγικὸ μαρκαδόρο. Αὐτὴ ἡ τελευταία μέθοδος πρέπει νὰ ἐφαρμοστῇ μὲ προσοχή, καθὼς ὁ μαγικὸς μαρκαδόρος εἶναι δυνατὸν νὰ σβηστῇ ἀπὸ τὸ γυαλιστερό φύλλο, πὺν χρησιμοποιεῖται στὶς τυπωμένες ἐγκυκλοπαίδειες. Ἡ δυσχέρεια αὐτὴ ἀντιμετωπίζεται παίρνοντας ἓνα ξυράφι καὶ μὲ ἐλαφριά τριβὴ ἀφαιρώντας τὴ γυαλάδα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ χαρτιοῦ...

»Μπορεῖτε νὰ κόψετε ὁλόκληρα τμήματα, ἐφόσον αὐτὰ δὲν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλα, ὥστε νὰ καταστρέψουν τὸ δέσιμο τοῦ τόμου... Ὅταν τμήματα πὺν ἀπαιτοῦν διόρθωση εἶναι πολὺ μεγάλα, κολλήστε μεταξὺ τους τὶς σελίδες αὐτές, μὲ προσοχή, ὥστε νὰ μὴν ἀλειφθοῦν μέρη τοῦ βιβλίου πὺν δὲν ἔχετε πρόθεση νὰ διορθώσετε (Christian School Boilder, Apr. 1983, σελ. 205-207)».

- ② Ὑποστηρίζει-ουν πὼς τὸ Βυζάντιο ἦταν μία ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία. Οὐδέποτε στὴν ἑλληνικὴ πολιτική-κρατικὴ παράδοση ὑπῆρξαν θεοκρατικὰ καθεστῶτα. Καὶ τὸ ἀπλούστερο: Ποτὲ οἱ ἑλληνικὲς πόλεις ἢ καὶ τὰ Ἀλεξανδρινὰ ἀκόμη κράτη δὲν εἶχαν Σλάβους, Ἀλβανούς, Ἰουδαίους, Ἰταλούς, Ἰσπανούς ἡγέτες, ὅπως ἦταν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ πολυεθνικοῦ Βυζαντίου. Μάλιστα στὸ Βυζάντιο ὑπῆρξε ἰδιαίτερη μέριμνα νὰ μὴν ὑπάρξῃ ποτὲ ἑλληνικὴς καταγωγῆς αὐτοκράτωρ. Οἱ ἑλληνικὲς πόλεις-κράτη εἶχαν Ἕλληνες ἡγέτες, γι' αὐτὸ ἦταν καὶ ἑλληνικὲς.
- ③ Τέλος προβάλλει τὸν πασίγνωστο ἰσχυρισμὸ τῶν διανοουμένων τοῦ «ἑλληνοχριστιανισμοῦ»: Τί θὰ γινόνταν ἢ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα χωρὶς τὸ Βυζάντιο; Μποροῦμε νὰ ἀντιστρέψουμε τὸ ἐρώτημα καὶ νὰ ἀναρωτηθοῦμε: ποιοὶ θὰ γνώριζε τὸν Χριστιανισμὸ χωρὶς τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ἐκτὸς ἀπὸ ὀρισμένους Ἰουδαίους τῆς Διασπορᾶς; Ὅμως πέραν αὐτοῦ, ποιὸ καθεστῶς κινήθηκε τὴν γλῶσσα τῶν ὑπηκόων του, ἀλλὰ καὶ ἐξαφάνισε τὴν παιδεία; Μήπως μαζὶ μὲ τοὺς Βυζαντινοὺς θὰ πρέπει νὰ χρωστᾶμε χάρη καὶ στοὺς Ὀθωμανούς, ποὺ παρ' ὅτι ἑπτακόσια περίπου χρόνια κατεῖχαν τὴ Μικρασίαν, ἐν τούτοις στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα ὑπῆρχαν ἐκεῖ ἑλληνικὰ σχολεῖα διπλάσια στὸν ἀριθμὸ ἀπ' αὐτὰ ποὺ διέθετε τὸ ἑλλαδικὸ κράτος; Οὐδεὶς θεδαίως μιλᾷ γιὰ τὴν ἐννοιολογικὴ καὶ σημασιολογικὴ καταστροφὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἐπὶ Βυζαντίου. Τί σήμαιναν πρὶν τὸν βίαιο ἐκχριστιανισμὸ τῆς Ἑλλάδος οἱ λέξεις-ἐννοιες: ἀλήθεια, γνώση, πίστη, ἁμαρτία, θεός, θεῖον, λόγος, κ.λπ. καὶ τί νόημα ἀπέκτησαν μὲ τὴν διαδρωτικὴ ἐμβολὴ στὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, ποὺ ἀρχισαν πρῶτοι τὸν 4ο αἰῶνα οἱ «Τρεῖς Ἱεράρχες»;
- Ὁ τραγέλαφος τῆς Βυζαντινορωμοσύνης ἀναδύεται θλιβερὸς καὶ σὲ τοῦτο τὸ πόνημα: Ὁ Κωνσταντῖνος γιὰ δικoὺς τοῦ ἐξουσιαστικoὺς ἢ ψυχotraυματικoὺς λόγους σκότωσε σὲ διάφορες στιγμῆς: τοὺς γαμπροὺς του, τὶς δύο γυναῖκες του, τὸν ἴδιο του τὸν γιὸ (!) καὶ τοὺς καλύτερους φίλους του. Ὁ συγγραφέας καταγράφει τοὺς φόνους τοῦ Κωνσταντίνου καὶ μὲ χριστιανικὸ δέος ἀνακραῖζει: Δικαίως ἢ Ἱστορία (ἢ Ἐκκλησία δηλαδή) τὸν ὠνόμασε Μέγα!... Κάθε σχόλιο περιττεῖται.

Π.Α. Κουβαλάκης

ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΑ: Στὸ τεῦχος 235, στὸ ἀρθρο τοῦ κ. Κ. Καρμιράντζου μὲ τίτλο «Ἐνα ἀντισεισμικὸ θαῦμα ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρίου Βασσῶν», μετὰ τὸν εἰκοστὸ δεῦτερο στίχο τῆς σελ. 15123 νὰ συμπληρωθῇ: «Ἀλλὰ πρὶν ἀναφέρουμε τὶς περιπέτειες τοῦ ναοῦ, ἃς παρουσιάσουμε τὰ πέντε μυστικὰ του». Ἐπίσης στὴν ἴδια σελίδα ἢ λεξάντα τοῦ «Σχεδίου 7» νὰ διορθωθῇ σὲ «Τεχνικὴ τῶν δοκῶν».

Ἡ παραπάνω συνταγὴ «μαγειρικῆς» ἐπιθεδαιώνει γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὸν «Δαυλό». Οἱ ἐξουσιαστές, ἔχοντας πιά ἐπιβάλει τὸν τρόπο σκέψης καὶ τὴν ὑπακοή στὴν ἐξουσία, δημιουργοῦν πλέον τὸν «νέο» ἄνθρωπο, τὴ «νέα» ἱστορία, τὴ «νέα» παγκόσμια τάξη τοῦ Ὁργουελλ. Ἐφόσον οἱ σελίδες μιᾶς ἐγκυκλοπαιδείας ἢ ὁποιοιδήποτε διβλίον εἶναι «ἐνοχλητικὲς», ὑπάρχει τρόπος νὰ «ἀπαλλαγοῦμε» ἀπὸ αὐτές. Ἡ ἔλλειψη παιδείας, ἡ ἀγνοία, ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς (ναί, ἀκόμα κι ἐνὸς διβλιοθηκάρου!) καταδεικνύουν τὴν κατάσταση, στὴν ὁποία θρῖσκεται ὁ ἄνθρωπος σήμερα.

Ἡ προσπάθεια γιὰ ἑλληνικὴ παιδεία, γιὰ ἀφύπνιση τοῦ κυττάρου τοῦ Ἕλληνα, ποὺ ὑπάρχει σὲ κάθε ἄνθρωπο, ἢ κριτικὴ σκέψη, ὁ ὀρθολογισμὸς εἶναι τὰ μόνα ἐφόδια ποὺ θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴ λαίλαπα τοῦ Νέου Μεσαίωνα, ποὺ κάποιοι φροντίζουν νὰ μᾶς ἐπιβάλουν. Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς φώναζε γιὰ τὴν «**Παιδείαν τοῦ ἔθνους**». Στὸν ἀτελείωτο παραλογισμὸ τῶν ἀνθρώπων δύο σχεδὸν αἰῶνες μετὰ ἡ φωνὴ αὐτὴ ἀκούγεται πιὸ ἐπικαίρη παρὰ ποτέ.

Πρὶν βρεθοῦμε νὰ διαβάσουμε «κοιμμένες» καὶ «κολλημένες» ἐγκυκλοπαιδεῖες, ἃς συνειδητοποιήσουμε ὅτι ἡ μάχη ἐναντίον τοῦ ἐξουσιασμοῦ δὲν εἶναι μιὰ ἐννοια ἀφηρημένη ἀλλὰ ἡ προσωπικὴ μας δύσκολη μάχη γιὰ ἀτομικὴ αὐτοπαιδεία στηριγμένη στὶς ἀναλλοίωτες ἀρχαιοελληνικὲς πανανθρώπινες ἀξίες.

Λάζαρος Χατζηγεωργιάδης